

5) ปัญหาด้านการคมนาคมในเส้นทางไปยังด่านภูดู่และเส้นทางจากเมือง ปากลายสปป. เข้ามายังด่านภูดู่ในความเห็นของผู้ค้าได้สะท้อนให้ทราบว่า การการสัญจรในระยะทาง 6 กิโลเมตรจาก ถนนหลวงหมายเลข 1047 เพื่อเข้าไปยังด่านภูดู่มีความยากลำบากเนื่องจากเป็นถนนที่ถมจากดินผสม ลูกกรัง และบางช่วงเป็นหลุมขนาดใหญ่ ในช่วงฤดูฝนทำให้น้ำท่วมขังเมื่อมีรถสัญจรไปมาจึงยังทำให้เป็น หลุมขนาดใหญ่และลึกเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีสภาพเป็นดิน โคลน สภาพถนนจึงเป็นอุปสรรคต่อการค้า ซึ่งมีการร้องเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายก องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นทำให้ทราบว่าถนนเส้นดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มี งบประมาณเพียงพอในการจัดสร้างแต่ได้มีการช่วยเหลือเบื้องต้นโดยการนำหินลูกกรังไปถมให้แทน จาก สภาพปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่มีไร่ข้าวโพดบริเวณเส้นทางเข้าไปยังด่านภูดู่ที่ไม่ สามารถสัญจรได้อย่างสะดวกในการลำเลียงข้าวโพดจากสวนเนื่องจากสภาพถนนที่เป็นหลุมและบ่อ เพราะถนนนี้เป็นถนนเส้นเดียวที่สามารถเดินทางเข้าออกด่านได้ซึ่งมีผู้ค้าจำนวนมากเดินทางมาจำหน่าย สินค้าที่ด่าน โดยเฉพาะในวันที่ด่านเปิดทำการคือวันศุกร์และเสาร์ของแต่ละสัปดาห์

ภาพที่ 15 รถบรรทุกขนาดใหญ่ที่นำสินค้ามาส่งให้กับผู้ค้า คนไทยยังบริเวณด่านภูดู่ซึ่งส่งผลกระทบของผิวจราจรของ ถนนทางเข้าด่านภูดู่ในระยะทาง 6 กิโลเมตร

ภาพที่ 16 สภาพถนนทางเข้าไปยังด่านภูดู่ที่ขึ้น ดินโคลนในฤดูฝน

ในส่วนของสปป.ลาวนั้น สภาพถนนในแขวงไซยะบูลีเป็นถนนลูกรัง ดังนั้นผิวการจราจรเป็น หลุมเป็นบ่อ โดยเฉพาะฤดูฝนที่การเดินทางไม่สะดวก เช่นเดียวกันกับสภาพถนนในเมืองปากลาย ที่ เส้นทางคมนาคมเป็นถนนลูกรัง ส่งผลให้ผู้ซื้อจากฝั่งลาวเดินทางมาซื้อสินค้ายังบริเวณด่านลดลงอย่าง มากโดยเฉพาะในฤดูฝนรวมทั้งซื้อได้ในจำนวนที่น้อยลงด้วย เมื่อเทียบกับการเดินทางเข้ามาซื้อในฤดูอื่น ที่สามารถเดินทางด้วยรถบรรทุกขนาดใหญ่และรถยนต์ได้ แต่ในฤดูฝนจะสามารถเดินทางด้วยรถไถที่มี การต่อเติมด้วยตนเองโดยการนำล้อเลื่อนมาพ่วงท้ายเพื่อบรรทุกสินค้าที่เข้ามารับซื้อแทน แต่ส่วนใหญ่

นิยมซื้อรถไทยแลนด์ (หรือที่เรียกว่ารถอีต๊อก หรือรถอีแต๋นซึ่งผลิตโดยบริษัทศรีสง่า จังหวัดอุดรดิตถ์) โดยรถประเภทนี้คนลาวนิยมซื้ออย่างมาก และสามารถส่งออกไปยังสปป.ลาวได้ในปริมาณมาก

ภาพที่ 17 รถสำหรับบรรทุกสินค้าของผู้ซื้อคนลาว

ภาพที่ 18 สภาพถนนจากระหว่างด่านภูมู่เข้มายังด่านผาแก้ว

จากข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์สามารถสรุปได้ดังนี้

สภาพปัญหาภายในชุมชน	สภาพปัญหาที่สัมพันธ์กับการมีเปิดดำเนินการของ ด้านฤดู
1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น การผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรได้ในราคาที่ไม่แน่นอน เนื่องจากไม่มีการประกันราคาจากรัฐบาล	1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจเช่น การปัญหาการประเมินอัตราภาษีศุลกากร และปัญหาการอนุญาตผู้ค้าจากต่างจังหวัดจำนวนมากที่กระทบต่อผู้ค้าท้องถิ่น
2. ปัญหาด้านสาธารณสุขชุมชนเช่น การมีสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และการที่ร่างกายมีสารพิษสะสมจากการทำเกษตรโดยใช้สารเคมีอย่างเข้มข้น	2. ปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น การเกิดโรคมะเร็งไช้มาลาเรีย อหิวาตกโรค และไข้เลือดออกจากผู้ป่วยคนลาวที่ข้ามแดนมารักษาพยาบาล
3. ปัญหาด้านการเข้าถึงการศึกษา เช่น ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับที่มัธยมปลาย และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลม่วงเจ็ดต้นไม่สามารถจัดผู้สอนเฉพาะทางได้	3. ปัญหาด้านความมั่นคงและความปลอดภัยเช่น ปัญหาการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ปลอม และปัญหาอุบัติเหตุจากรถบรรทุกสินค้าจากลาวที่นำมาจำหน่ายในฝั่งไทย
4. ปัญหาด้านการย้ายถิ่นของประชาชน เป็นการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเศรษฐกิจ	4. ปัญหาด้านการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมโดยรอบบริเวณด่าน
5. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมเช่น ถนนสัญจรภายในหมู่บ้านแคบและเป็นหลุม ระบบประปาไม่เพียงพอ	5. ปัญหาด้านการคมนาคมในเส้นทางไปยังด่านฤดูและเส้นทางจากเมืองปากลาย สปป.ลาวมายังด่านฤดู

ตารางที่ 3 สรุปสภาพปัญหาปัจจุบันของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น

บทที่ 4

การเคลื่อนย้ายทุนสินค้า บริการ และแรงงานในอาณาบริเวณชุมชนชายแดน

หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและผลกระทบต่อชุมชน

ผลการศึกษาในบทนี้เป็นการนำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริการ และแรงงานในอาณาบริเวณชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของจุดผ่อนปรนภูคู้และครอบคลุมพื้นที่อาณาบริเวณด่านผาแก้ว เมืองปากลาย สปป.ลาวด้วย นอกจากนี้ศึกษาครอบคลุมในพื้นที่หมู่บ้านที่เชื่อมต่อกับบ้านม่วงเจ็ดต้นตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ด้วยผลการศึกษาในบทนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริการ และแรงงานดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อชุมชนชายแดนโดยเฉพาะบ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเป็นการนำเสนอผลกระทบที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบันขณะที่ศึกษาและเป็นผลการศึกษาผลกระทบในทัศนะของประชาชนในชุมชนชายแดนม่วงเจ็ดต้นที่มีต่อการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ดำเนินผ่านด่านภูคู้หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์โดยผลศึกษามีดังนี้

4.1 การเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริการ และแรงงานในอาณาบริเวณชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

4.1.1 การเคลื่อนย้ายของทุนจากภายในและภายนอกประเทศ

การนำเสนอผลการศึกษาในหัวข้อนี้เพื่ออธิบายให้เห็นขบวนการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า และบริการเข้ามายังชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นและเคลื่อนเข้าสู่พื้นที่สปป.ลาวที่ซึ่งสัมพันธ์กับการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งการเคลื่อนย้ายดังกล่าวยังผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านผลดีและผลเสียที่ซึ่งจะได้นำเสนอให้หัวข้อลำดับถัดจากนี้ สำหรับผลจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) พบว่าในอาณาบริเวณชายแดนเกิดการเคลื่อนย้ายทุนจากภายนอกชุมชนเข้ามายังพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้น โดยเฉพาะในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของจุดผ่อนปรนทางการค้าภูคู้ ทั้งการเคลื่อนย้ายของกลุ่มทุนระดับท้องถิ่นที่อยู่ภายในจังหวัดอุดรดิตถ์ สินค้า และบริการ โดยการเคลื่อนย้ายทุนสังเกตเห็นเป็นรูปธรรม คือ การรุกเข้าในรูปแบบของการซื้อที่ดินจากเกษตรกรจากนายทุนที่มาจากอำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ และจังหวัดอื่นๆ เช่น แพร่ พิชญ โลกอยุธยา เป็นต้น โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ก่อนทางเข้าไปยังด่านภูคู้ประมาณ 5 กิโลเมตร และที่ดินที่ติดกับถนนทางเข้าด่านภูคู้ตลอดระยะทาง 6 กิโลเมตร ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่โดยเฉพาะพื้นที่ติดกับถนนบริเวณทางเข้าด่านจนถึงบริเวณที่ด่านตั้งอยู่ เกษตรกรมีเพียงสิทธิทำกินโดยครอบครองในรูปของ

การได้รับการจัดสรรที่ทำกินสำหรับเกษตรกรจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร (สปก.) พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีเพียง 1 กิโลเมตรแรกจากปากทางเข้าด้านภูคู้เท่านั้นที่มีโฉนดที่ดิน กิโลเมตรที่ 2 จนถึงบริเวณด้านตั้งอยู่เป็นพื้นที่ของ สปก. ราคาขายอยู่ที่ไร่ละ 1-3 แสนบาท ส่วนในพื้นที่ที่ก่อนถึงทางเข้าด้านในระยะ 5 กิโลเมตรนั้นมีทั้งพื้นที่เอกชนและสปก. ซึ่งเริ่มเปลี่ยนเป็นที่พักในรูปของรีสอร์ทขนาดเล็กประมาณ 3 แห่ง ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาพบว่าที่พักเหล่านี้เพิ่งเกิดขึ้นมาประมาณ 1 – 1.5 ปี (ปลาย พ.ศ 2553 - 2555) ซึ่งการขายที่ดินเป็นลักษณะของการทำสัญญาขึ้นมาเองระหว่างเจ้าของที่ดินที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่และนายทุน ดังนั้นข้อมูลที่ยังคงมีสิทธิทำกินที่ดินจึงเป็นของเกษตรกรแต่ที่ดินได้ถ่ายโอนไปยังนายทุนแล้ว นอกจากนี้ยังข้อมูลจากการสัมภาษณ์กำนันและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นพบว่า มีหลายพื้นที่ที่อยู่ในกระบวนการเจรจาเพื่อขายซึ่งมีชาวบ้านมาปรึกษาทั้งกำนันและนายกฯ ทั้งสองท่านได้กล่าวว่าตนเองทั้งสองคนได้แจ้งชาวบ้านว่าไม่ให้ขาย ทั้งนี้เพราะทางตำบลได้ผลักดันไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดเพื่อประสานงานให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่มีสิทธิทำกินบนพื้นที่สปก. เพื่อให้สามารถออกโฉนดได้ เพื่อให้เกษตรกรได้ประโยชน์จากการที่จะมีการค้าอย่างเสรีที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปของการทำสัญญาให้เช่าที่ดิน หรือสร้างโกดังเก็บสินค้า หรือทำประโยชน์อย่างอื่นที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อรองรับกับการค้าและการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นผ่านด่านแห่งนี้ แต่เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ต้องการขายที่ดินมากเนื่องจากได้เงินก้อนทั้งนี้เกษตรกรของตำบลม่วงเจ็ดต้นส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ซึ่งข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสองท่านพบว่าเกษตรกรที่ขายที่ดินบางคนยังคงทำเกษตรกรรมบนพื้นที่ดินเดิมของตน เพราะนายทุนที่ซื้อที่ดินอนุญาตให้ทำกินได้แต่บางรายไม่สามารถเข้าไปทำกินได้เพราะเจ้าของใหม่ได้เตรียมปรับพื้นที่เพื่อให้ประโยชน์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานหอการค้าจังหวัดอุดรดิษฐ์และประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิษฐ์ซึ่งให้ข้อมูลสอดคล้องกัน คือ พื้นที่ที่นายทุนได้เข้าไปกว้านซื้อ หรือบางรายใช้วิธีการเช่าเพื่อวางแผนในการเตรียมเข้าไปลงทุนในประเภทอุตสาหกรรมที่ตอบสนองต่อผลพวงของการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะดำเนินผ่านด่านภูคู้ บ้านม่วงเจ็ดต้น อาทิ โรงงานน้ำแข็งและน้ำดื่ม โรงงานแปรรูปผลไม้ที่มีวัตถุดิบในอำเภอน้ำปาดและบ้านโคก โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง โกดังสินค้า และบางรายซื้อที่ดินเพื่อจัดทำที่พักรองรับประชาชนที่จะผ่านด่านพรมแดนแห่งนี้ เป็นต้น สำหรับโรงงานทั้งหลายมีวัตถุประสงค์ผลิตเพื่อการส่งออกไปยัง สปป.ลาวและจีนเป็นหลัก แต่ปัญหาของพื้นที่สำหรับให้กลุ่มทุนเข้าไปใช้ประโยชน์นี้มีปัญหาค่อนข้างมากเนื่องจากเป็นที่ดินของ สปก. แต่กลุ่มทุนจำนวนหนึ่งเลือกที่จะซื้อสิทธิต่อจากเกษตรกรดังที่ได้กล่าวข้างต้น แต่บางรายเห็นว่ามีความเสี่ยงจึงยังชะลอการลงทุนในที่ดินเพื่อรองรับอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันกลุ่มที่อยู่ในช่วงการตัดสินใจนี้ยังมีเหตุผลในด้านสภาพของด่านภูคู้ที่เป็นเพียงจุดผ่อนปรนทางการค้า ที่ซึ่งการส่งออกและนำเข้าสินค้ายังมีอุปสรรคในด้านพิธีการศุลกากร ที่ยังคงต้องขึ้นตรงต่อด่านศุลกากรทุ่งช้าง จังหวัดน่าน จึงยังขาดความพร้อมในด้านบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งกระบวนการ โดยเฉพาะการส่งสินค้าออก

อย่างไรก็ตามแม้ว่ากลุ่มทุนบางกลุ่มจะมีการชะลอการตัดสินใจการลงทุน แต่ก็มิใช่ว่ากลุ่มทุนจะไม่รู้จักกับการเข้าไปลงทุน แต่จะเข้าไปเต็มตัวอีกประมาณ 2–3 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 -2558) สาเหตุที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชื่อเช่นนี้เพราะทั้งสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้มีการจัดประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อผลักดันให้รัฐบาลยกระดับด้านกฎให้เป็นจุดผ่านถาวรโดยดำเนินผ่านกลไกทางการเมืองผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุดรดิตถ์สังกัดพรรคเพื่อไทย ซึ่งในขณะที่ศึกษาสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้จัดเวทีเพื่อผลักดันการยกระดับด้านกฎให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร ผ่านนายศรีณย์วุฒิ ศรีณย์เกตุณ โรงแรมพรายเคย์ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์กระบวนการผลักดันผ่านกลไกทางการเมืองในครั้งนั้นด้วย นอกจากนี้ยังได้ใช้กลไกระบบราชการผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์ให้มีการพัฒนาด้านกฎให้มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการค้าเสรีที่จะดำเนินผ่านด่านในฐานะประตูเศรษฐกิจซึ่งกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจทั้งสองแห่งค่อนข้างประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสามารถผลักดันให้เกิดการก่อสร้างพื้นฐานในพื้นที่ด่านกฎได้โดยงบประมาณจังหวัดอุดรดิตถ์โดยโครงการพัฒนาด่านกฎที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม อาทิโครงการก่อสร้างถนน ตลาดการค้าชายแดน ศูนย์ราชการชายแดน ระบบไฟฟ้า ประปา ลานจอดรถ ลานอเนกประสงค์ อาคารบ้านพักของเจ้าหน้าที่และพื้นที่จอดรถ ในปีงบประมาณ 2546 –2552 โดยงบประมาณจังหวัดอุดรดิตถ์ 45 ล้านบาท และโครงการพัฒนาระบบถนน การก่อสร้างและติดตั้งเครื่องชั่งน้ำหนักรถสินค้า การก่อสร้างอาคารคลังสินค้า และโรงเก็บพัสดุ เป็นต้น ในปีงบประมาณ 2553 โดยงบประมาณกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 37.5 ล้านบาท (เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนไทย-ลาว, 2555)

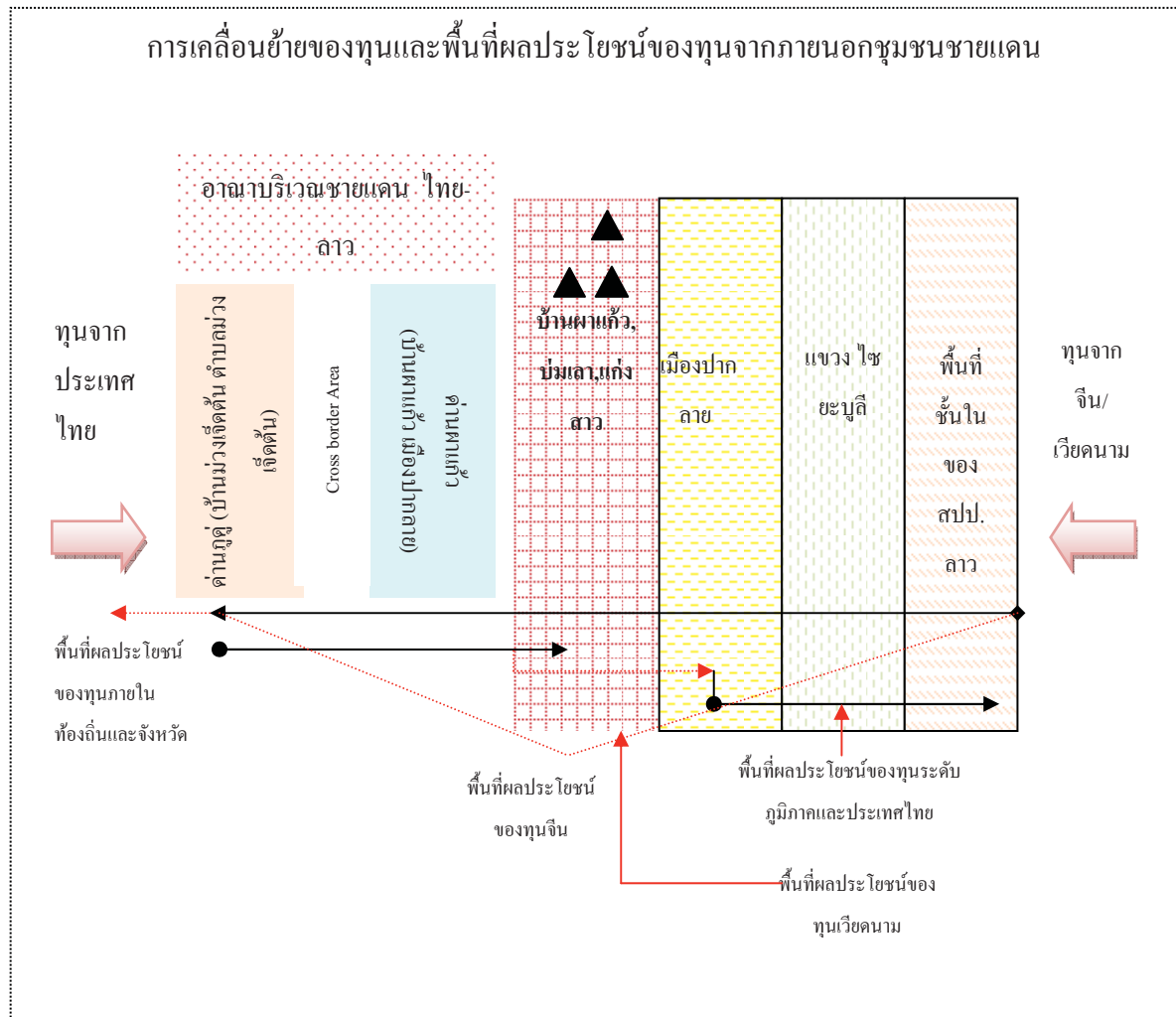
จากการเคลื่อนไหวของกลุ่มสมาชิกหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ผนวกกับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจในรูปของการผลักดันโครงการพัฒนาต่างๆ บ่งชี้ได้ว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชิงรุกของกลุ่มทุน เนื่องจากเล็งเห็นผลประโยชน์จากการค้าเสรีที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนบริเวณด่านกฎ บ้านม่วงเจ็ดต้นในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการดำเนินเพื่อประโยชน์ในเชิงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศของไทย และสปป.ลาว แม้ว่าเป็นบทบาทด้านนี้จะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเนื่องจากพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่อ่อนไหว แต่การดำเนินการเช่นนี้เป็นการผลักดันที่ทำให้เกิดการสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมจากรัฐสำหรับการตัดสินใจในการค้าและการลงทุนของกลุ่มทุนต่างๆ และเมื่อค่อนข้างมั่นใจถึงการสนับสนุนของรัฐตัวแทนของกลุ่มทุนบางส่วนได้เลือกที่จะซื้อที่ดินสำหรับการลงทุนในพื้นที่ชายแดนบางส่วน และบางส่วนกำลังที่จะเข้าไปลงทุน ประกอบกับผลการเจรจาระหว่างรัฐบาล สปป.ลาว และไทยเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555ที่ผ่านมา รัฐบาลไทยตัดสินใจอนุมัติเงินกู้ยืมแก่สปป.ลาวในการสร้างถนนเชื่อมต่อจากด่านกฎไปถึงเมืองปากลาย แขวงไซยะบูลี ซึ่งเป็นเมืองตรงข้ามกับด่านกฎ ในวงเงินวงเงินกู้ 718 ล้านบาท ทั้งนี้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าร้อยละ 20 ปัจจุบันด้านนี้ยังทำให้

กลุ่มทุนไทยเกิดความเชื่อมั่นในการลงทุน และเชื่อได้ว่าจะมีการรุกคืบเข้าไปของทุนจากจังหวัดอุดรดิตถ์และกลุ่มภาคเหนือล่าง ตลอดจนในพื้นที่อื่นๆมากขึ้น ซึ่งข้อมูลจากประธานหอการค้าและประธานสภาอุตสาหกรรมดังกล่าวเห็นว่า ในอนาคตหลังจากการยกระดับด้านกฎระเบียบที่จะก้าวข้ามไปยังยุคเศรษฐกิจเสรีภายใต้ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้น ไม่แตกต่างจากด้านอื่นๆของไทย

นอกจากการเคลื่อนย้ายทุนในระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดและพื้นที่อื่นภายในประเทศไทยแล้ว จากการสำรวจและสัมภาษณ์ทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นคนลาวและพ่อค้าด้านชายแดนกลุ่มพบว่า มีทุนต่างชาติได้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ใกล้เคียงด่านผาแก้วของ สปป. ลาว ซึ่งเป็นด่านชายแดนตรงข้ามกับด่านภูมู่ของไทย โดยข้อมูลจากหัวหน้าส่งเสริมการท่องเที่ยวของแขวงไซยะบูลีผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประธานสมาพันธ์สมาคมการท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุดรดิตถ์และเจ้าของร้านขายของชำที่ตั้งอยู่บริเวณด่านผาแก้ว เมืองปากลาย ได้ให้ข้อมูลว่าในเขตพื้นที่เมืองใกล้บ้านผาแก้ว และบ้านบ่มเลา เมืองปากลาย รัฐบาลสปป.ลาวได้ให้สัมปทานแก่นักธุรกิจจากประเทศเวียดนามและประเทศจีนเข้ามาดำเนินธุรกิจเหมืองหินและโรงงานปูนแต่ไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ ซึ่งเขาประมาณการมี 2 - 3 แห่ง โรงงานดังกล่าวผลิตสำหรับธุรกิจการก่อสร้างทางของสปป.ลาวและธุรกิจก่อสร้างภายในเขตแขวงไซยะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ และพื้นที่อื่นของสปป.ลาว ตลอดจนส่งไปเวียดนามซึ่งมีเขตชายแดนติดต่อกับแขวงไซยะบูลีและนครหลวงเวียงจันทน์ และมีนักธุรกิจจากประเทศจีนเข้ามาดำเนินธุรกิจค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคในรูปแบบพื้นที่เฉพาะที่รัฐบาลของสปป.ลาวให้เช่าเป็นนิคมของคนจีนซึ่งในเขตตัวเมืองปากลายมีนิคมสำหรับค้าและอยู่อาศัย 1 แห่ง ซึ่งรัฐบาลของ สปป.ลาวให้เช่าครั้งละ 99 ปี จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าในนิคมของคนจีนในเมืองปากลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่พื้นที่ค้าขายและอาศัยแยกส่วนออกจากกัน แต่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันพื้นที่โดยรวมประมาณ 20 ไร่ ในพื้นที่จำหน่ายสินค้านั้นพบว่าเป็นสินค้าที่ผลิตจากจีนทั้งหมด ทั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องมือทางเกษตร อุปกรณ์ตกแต่งบ้าน รถจักรยานยนต์ อุปกรณ์กีฬา และสินค้านานาชาติ แต่ในพื้นที่ดังกล่าวยังไม่มีคนลาวเข้าไปซื้อสินค้าจำนวนมากนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชนลาวซึ่งเปิดร้านซ่อมจักรยานยนต์ที่ตั้งใกล้กับนิคมคนจีนและจากคนลาวที่เป็นเจ้าของร้านค้าขายของชำพบว่าคนลาวไม่นิยมซื้อสินค้าจากจีนมากนัก เนื่องจากคุณภาพเปรียบเทียบกับคนไทยแล้วถือว่าสินค้าจากไทยมีคุณภาพที่ดีกว่า แต่อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลอนุญาตให้มีการตั้งร้านค้าที่มีลักษณะเช่นนิคมของคนจีนนี้เป็นผลจากความร่วมมือระหว่างรัฐบาลจีนและสปป.ลาวที่มุ่งให้สินค้าจีนส่งไปยังประเทศในกลุ่มอาเซียนโดยใช้สปป.ลาวเป็นฐานการกระจายสินค้า ซึ่งรัฐบาลจีนดำเนินการค้าโดยการให้เงินสนับสนุนแก่นักธุรกิจของจีน

ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพพื้นที่ถึงการเคลื่อนย้ายของทุนจากภายนอกชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่เข้ามาในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนโดยเป็นทุนระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดในภาคเหนือ

ตอนล่าง และพื้นที่อื่นภายในประเทศไทย และทุนข้ามชาติจากจีนที่เข้ามายังพื้นที่เชื่อมต่อกับอาณาบริเวณชายแดนไทยยังเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ดังนี้

ภาพที่ 17 การเคลื่อนย้ายของทุนและพื้นที่ผลประโยชน์ของทุน

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ผลประโยชน์ของทุนกลับกลายเป็นพื้นที่ของทุนจีนและเวียดนามตามลำดับที่จะแผ่ขยายเข้ามาในประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งไทยและ สปป.ลาว โดยทุนเวียดนามจะยังคงอยู่ในอาณาบริเวณชายแดนของ สปป.ลาว แต่ทุนจากจีนแผ่อิทธิพลเข้าสู่พื้นที่ชั้นในของไทยได้ ขณะที่ทุนท้องถิ่นของชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้น และตำบลม่วงเจ็ดต้น ที่มีศักยภาพอาจสามารถพัฒนาก้าวข้ามพรมแดน ไปยังเมืองชายแดนของ สปป.ลาว ที่ใกล้เคียง แต่ทุนระดับภูมิภาคและประเทศของไทยมีศักยภาพที่จะเข้าไปลงทุนในสาขาเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ตามกรอบความร่วมมือของประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าการแผ่ขยายของทุน

จีนซึ่งเป็นประเทศนอกกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นผลจากแรงขับเคลื่อนของกระแสการค้าเสรีของประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน ซึ่งจีนจะได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ซึ่งการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) แม้ว่าประเทศที่ได้รับผลประโยชน์จาก AEC Blueprint คือประเทศสมาชิกที่ผลิตสินค้าและบริการเท่านั้นแต่ในความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อรองรับกรอบความร่วมมือตาม AEC Blueprint นั้น ACIA ได้มีสาระสำคัญครอบคลุมการลงทุนในธุรกิจการลงทุน 5 สาขา ประกอบด้วย เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จาก ACIA คือ นักลงทุนอาเซียนและต่างชาติที่มีกิจการอยู่ในอาเซียน (สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน. 2551) ซึ่งจีนจะได้รับประโยชน์จากการที่ส่งเสริมนักลงทุนของจีนเข้ามาลงทุนใน สปป.ลาวในกรณีที่ได้รับการสัมปทานเหมืองและโรงงานปูนที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการลงทุน 5 สาขาด้วย นอกจากนี้ธุรกิจดังกล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ารัฐบาล สปป.ลาว ยังได้อนุญาตให้นักธุรกิจต่างชาติเข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งตลอดระยะจากด่านผาแก้ว บ้านผาแก้ว เข้าไปถึงเมืองปากลาย และพื้นที่ข้างทางจากเมืองปากลายเข้าไปยังแขวงไซยะบูลีมีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญลาวท่านหนึ่งที่เป็นบุคลากรของแขวงไซยะบูลีด้านการท่องเที่ยว ได้ให้ข้อมูลว่าเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลสปป.ลาวให้สัมปทานแก่นักธุรกิจจีน เวียดนาม และไทยเข้ามาลงทุน แต่พื้นที่ปลูกยางพาราส่งส่วนใหญ่เป็นของธุรกิจจีนอันสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่ใกล้ชิดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน จีนจึงเป็นทุนใหญ่ในสปป.ลาวที่จะได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือในการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

นอกจากการเข้าไปลงทุนธุรกิจแล้ว การที่รัฐบาลไทยตัดสินใจดำเนินโครงการของรัฐ โดยเฉพาะการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างไทยและสปป.ลาวก็ถือได้ว่าผลพวงสำคัญของความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งนี้เป็นการดำเนินการตาม AEC Blueprint ในการที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ที่ซึ่งผนวกด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขนส่งเข้าไปด้วยในการที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งนี้มีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่รัฐบาลได้ให้เงินกู้ยืมแก่รัฐบาล สปป.ลาวเพื่อสร้างถนนเชื่อมต่อด่านภูคู้บ้านม่วงเจ็ดต้นเข้าไปยังพื้นที่เขตเมืองปากลาย โดยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2555 ให้เงินกู้ยืมแก่รัฐบาล สปป.ลาว ดำเนิน“โครงการก่อสร้างถนนจากภูคู้ (อำเภอบ้านโคกจังหวัดอุดรดิตถ์)ถึงเมืองปากลาย แขวงไซยะบูลีสปป.ลาว” โดยลงนามสัญญาเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2555 ระยะเวลาก่อสร้าง 18 เดือนนับจากวันเริ่มปฏิบัติงาน โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การคมนาคมจากภาคเหนือตอนล่าง(จ.อุดรดิตถ์) ถึงนครหลวงเวียงจันทน์ (ประมาณ 200 กม.) มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและส่งเสริมให้การค้าขายการลงทุนและการท่องเที่ยวมีการขยายตัว

อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเส้นทางโครงการมีระยะทางทั้งสิ้น 32 กิโลเมตร โดยมีจุดเริ่มต้นโครงการที่ด่านภูคู้บ้านม่วงเจ็ดต้น อ.บ้านโคกจ.อุดรดิตถ์ และสิ้นสุดที่เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว วงเงินกู้ 718 ล้านบาท ทั้งนี้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าร้อยละ 20 (ไม่เกิน 143.60 ล้านบาท) และเงินกู้ร้อยละ 80 (ไม่เกิน 574.40 ล้านบาท) โดยมีบริษัทผู้รับเหมาคือ บริษัท ช. การช่าง จำกัด มหาชน (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน. 2555) จากการดำเนินโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยความร่วมมือของรัฐบาลทั้งสองประเทศดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าการรัฐมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกในการอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มทุนโดยเฉพาะกลุ่มทุนก่อสร้างขนาดใหญ่ของไทยเข้ามายังอาณาบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ และหากการดำเนินกิจกรรมของรัฐโดยมีทุนทางธุรกิจเป็นพลังสนับสนุนนี้สำเร็จ ก็ย่อมส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของกลุ่มทุนอื่นระหว่างสองประเทศให้เคลื่อนไ้อย่างสะดวกและเสรีมากขึ้นตามกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงกล่าวได้ว่าโครงการพัฒนาของรัฐเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงทุนเข้ามายังพื้นที่ชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้น

ภาพที่ 18 โครงการก่อสร้างถนนจากภูคู้ (อำเภอบ้านโคกจังหวัดอุดรดิตถ์) ถึงเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี สปป.ลาวระยะทาง 32 กิโลเมตร

จากสถานการณ์ในด้านการรุกคืบของทุนภายในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการทำหน้าที่สนับสนุนทุนของรัฐบาลทั้งสองประเทศดังกล่าวข้างต้น ชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นในฐานะประตูเศรษฐกิจที่เป็นพื้นที่ดำเนินเศรษฐกิจเสรีตลอดจนพื้นที่หมู่บ้านอื่นที่เชื่อมต่อกับบ้านม่วงเจ็ดต้นย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง ขณะเดียวกันการเปลี่ยนผ่านจากผลพวงของการค้าเสรีก็ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดผลกระทบต่อความเป็นชุมชนชนบทได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเชิงของการ

เคลื่อนไหวของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไปสู่ความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งภาครัฐและเอกชนของไทยและสปป.ลาว ได้เคลื่อนไหวเข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มนักธุรกิจไทยที่ดิ่งนักธุรกิจจีนเข้ามายังตำบลม่วงเจ็ดต้นเพื่อสำรวจพื้นที่และเจรจาซื้อที่ดิน ตลอดจนเพื่อประสานความร่วมมือด้านธุรกิจกับทุนท้องถิ่น เช่น กลุ่มผู้รับซื้อข้าวโพด กลุ่มนักธุรกิจในนามสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์และสภาหอการค้าจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่เข้ามายังพื้นที่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในพื้นที่ด้านชายแดนภูคู้ก็มีการเคลื่อนย้ายของคนที่มาจากนอกชุมชนของบริษัทรับบรรเทาภัยก่อสร้าง และกลุ่มคนที่เป็นตัวแทนภาครัฐทั้งสองประเทศที่เข้ามาประชุมด้านความร่วมมือต่าง อาทิ คณะอนุกรรมการร่วมมือนโยบายความสงบเรียบร้อยตามชายแดนไทย-ลาวเขตตำบลม่วงเจ็ดต้น เป็นต้น

4.1.2 การเคลื่อนย้ายของสินค้าบริการ และแรงงาน

นอกจากการเคลื่อนย้ายของทุนเข้ามาในพื้นที่ชุมชนชายแดนแล้ว ยังเห็นได้ชัดเจนว่ามีการเคลื่อนย้ายในกลุ่มของสินค้าและบริการเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของคนข้ามแดน ณ ด้านภูคู้บ้านม่วงเจ็ดต้น โดยในด้านสินค้านั้นเป็นลักษณะของการเพิ่มขนาดของปริมาณการซื้อขายของผู้ค้าคนลาวโดยสินค้าส่วนใหญ่ที่ซื้อเป็นสินค้าใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิ บะหมี่สำเร็จรูป กาแฟ นมผง นมถั่วเหลือง น้ำอัดลม น้ำมันพืช น้ำปลา ผงชูรสผงซักฟอก แชมพู สบู่ ยาสีฟัน ตลอดจนเสื้อผ้าสำเร็จรูป และผลไม้ตามฤดูกาลต่างๆ เป็นต้นซึ่งผลจากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้ค้าด้านภูคู้พบว่า โดยปกติผู้ค้าที่ด้านจะรับซื้อสินค้าจากร้านค้าส่งและเทศโก้ โลตัส ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ในปริมาณมากเพื่อจำหน่ายยังร้านค้าปลีกของตนเองภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น และนำมาจำหน่ายที่ด้านภูคู้ในวันเสาร์ แต่ช่วงระยะเวลาปลายปีพ.ศ.2553 ถึงปีปัจจุบันนี้ มีรถขนส่งสินค้าขนาดใหญ่เข้ามาส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อคนลาวอย่างต่อเนื่องทั้งรถขนส่งน้ำอัดลม นมถั่วเหลือง และนมพร้อมดื่มยี่ห้อต่างๆ ซึ่งก่อนหน้านี้ผู้ซื้อจากลาวเป็นเจ้าของร้านค้าที่อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงด้านภูคู้ ซึ่งจำกัดอยู่บริเวณเมืองปากลายเท่านั้น แต่สินค้าที่ถูกลำเลียงจากผู้ค้ารายใหญ่จากทั้งในตัวเมืองอุดรดิตถ์และโรงงานผู้ผลิตสินค้าของไทยโดยตรงไปยังผู้รับซื้อคนลาวในระยะที่ไกลออกไปจากเมืองปากลายถึงแขวงไซยะบูลี โดยรถสินค้าขนาดใหญ่เหล่านี้ได้รับอนุญาตองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นส่งสินค้าในปริมาณมากได้ในวันศุกร์ของแต่ละสัปดาห์ ส่วนการจำหน่ายสินค้าในร้านค้าด้านภูคู้จะเปิดให้จำหน่ายสินค้าในวันเสาร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายให้ประชาชนและร้านค้าปลีกของสปป.ลาวที่ตั้งอยู่ภายในหมู่บ้านใกล้เคียงกับด้านภูคู้

นอกจากนี้แล้วจากการสัมภาษณ์เจ้าของโรงงานรับซื้อข้าวโพดซึ่งยังเป็นผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดแก่เกษตรกรลาวได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปริมาณความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดจากลูกค้าลาวมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และมากขึ้นอย่างยิ่งใน พ.ศ. 2555 ซึ่งลูกค้าคนลาวได้เพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูกมากขึ้นเนื่องจากมีรัฐบาลลาวได้อนุญาตให้พ่อค้าคนจีนเข้ามารับซื้อสินค้าเกษตรจากเกษตรกรลาว ซึ่งกลุ่มพ่อค้าจีนนี้รับซื้อข้าวโพดในราคาที่สูง ทั้งในรูปของข้าวโพดฟักและที่เมล็ดที่ผ่านกระบวนการสีเหลือเพียงเมล็ดก็ยิ่งได้ราคาสูงแต่บางรายก็ยังนำมาจำหน่ายให้แก่ผู้รับซื้อคนไทย

เนื่องจากได้ดำเนินธุรกิจร่วมกันมายาวนาน ดังนั้น ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดจึงเป็นสินค้าส่งออกที่มีขนาดของการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของสินค้าประเภทธัญพืชคนลาวนิยมใช้มาก โดยคนลาวนำไปดัดแปลงเป็นธัญพืชทุกสินค้าเกษตรมีผู้ผลิตและส่งออกที่อยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้วางแผนผลิตและจำหน่ายแก่ลูกค้าคนลาวผ่านด่านภูมูในปี พ.ศ. 2558 ที่จะถึง ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้ผลิตได้ส่งออกไปยังลูกค้าคนลาวผ่านด่านท่าลี่ จังหวัดเลย เนื่องจากเป็นด่านถาวรจึงสามารถดำเนินการพิธีการทางศุลกากรได้มีประสิทธิภาพมากกว่า แต่ด่านภูมูจะมีอุปสรรคในด้านนี้ที่ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการด้านศุลกากรจากด้านทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ความต้องการสินค้าทางการเกษตรของคนลาวที่เพิ่มขึ้นนี้ เนื่องจากรัฐบาลลาว ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในฐานะเป็นฐานการผลิตสินค้าการเกษตรของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ฉะนั้น พื้นที่เกษตรกรรมของลาวจึงได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความต้องการสินค้าเกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งรวมถึงส่งเสริมนักลงทุนจากประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนและนอกกลุ่มเข้ามาทำเกษตรในรูปแบบของ Contract Farming กรณีนักลงทุนของไทยข้อมูลจากการสัมภาษณ์พาณิชย์จังหวัดอุดรดิตถ์พบว่า มีเพียงนักธุรกิจจากจังหวัดแพร่ 1 รายที่เข้าไปทำธุรกิจด้านเกษตร ในรูปแบบ Contract Farming ที่แขวงไซยะบูลี แต่กรณีของนักธุรกิจจีนที่เข้ามาลงทุนการทำเกษตรในรูปแบบ Contract Farming มีจำนวนหลายรายในแขวงเดียวกันนี้ ดังนั้น หากเกิดการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตรในรูปแบบนี้จากความร่วมมือของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และมีนักธุรกิจไทยทยอยเข้าไปลงทุนเพิ่มมากขึ้นก็ย่อมส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งมวลเคลื่อนย้ายจากไทยเข้าสู่สปป.ลาวมากขึ้น เนื่องจากการได้รับการยอมรับด้านคุณภาพ

สำหรับในด้านของการเคลื่อนย้ายภาคบริการนี้มีแนวโน้มปรากฏค่อนข้างชัดเจนในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นและพื้นที่เชื่อมต่อเมื่อเปรียบเทียบกับ การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เป็นลักษณะของการเพิ่มขนาดของสินค้ามากกว่าการมีสินค้านรูปแบบใหม่ ซึ่งในภาคบริการนี้มีการสร้างที่พักเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของคนในรูปแบบของรีสอร์ทเพิ่มมากขึ้นจากเดิมในพื้นที่อำเภอบ้านโคกมีที่พักรับรองผู้ที่สัญจรเข้ามาในพื้นที่อำเภอบ้านโคกเพียง 1 แห่งคือ บ้านน้อยรีสอร์ทซึ่งตั้งอยู่ในตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคกห่างจากตำบลม่วงเจ็ดต้นประมาณ 5 กิโลเมตรโดยลูกค้าเป็นทั้งนักธุรกิจ เจ้าหน้าที่รัฐไทยที่เข้ามาประชุมด้านชายแดนไทย-ลาว และผู้ค้าด้านชายแดนภูมูที่มาจากต่างจังหวัด และเจ้าหน้าที่รัฐของสปป.ลาวที่เข้ามาประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ไทย แต่ปัจจุบันมีจำนวนที่พักขนาดเล็กในรูปแบบของรีสอร์ทและที่พักรายวันเพิ่ม โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์บ้านน้อยเจ้าของรีสอร์ทดั้งเดิมและจากการสำรวจพบว่า มีสถานที่พักเพิ่มขึ้นโดยในเส้นทางเข้าด่านภูมูมีจำนวน 3 แห่ง มีจำนวนบ้านพักขนาดเล็กประมาณไม่เกิน 10 หลังซึ่งตั้งอยู่ห่างจากด่านภูมูในระยะ 500-1,000 เมตรเท่านั้น และในพื้นที่ตำบลบ้านโคกซึ่งเป็นเขตติดต่อกับตำบลม่วงเจ็ดต้นมีที่พักในรูปแบบของรีสอร์ท 1 แห่ง แต่เป็นรีสอร์ทขนาดเล็กมีห้องพัก 15 ห้องโดยเจ้าของที่พักเหล่านี้เป็นทุนท้องถิ่นซึ่งมีที่ดินและทุนส่วนหนึ่ง และได้กู้ยืมเงินจากธนาคารเพิ่มเติมเพื่อ

นำมาสร้างที่พักเหล่านี้ และจากการสัมภาษณ์เจ้าของรีสอร์ทแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ติดกับด่านภูมู่มากที่สุด และเจ้าของรีสอร์ทแห่งนี้เป็นผู้ค้าด่านชายแดนภูมูด้วย กล่าวว่าที่สร้างที่พักขึ้นมาเพราะทราบจากเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่ด่านภูมูและจากการที่มีเจ้าหน้าที่ของไทยและลาวเข้ามายังพื้นที่อย่างต่อเนื่องว่าจะมีการยกระดับด่านให้เป็นด่านถาวรเพื่อรองรับการค้าเสรี จึงเชื่อว่าจะมีผู้คนเดินทางเข้าออกด่านแห่งนี้จำนวนมากขึ้น โดยในปัจจุบันมีลูกค้าเข้ามาพักอย่างต่อเนื่องซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของไทย แต่เจ้าหน้าที่จากสปป.ลาวจะไม่ยอมค้างคืน ซึ่งในทัศนะของเจ้าของรีสอร์ทแห่งนี้เชื่อว่าหากมีการเปิดเสรีทางการค้าก็จะทำให้มีคนเดินทางเข้า-ออกผ่านด่านภูมูมากขึ้น ซึ่งก็จะทำให้เกิดที่พักในรูปของรีสอร์ทหรือโรงแรมขนาดเล็กมารองรับการสัญจรของประชาชนที่จะเข้ามายังพื้นที่

นอกจากนี้ในภาคบริการนายกสมพັນธสมาคมท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุตรดิตถ์และในนามเลขานุการสภาหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าหาก “โครงการก่อสร้างถนนจากภูมู (อำเภอบ้านโคกจังหวัดอุตรดิตถ์) ถึงเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว” สำเร็จและด่านภูมูยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรเส้นทางนี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวปีละไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาทให้แก่ทั้งสองประเทศ และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวผ่านเข้าออกเพิ่มขึ้นกว่าปีละไม่ต่ำกว่า 12,000 คน และจะช่วยเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวได้หลายมิติ อาทิ เชื่อมมรดกโลกหลวงพระบางกับสุโขทัยซึ่งมีระยะทางทาง 600 กิโลเมตรซึ่งเส้นทางดังกล่าวนี้สภาหอการค้าจังหวัดกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันในการที่จะส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวตลอดระยะทางดังกล่าว ซึ่งได้กำหนดแผนการร่วมกันกับหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของแขวงไชยบุรี ผ่านเจ้าแขวงและเจ้าเมืองปากลาย โดยมีสิ่งสมความสัมพันธในเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวระหว่างกัน เพื่อเป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเมื่อทั้งสองประเทศก้าวสู่การเป็นประชาคมเดียวกัน อาทิ การนำนักท่องเที่ยวคนไทยเข้าร่วมงานช้าง และประเพณีแข่งเรือของแขวงไชยบุรี ดังนั้น จึงเห็นว่าแนวโน้มการเคลื่อนย้ายของการลงทุนภาคบริการโดยเฉพาะจากกลุ่มทุนระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจึงมีโอกาสดเคลื่อนย้ายเข้ามายังพื้นที่ที่เป็นเส้นทางมรดกโลกหลวงพระบางกับสุโขทัย (จุดเริ่มต้นที่หลวงพระบาง - ไชยบุรี - อุตรดิตถ์ - สุโขทัย) โดยมีด่านภูมูเป็นประตูเชื่อม โดยกลุ่มทุนดังกล่าวนี้เป็นกลุ่มเรียกร้องและผลักดันให้ราชการตอบสนองการยกระดับด่านภูมูให้เป็นด่านการค้าสากลเพื่อประโยชน์ในการเอื้อให้เกิดการเข้าเมืองของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวมรดกโลกสำคัญของทั้งสปป.ลาวและไทยในเส้นทางดังกล่าวเพื่อสนับสนุนแผนการดำเนินการมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในสาขาการท่องเที่ยวที่ได้รับผิชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก

สำหรับการเคลื่อนย้ายภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอีกธุรกิจหนึ่งคือธุรกิจร้านอาหารเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของผู้คนข้ามชาติในพื้นที่ระหว่างไทย-สปป.ลาวจากความร่วมมือของ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นผลจากการสำรวจพื้นที่และการสัมภาษณ์เจ้าของร้านอาหารที่ซึ่งหน่วยงานราชการภายในตำบลม่วงเจ็ดต้นนิยมสั่งซื้อสำหรับงานเลี้ยงและมีประชาชนนิยมนานพบว่ายังไม่มีมีการเข้ามาของกลุ่มนักธุรกิจด้านอาหาร แต่มีข้อสังเกตว่าร้านอาหารภายในชุมชนหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 7 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นที่มีจำนวนลูกค้าต่างถิ่นเพิ่มขึ้นจึงสามารถจำหน่ายอาหารได้ในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นโดยรายได้ใหม่ที่ได้รับประทานอาหาร คือ ลูกค้าจากหน่วยงานรัฐของไทยทั้งระดับจังหวัด อุตสาหกรรม และระดับประเทศ ที่เข้ามาในพื้นที่ด่านภูมิจึงเพื่อเตรียมความพร้อมในการยกระดับด่านภูมิจากจุดผ่อนปรนทางการค้าเป็นจุดผ่านแดนถาวร และมีนักธุรกิจทั้งบุคคลและในนามกลุ่มสหกรณ์การค้าและสหกรณ์อุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานีและต่างจังหวัดซึ่งบางรายมาจากจังหวัดสงขลาที่มาพร้อมกลุ่มนักธุรกิจจีนเข้ามาสำรวจเพื่อซื้อที่ดินและติดต่อกับนักธุรกิจรับซื้อข้าวโพดของตำบลม่วงเจ็ดต้นรวมถึงธุรกิจจีนที่เป็นผู้รับสัมปทานเมืองในเขตเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ที่เดินทางเข้ามายังตำบลม่วงเจ็ดต้นด้วย โดยกลุ่มผู้ที่เข้ามายังชุมชนชายแดนข้างต้นนี้ถือว่าเป็นคนกลุ่มใหม่ที่เดินทางเข้ามาในช่วงระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น (พ.ศ. 2554-2555) กรณีของเจ้าของบ้านน้อยริสอร์ทได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า จากเดิมทางริสอร์ทไม่ได้ให้บริการจัดเลี้ยงอาหารและของว่างให้หน่วยงานต่างๆ แต่ได้เริ่มให้บริการจัดเลี้ยงเพื่อดึงดูดรับคณะประชุมความร่วมมือชายแดนไทย-ลาวเพื่อเตรียมความพร้อมของทั้งสองประเทศโดยเฉพาะในด้านความมั่นคงของชายแดนในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียนที่จะก้าวเข้าสู่การไร้พรมแดนที่ซึ่งอาจกระทบต่อความมั่นคงแห่งรัฐ ซึ่งมีการประชุมอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเดียวกันกับการเพิ่มลูกค้าของร้านอาหารภายในชุมชน ดังนั้นความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2015 นี้จึงยังไม่มีส่งผลให้เกิดการเคลื่อนของการลงทุนในด้านธุรกิจอาหาร ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่อาณาบริเวณชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นและพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนของลาวยังฝังตรงข้ามไม่มีสภาพเหมาะสมของการลงทุนในธุรกิจนี้ ทั้งในด้านของลักษณะทางกายภาพที่เป็นพื้นที่เหมาะสมแก่เกษตรกรรมและป่าไม้รวมทั้งเหมืองแร่ การข้ามแดนของประชาชนจึงมีแนวโน้มเป็นการเดินทางเพื่อกิจการดังกล่าว ความจำเป็นในด้านพักผ่อนและการท่องเที่ยวในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนจึงค่อนข้างเป็นไปได้น้อย

ในส่วนของการเคลื่อนย้ายแรงงานไม่ว่าจะเป็นกรณีการเคลื่อนย้ายของแรงงานคนไทยภายนอกชุมชนเข้ามา หรือกรณีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างชาติเข้ามาประกอบอาชีพที่มีลักษณะสัมพันธ์กับความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมิเกิดขึ้นในปัจจุบัน มีเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายของประชาชนของสปป.ลาวที่อาศัยบริเวณใกล้ด่านภูมิจึงที่เข้ามารับจ้างเป็นแรงงานในไร่ข้าวโพดของคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงกับด่านซึ่งมิได้เป็นการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่สัมพันธ์กับร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่บ้านม่วงเจ็ดต้นและในพื้นที่ใกล้เคียงมีทัศนะว่ามีแนวโน้มเป็นไปได้ที่จะมีแรงงานต่างถิ่นทั้งคนไทยและคนลาวเข้ามาถ้ามีการเปิดเสรีทางการค้า เพราะนั่นหมายความว่าหากจะมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านภูคู้และพื้นที่ทั้งตำบลม่วงเจ็ดต้นจึงจะทำให้เกิดความต้องการแรงงาน ซึ่งแรงงานก็ต้องมาพร้อมกับนายจ้างเนื่องจากมีทักษะตามที่นายจ้างต้องการ แต่คนในพื้นที่มีความรู้และทักษะจำกัดจึงยอมส่งผลต่อการย้ายถิ่นเข้าของคนต่างพื้นที่ ขณะเดียวกันหากมีผู้ประกอบการจากประเทศอื่นเข้ามาลงทุนโดยใช้สปป.ลาว เป็นฐานการผลิตเพิ่มมากขึ้นซึ่งในปัจจุบันปรากฏเห็นชัดเจนคือ เวียดนามและจีน แรงงานที่ต้องการจึงแรงงานลาวเป็นหลัก ดังนั้นโอกาสการเคลื่อนย้ายข้ามชาติของแรงงานลาวเข้ามายังฝั่งไทยทั้งในลักลอบเข้าเมืองหรือเข้าเมืองถูกกฎหมายจึงมีแนวโน้มน้อย แต่หากค่าจ้างงานที่สูงกว่าในพื้นที่ฝั่งไทยเมื่อเปรียบเทียบกับในฝั่งลาวแล้ว ก็มีแนวโน้มเป็นไปได้ว่าจะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานลาวเข้ามาที่อาจส่งผลต่อการจ้างแรงงานคนไทย ในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าแรงงานไทยนอกพื้นที่ที่ต้องการเข้ามายังพื้นที่อาณาบริเวณด่านภูคู้มีแนวโน้มเป็นไปได้มากกว่า และมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายออกไปยังสปป.ลาวด้วย ทั้งนี้เพราะสปป.ลาวมีฐานทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ที่ดึงดูดนักลงทุนจากไทย อาทิ การลงทุนในอุตสาหกรรมการเกษตรและป่าไม้ ฉะนั้น แรงงานไทยมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้ายตามทุนที่เข้าไปในสปป.ลาว บนฐานสาขาอุตสาหกรรมที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกำหนดในการที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ดังนั้นการเคลื่อนย้ายแรงงานราคาถูกจากสปป.ลาวหรือชาติอื่นในประเทศสมาชิกอาเซียนและแรงงานไทยในพื้นที่นอกชุมชนชายแดนยังไม่มีเข้ามาทดแทนแรงงานไทยภายในพื้นที่ เนื่องจากในปัจจุบันภาพรวมของการเคลื่อนย้ายทุน สินค้า และบริการยังไม่ปรากฏเด่นชัดในอาณาบริเวณชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้น ดังนั้นแรงงานที่เคลื่อนย้ายตามปรากฏการณ์ของทุน สินค้า และบริการจึงเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปแล้วในการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริการ และแรงงานในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนบ้านภูคู้ อำเภอบ้านโคกในปัจจุบันนี้ ยังไม่มีการเคลื่อนย้ายขนานใหญ่ แต่เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงระดับหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเนื่องจากพื้นที่บ้านม่วงเจ็ดต้นที่เป็นที่ตั้งของด่านภูคู้ เป็นพื้นที่เขตติดต่อกับเมืองหลักทางการค้าที่สำคัญในภาคใต้ของแขวงไซยะบูลี คือ เมืองปากลาย ซึ่งมีด่านผาแก้วเป็นด่านการค้าติดต่อกับด่านภูคู้ของไทย ฉะนั้น ด่านภูคู้จึงนับได้ว่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่นักลงทุนวางแผนเข้าไปลงทุน ซึ่งหากพิจารณาจากข้อมูลผลการศึกษาข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่าประเภทของธุรกิจที่นักลงทุนไทยคาดว่าจะเข้าไปลงทุนรวมถึงนักธุรกิจจากจีนและเวียดนามที่ได้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ของ สปป.ลาว ยังบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่เชื่อมต่อกับชายแดนไทยตรงกันข้ามกับด่านภูคู้ บ้านม่วงเจ็ดต้นนั้น เป็นลักษณะของการลงทุนในกลุ่มธุรกิจที่สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) โดยเฉพาะ เกษตร ป่าไม้ และเหมืองแร่ ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจที่จะได้รับประโยชน์จากความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไรก็ตามการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ และแรงงาน

มายังอาณาบริเวณชายแดนของไทย และ สปป.ลาวมีแนวโน้มที่เคลื่อนย้ายเข้ามาแต่อยู่ในลักษณะการเคลื่อนย้ายที่ดำเนินอย่างช้าๆ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่นักลงทุนการชะลอการตัดสินใจจนกว่าด่านกู่ได้รับการยกระดับจากจุดผ่อนปรนทางการค้าเป็นด่านถาวร ซึ่งกระบวนการผลักดันให้มีการยกระดับด่านกู่นี้ดำเนินโดยกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจในฐานะตัวแทนของกลุ่มทุนในระดับจังหวัดและระดับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่ผลักดันไปยังราชการระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งหากด่านกู่ได้รับการยกระดับเป็นด่านถาวรแล้วความเชื่อมั่นในการลงทุนและการตัดสินใจในของนักลงทุนจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งการลงทุนจะสอดคล้องกับความถนัดของนักลงทุนในกลุ่มธุรกิจต่างๆ หรืออาจเป็นไปได้ที่กลุ่มธุรกิจที่หันมาลงทุนในกลุ่มธุรกิจที่สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อผลประโยชน์ในด้านภาษีและการได้รับการอำนวยความสะดวกในการลงทุนต่างๆ ดังนั้น หากด่านพรมแดนน้อยยะแห่งความมั่นคงแห่งรัฐชาติสามารถถูกทดแทนในฐานะของประตูเศรษฐกิจ (Economic Gateway) ในพื้นที่ชายแดนไทย-ลาว ณ ด่านกู่ก็เชื่อได้ว่าการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีทั้งทุน สินค้า บริการ และแรงงานจะดำเนินขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบรรลุเป้าหมายของการก้าวไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ขณะเดียวกันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็เป็นกลไกสำคัญให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มทุนจากภายนอกและภายในประเทศให้ภาครัฐของไทยและลาวเร่งดำเนินการยกระดับด่านการค้าเพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อการข้ามแดนของคนและตลอดจนการค้าและการลงทุนที่เพิ่งเกิดขึ้นยังชุมชนชายแดนแห่งนี้

จากสถานการณ์ในด้านการเคลื่อนย้ายของทุนภายในประเทศและต่างประเทศในปัจจุบันและแนวโน้มที่เกิดขึ้นในอนาคตที่ซึ่งสัมพันธ์กับความร่วมมือของทั้งสองประเทศในฐานะสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนี้ ตลอดจนแนวโน้มของการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ และแรงงานที่มีโอกาสเข้ามาชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นในฐานะประตูเศรษฐกิจก็ย่อมได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การเพิ่มแรงกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน จากการที่มีนักลงทุนหรือนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านด่านกู่ หรือการเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจึงทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน หรือการเกิดปัญหาที่มีลักษณะข้ามชาติต่างๆ (Transnational problems) จึงทำให้โครงสร้างของปัญหามีความสลับซับซ้อนมากขึ้นดังนั้นจากผลการศึกษาการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริการและแรงงานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะมีต่อชุมชนบ้านม่วงเจ็ดต้นในฐานะเป็นพื้นที่ตั้งของด่านกู่ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวเป็นการนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษามาวิเคราะห์ถึง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเป็นผลการศึกษาที่เป็นทัศนะของผู้ให้ข้อมูลว่าผลกระทบที่จะเกิดขึ้นมีแนวโน้มจะเกิดในด้านใดบ้าง ดังผลการศึกษาดังนี้

4.2 แนวโน้มผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อชุมชนบ้านม่วงเจ็ดต้น

จากผลการศึกษาการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริหาร และแรงงานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาถึงผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายดังกล่าว และวิเคราะห์ถึงแนวโน้มผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นผลกระทบออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ผลกระทบเชิงบวก และ 2) ผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และชุมชนใกล้เคียงที่อยู่ในอาณาบริเวณชายแดน ตลอดจนวิเคราะห์ถึงผลกระทบในระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ และระดับภูมิภาค (จังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกับจังหวัดอุดรดิตถ์ในภาคเหนือตอนล่าง) โดยให้คำนิยามของ“ผลกระทบต่อชุมชนชายแดน” ว่าหมายถึง “ผลอันเกิดจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่ออาณาบริเวณชายแดนระหว่างจังหวัดอุดรดิตถ์ ประเทศไทย และแขวงไชยะบูลี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการเปิดเสรีดังกล่าวส่งผลให้เกิดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านด่านกักกันที่ตั้งในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น และด่านผาแก้ว เมืองปากลาย ซึ่งกระบวนการและผลลัพธ์ของกิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้นกระทบต่อชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและชุมชนอื่นที่มีพื้นที่เชื่อมโยงกัน โดยครอบคลุมผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตลอดจนถึงแวดล้อมชุมชน” ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

4.2.1 ผลกระทบเชิงบวก

ผลการศึกษาผลกระทบและแนวโน้มผลกระทบเชิงบวกที่จะได้รับจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์นั้นให้ข้อมูลที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป โดยสามารถวิเคราะห์แยกผลกระทบเชิงบวกได้ 7 ด้าน ดังนี้

1) โครงสร้างระบบการผลิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมพื้นฐานเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์และการเกิดขึ้นของอุตสาหกรรมผลจากการศึกษาและวิเคราะห์พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นสอดคล้องกันว่าการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะส่งผลให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านด่านกักกันที่ตั้งในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างระบบการผลิตของชุมชน โดยผู้นำทางความคิดของชุมชนใน

หมู่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ได้ให้ทัศนะว่าแนวโน้มที่ระบบการผลิตของชุมชนที่มีวิธีการผลิตเพื่อยังชีพและการจำหน่ายในระดับชุมชนเป็นส่วนใหญ่ประชาชนในระดับหมู่บ้านและรวมถึงระดับตำบลม่วงเจ็ดต้นนั้นอาจเปลี่ยนไปเป็นวิธีการผลิตในลักษณะของเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรมที่มีการผลิตโดยใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีเพื่อการผลิตอย่างเข้มข้น (Intensive Agriculture) เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมมาแทนที่การผลิตแบบเดิม ซึ่งการผลิตในระบบเกษตรแบบเดิมจะถูกแทนที่ด้วยการเกษตรแบบใหม่โดยจะมีระบบการวางแผนการผลิต การเก็บเกี่ยว การลำเลียงผลผลิตไปยังผู้ผลิตภาคอุตสาหกรรมอย่างเป็นทางการและอยู่บนฐานการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อการกระบวนการผลิตและการจำหน่ายเป็นไปตามแผน แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวนี้จะอยู่ภายใต้การดำเนินงานวางระบบและกำกับจากผู้ที่จะรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรซึ่งก็คือผู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและผู้ที่น่าผลผลิตไปจำหน่ายต่อในต่างประเทศที่ลำเลียงผ่านด่านภูมู นอกจากนั้นแล้วผู้นำทางความคิดยังได้ให้ข้อมูลโดยคาดการณ์ว่าในการเปิดเสรีทางการค้าที่น้อยย่อมทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง แต่จะเป็นอุตสาหกรรมจากนักธุรกิจจากภายนอกชุมชนทั้งจากภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ตลอดจนนักธุรกิจจากสปป.ลาวเองที่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศจีนและเวียดนามเข้ามาตั้งอยู่ในบริเวณด่านชายแดน เนื่องจากความสะดวกในด้านการขนส่งไปยังประเทศลาวและประเทศข้างเคียงลาวได้ด้วย ทั้งนี้ผู้นำชุมชนจึงเห็นว่าการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนย่อมกระตุ้นให้สปป.ลาวต้องการพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สามารถเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางบกให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเชื่อว่าเป็นไปได้ที่นักธุรกิจผลิตและจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างของไทยอาจจะเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ด้านปริมาณความต้องการสินค้าประเภทนี้ของลูกค้าจากสปป.ลาวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจึงเข้ามาตั้งโรงงานผลิตรวมถึงตั้งเป็นสำนักงานศูนย์การเพื่อจัดทำนาย โดยมีเป้าหมายไปยังกลุ่มธุรกิจก่อสร้างเส้นทางในสปป.ลาว

จากความเห็นของผู้นำชุมชนข้างต้นสอดคล้องกับความเห็นของประธานสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ที่เห็นว่าระบบการผลิตของชุมชนจะเปลี่ยนไปเป็นการการเกษตรเชิงพาณิชย์ที่เข้มข้นขึ้น โดยประชาชนในชุมชนบริเวณอาณาบริเวณชายแดนจะพัฒนาไปเป็นผู้ผลิตเพื่อป้อนแก่โรงงานอุตสาหกรรมที่เข้าไปตั้งยังบริเวณโดยรอบด่านภูมู ซึ่งประธานสภาหอการค้าฯ เห็นว่าอุตสาหกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นมาเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าจึงจะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปที่เกี่ยวกับกับผลผลิตทางการเกษตรที่อยู่ในชุมชนของฝั่งประเทศไทยเองและของฝั่งแขวงไซยะบูลีของสปป.ลาวด้วย โดยเฉพาะสับปะรด มัน ลำปะหุ่ง และข้าวโพด ซึ่งสินค้าสองประเภทหลังนี้ปลูกมากทั้งอำเภอบ้านโคกและอำเภอใกล้เคียงของจังหวัดอุดรดิตถ์และมีมากในแขวงไซยะบูลีด้วย ในส่วนของสับปะรดห้วยมุ่นนั้นถือว่าเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและเป็นสินค้าเอกลักษณ์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่ปลูกมากในตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ซึ่งประธานสภาอุตสาหกรรมฯ เห็นว่าเป็นสินค้าที่นักธุรกิจในจังหวัดอุดรดิตถ์ให้ความสนใจในการตั้งโรงงานแปรรูปเป็นลำดับแรกเมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรกรรมอื่น ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่ามี ความ

เหมาะสมในด้านของอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ทั้งนี้ระยะทางจากอำเภอคำปายมายังตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอ บ้านโคกใช้เวลาเพียง 1 ชั่วโมง และมองในด้านการผลิตเพื่อการส่งออกผ่านด่านภูมูไปยังผู้บริโภคคนลาว ซึ่งเห็นว่านิคมบริโกผลไม้ไทย รวมถึงการส่งออกผ่านสปป.ลาว ไปยังประเทศจีนที่มีอาณาเขตติดกับสปป.ลาว ซึ่งคนจีนก็นิยมบริโภคผลไม้ไทยเช่นกัน

นอกจากนี้ประธานสภาหอการค้าจังหวัดฯ ยังเห็นว่าอุตสาหกรรมด้านอื่นๆ ก็ย่อมที่จะเข้ามาใช้ชุมชนในบริเวณโดยรอบด่านภูมูเป็นฐานในการผลิตเพิ่มเติม เช่น โรงงานน้ำดื่มและโรงงานน้ำแข็ง เป็นต้นและมีความเห็นว่าเป็นไปได้ที่ผู้ค้าด้านชายแดนภูมูเองมีศักยภาพพัฒนาไปเป็นผู้ผลิตรายย่อยได้เองในอุตสาหกรรมที่มีวัตถุดิบภายในท้องถิ่นเนื่องจากรู้จักแหล่งผลิต หรืออาจจะสามารถพัฒนาไปตัวแทนจำหน่ายสินค้า ที่ถูกค้าจากสปป.ลาวต้องการในปริมาณที่มาก เช่น สินค้าประเภทน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่นอะไหล่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และรถเพื่อการเกษตรประเภทต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิษฐ์เห็นเพิ่มเติมว่าโดยสภาพทั่วไปแล้วระบบการผลิตแบบวิถีการเกษตรจะมีน้อยลง ประชาชนในชุมชนบริเวณโดยรอบด่านการค้าจะผลักดันเปลี่ยนตนเองเข้าสู่อาชีพค้าขายตามศักยภาพของตน และมีความเห็นว่าหากประชาชนบางคนไม่ประสบผลสำเร็จในการเปลี่ยนจากวิถีเกษตรกรรมมาเป็นวิถีการค้าแล้ว ประชาชนกลุ่มดังกล่าวจะผันตนเองไปเป็นลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการที่จะเกิดขึ้นพร้อมการค้าเสรีของประชาคมอาเซียนที่คาดว่าย่อมเข้ามาใช้บริเวณโดยรอบด่านภูมูเป็นฐานการผลิต ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าผลจากการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจย่อมส่งผลให้วิถีการผลิตของชุมชนที่เป็นที่ตั้งด่านการค้าเปลี่ยนแปลงตาม เนื่องจากอาณาบริเวณชายแดนเป็นที่ตั้งของด่านการค้า ซึ่งเป็นประตูทางเศรษฐกิจหรือ Gateway สำหรับขนถ่ายสินค้าเพื่อการส่งสินค้าออกและนำเข้าจากทั้งสองประเทศสมาชิกของอาเซียน การที่ชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่ตั้งของด่านดังกล่าว จึงจะได้รับผลดีโดยตรงจากการที่ต้องพัฒนาให้เป็นพื้นที่รองรับการค้าเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมดที่จะเกิดขึ้น ประชาชนในชุมชนดังกล่าวจึงถูกแวดล้อมด้วยวิถีเศรษฐกิจแบบใหม่ ซึ่งระบบเศรษฐกิจแบบใหม่นี้จะกระทบต่อกระบวนการผลิตของชุมชนที่ย่อมมีโอกาสปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระบวนการเศรษฐกิจที่เป็นผลจากระบบเศรษฐกิจเสรี

2) ความมั่นคงของการลงทุนดีขึ้นจากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจจะผลดีในการสนับสนุนนักลงทุนจากไทยโดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร โดยความเห็นของพาณิชย์จังหวัดอุดรดิษฐ์เห็นว่า พื้นที่ของแขวงไซยะบุรีเหมาะแก่การพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม เนื่องจากมีพื้นที่ที่ยังคงความสมบูรณ์ และมีปัจจัยด้านวัตถุดิบที่สามารถสนับสนุนการทำเกษตรกรรมขนาดใหญ่ได้ ซึ่งพาณิชย์จังหวัดเห็นว่าเกษตรที่เหมาะสมที่นักลงทุนคนไทยจะได้ประโยชน์นั้นพึงเป็นการลงทุนในลักษณะของ Contract Farming ทั้งนี้จะต้องเป็นการทำสัญญาในลักษณะรัฐต่อรัฐ หรือตัวแทนของรัฐในระดับแขวงของสปป.ลาว และระดับจังหวัดของประเทศไทยแต่

อย่างไรก็ตามพาณิชย์จังหวัดให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าที่นักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนจะต้องพิจารณาวางแผนระบบการตลาดอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การการลำเลียงสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังตลาดทั้งภายในสปป.ลาว หรือประเทศไทย ตลอดจนผู้ซื้อจากประเทศอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากขณะนี้เส้นทางคมนาคมในแขวงไซยะบูลี ยังเป็นถนนลูกรังเป็นส่วนใหญ่จึงอาจเป็นอุปสรรคในการจำหน่ายผลผลิต แต่อย่างไรก็ตามอาจเป็นอุปสรรคในระยะแรกเท่านั้น โดยสปป.ลาวจะต้องดำเนินการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักลงทุนจากอาเซียนเพื่อนเป็นฐานในการผลิตในที่สุด สำหรับความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ให้ความเห็นการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นส่งผลต่อความมั่นใจของนักลงทุนไทยที่ต้องการไปลงทุนในประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นว่าจะได้รับการเอื้ออำนวยความสะดวกเป็นมาตรฐานเดียวกันหมด ทั้งนี้เห็นว่าประเทศสมาชิกอาเซียนมุ่งพัฒนาให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นตลาดและฐานผลิตเดียวกัน ซึ่งหากได้รับการปฏิบัติด้านการลงทุนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ก็จะส่งผลให้นักธุรกิจได้ตัดสินใจที่จะลงทุนโดยพิจารณาเลือกประเทศภายในอาเซียนที่มีวัตถุดิบสนับสนุนได้ตรงกับประเภทของธุรกิจที่นักลงทุนต้องการได้ ซึ่งก็จะช่วยป้องกันในด้านการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต เนื่องจากการเคลื่อนย้ายการผลิตไปยังแหล่งวัตถุดิบได้โดยตรง ซึ่งย่อมช่วยลดความเสี่ยงด้านความต่อเนื่องของการผลิตและลดต้นทุนการขนส่งสินค้าด้วย ซึ่งประธานสภาหอการค้าฯ ยังได้ความเห็นยกตัวอย่างประเภทของการลงทุนที่จะได้รับผลประโยชน์จากการที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะพัฒนาไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เช่น โรงงานผลิตสับปะรดกระป๋อง ซึ่งเป็นผลไม่มีเอกลักษณ์ด้านรสชาติที่ซึ่งสามารถปลูกให้มีคุณภาพได้เฉพาะพื้นที่อำเภอคำม่วนที่มีพื้นที่ใกล้กับเขตอำเภอบ้านโคก ดังนั้นหากนักลงทุนตัดสินใจลงทุนในพื้นที่บริเวณคำม่วนก็ย่อมสามารถมั่นใจในด้านวัตถุดิบและผู้บริโภคในประเทศลาวและจีนซึ่งมีชายแดนติดต่อกับทิศเหนือสปป.ลาวในแขวงหลวงน้ำทา (LuangNamtha) โดยทั้งสองประเทศนี้นิยมรับประทานผลไม้ของไทย นอกจากนี้แล้วในความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรม ยังเห็นว่าโรงงานปุ๋ยที่ผลิตจากขี้ขี้วัวโศด หรือมันสำปะหลังก็มีความเหมาะสม ซึ่งโรงงานนี้เหมาะสมที่จะตั้งทั้งในเขตพื้นที่ของไซยะบูลีและในอำเภอบ้านโคก ซึ่งพื้นที่ทั้งสองแห่งปลูกพืชสองประเภทนี้จำนวนมากที่สามารถนำมาเป็นแปรรูปเป็นวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของประธานสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ที่เป็นการลงทุนสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยเป็นการลงทุนที่เหมาะสม โดยเฉพาะในแขวงไซยะบูลีที่มีมูลค่าความปริมณมาที่สามารถนำมาเป็นส่วนผสมในการผลิตปุ๋ยร่วมกับวัตถุดิบอื่น อย่างไรก็ตามในความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรมฯ เห็นว่าธุรกิจที่จะลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์จากความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะต้องพิจารณาในด้านความเหมาะสมทั้งวัตถุดิบ ความสามารถในการผลิตของนักธุรกิจ และมีคุณค่าต่อคนในพื้นที่ที่ธุรกิจตั้งอยู่ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในฝั่งไทยหรือลาว เพราะทั้งสามประเด็นนี้ย่อมจะส่งผลต่อความมั่นคงของธุรกิจนั้นๆ โดยมีเงื่อนไขของ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นกลไกเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจลงทุนเท่านั้น และที่สำคัญจะต้องมีความรู้ในธุรกิจนั้นๆอย่างลึกซึ้งถึงจะได้ประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างแท้จริง

สำหรับความเห็นของผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น เห็นว่าในระดับหมู่บ้าน ตำบลม่วงเจ็ดต้นเห็นว่าหากบริเวณด่านภูมิจึงมีการพัฒนาธุรกิจเพิ่มมากขึ้นและมีนักท่องเที่ยวผ่านเข้าออกในจำนวนที่มากขึ้นก็ย่อมส่งผลให้กลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้านและตำบลผลิตและพัฒนาสินค้า OTOP มาจัดจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคาดการณ์ว่าน่าจะมียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น เพราะสินค้ามีราคาเหมาะสม และมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเช่นผ้าทอของบ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งเดิมมีกลุ่มอยู่แล้วเพียงแค่ผลิตเนื่องจากทั้งข้อจำกัดในการส่งเสริมการจำหน่าย และระยะเวลาในการท่องเที่ยวยาวนานจึงทำให้กลุ่มชะลอการค้าขายไปก่อน ดังนั้นหากมีธุรกิจเข้ามาลงทุนรวมทั้งมีประชาชนคนไทยและต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวที่สปป.ลาว และเดินทางต่อมายังประเทศไทยทางด่านภูมิจึงมีแนวโน้มที่กลุ่มผลิตสินค้าของชุมชนกลับมาดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรมฯ ที่เห็นว่านอกจากนักธุรกิจที่จะสามารถมาลงทุนในบริเวณด่านภูมิจึงหรือในเมืองต่างๆ ที่ใกล้ด่านภูมิจึงของสปป.ลาวแล้วกลุ่มธุรกิจระดับชุมชนก็จะได้รับประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วย โดยการยกระดับคุณภาพสินค้าชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ดังนั้นในมิติของความมั่นใจในการลงทุนเพื่อพัฒนาและผลิตสินค้าในระดับชุมชนก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน

3)เกิดการพัฒนาศูนย์ทางท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่าสิ่งที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมุ่งพัฒนาให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันนั้นในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นพ้องกันว่าย่อมส่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรงโดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากจะเกิดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว และเมื่อโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมทางบกครอบคลุมแล้ว จะทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศเดินทางระหว่างกันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น และสามารถเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ใกล้เคียงกันจังหวัดของไทยและแขวงของลาวได้อีกด้วย จากผลของการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจดังกล่าวจะทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์ทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวภายในระดับจังหวัดและภูมิภาคของแต่ละประเทศ และเกิดกลุ่มธุรกิจที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยว อาทิ ที่พัก ร้านอาหาร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจที่ดำเนินการค้าผ่านด่านภูมิจึงและด่านผาแก้ว

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานีให้ความเห็นว่า ในระดับจังหวัดอาจได้รับผลดีจากการพัฒนาประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน โดยเมื่อเกิดการพัฒนาด้านการค้าการลงทุนที่ใช้ด่านภูมิจึงของจังหวัดอุดรธานีเป็นช่องทางผ่านสินค้าและการเคลื่อนย้ายของทุนก็จะทำให้เกิดการเดินทางของคนจำนวนมาก สถานที่พักระหว่างการเดินทางจึงต้องเกิดขึ้นมารองรับประชาชนที่เดินทางระหว่างไทยและสปป.ลาว สิ่งที่จะเกิดขึ้นมาคือการพัฒนาที่ดินและที่พักจากนักลงทุนภายนอกชุมชน

เพื่อจัดทำที่พักรองรับผู้ที่สัญจรไปมาและนักท่องเที่ยวด้วย โดยผู้ว่าราชการฯ เห็นว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีความพร้อมในการโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเส้นทางรถไฟที่สามารถลำเลียงผู้โดยสารท่องเที่ยวเชื่อมโยงภาคเหนือตอนบนและภาคกลางโดยมีชุมทางรถไฟสีลาอาสน์ และสถานีรถไฟจังหวัดอุดรดิตถ์ แต่อย่างไรก็ตามผู้ว่าราชการฯ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการที่จะพัฒนาพื้นที่ในอาณาบริเวณชายแดนให้เป็นที่พักของผู้สัญจรหรือนักท่องเที่ยวก็ต้องให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาชุมชนด้วยเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประชาชนในชุมชนทั้งระดับครอบครัวและชุมชนจะต้องตัดสินใจภายใต้หลักเหตุผลของตนเองว่าจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจใหม่ที่จะเกิดขึ้นหรือไม่และถ้าจะเข้าร่วมพัฒนาชุมชนผนวกเข้ากับระบบเศรษฐกิจใหม่นั้นชุมชนจะต้องกำหนดแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนด้วย

ในความเห็นของประธานสมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุดรดิตถ์ เห็นว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพราะด่านภูถู่และเมืองปากลายของแขวงไชยะบูลีเป็นเส้นทางที่สามารถลำเลียงนักท่องเที่ยวในเส้นทางระหว่างไทย-ลาวตอนเหนือ-จีนตอนใต้ และเวียดนามตอนเหนือได้ และหากหน่วยงานภาครัฐพิจารณาสนับสนุนให้อุดรดิตถ์เป็นศูนย์กลางกระจายนักท่องเที่ยวก็จะยิ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาธุรกิจที่พักรองรับอีกด้วย ทั้งนี้ประธานสมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวฯ เห็นว่าด่านภูถู่เป็นช่องทางรองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากหลวงพระบางซึ่งเป็นมรดกโลก แล้วเข้ามาท่องเที่ยวในแขวงไชยะบูลีซึ่งมีพื้นที่ติดต่อหลวงพระบางโดยห่างเพียง 90 กิโลเมตร จากนั้นเดินทางต่อเข้ามาเมืองปากลายจนถึงด่านภูถู่อีกเพียง 60 กิโลเมตร ซึ่งประธานสมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวเห็นว่า จังหวัดอุดรดิตถ์มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดสุโขทัยซึ่งมีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นมรดกโลกเช่นเดียวกัน และสามารถเดินทางต่อไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้ โดยสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ได้เสนอให้จุดผ่อนปรนเพื่อการค้าด่านภูถู่เป็นจุดเชื่อมเมืองมรดกโลกเมืองหลวงพระบางกับเมืองมรดกโลกเมืองสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย – กำแพงเพชร โดยสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว “แพ็คเกจเมืองมรดกโลก”(World Heritage Package) ให้เป็นจุดขายของจังหวัด และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้ ดังนั้นการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนย่อมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียง โดยจะเป็นการท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 มรดกโลก โดยอาจเริ่มต้นเส้นทางท่องเที่ยวที่หลวงพระบางแล้วเดินทางต่อมายังอุดรดิตถ์เพื่อเดินทางต่อไปยังจังหวัดสุโขทัย และสิ้นสุดที่จังหวัดกำแพงเพชร หรืออาจเดินทางเข้ามายังจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อเดินทางต่อไปยังจังหวัดท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในภาคเหนือ อาทิ เชียงใหม่ และเชียงราย ซึ่งมีสนามบินนานาชาติที่จะรองรับหลังจากสิ้นสุดการท่องเที่ยว

สำหรับความเห็นของชาวบ้านหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งเจ้าของร้านอาหารตามสั่งเห็นว่าภายในหมู่บ้านโดยเฉพาะบริเวณทางเข้า-ออกด่านภูถู่อาจจะมีร้านอาหารขนาดใหญ่และที่พักเพื่อรองรับ

ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวแต่ในความเห็นของชาวบ้านนั้นก็เห็นว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นนี้คงต้องอาศัยระยะเวลาอีกนาน เนื่องจากอำเภอบ้านโคกเป็นเมืองชายแดนที่ห่างไกลความเจริญ และเห็นว่าผู้ที่จะได้ประโยชน์หากมีคนเข้ามาท่องเที่ยวผ่านด่านภูดู่ก็คงจะเป็นนักธุรกิจจากภายนอก สำหรับชาวบ้านคงได้ประโยชน์ในฐานะของลูกจ้างในสถานที่พักหรือร้านอาหารที่จะเกิดขึ้นมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนางสายใจซึ่งเป็นเจ้าของร้านค้าเบ็ดเตล็ดในหมู่ที่ 2 ที่เห็นว่าหากมีการค้าขายที่ดำเนินผ่านด่านภูดู่ในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นก็มีแนวโน้มที่จะส่งผลดีต่อประชาชนในระดับครัวเรือนของหมู่ 2 และหมู่บ้านข้างเคียงได้ในการที่ชาวบ้านจะมีรายได้จากแหล่งอื่นเพิ่มเติมจากการทำเกษตรเพียงอย่างเดียว โดยอาจเป็นพนักงานในรีสอร์ทหรือบ้านพักที่จะมาสร้างเพื่อรองรับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยว หรือใช้หมู่บ้านโดยรอบด่านภูดู่เป็นที่พักระหว่างคมนาคมระหว่างไทยและสปป.ลาวหรือเป็นลูกจ้างร้านอาหารที่จะเกิดมาใหม่ ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นก็เห็นสอดคล้องในประเด็นเดียวกันนี้มา หากความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกิดขึ้นก็สามารถคาดการณ์ได้ว่าไทยกับลาวจะมีการค้าขายกันมากยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อจำนวนผู้ที่ประสงค์เข้ามาบริเวณด่านโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าโดยตรงมากขึ้น ดังนั้นเมื่อมีจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนเพิ่มมากขึ้นจึงส่งผลต่อจำนวนผู้ที่ต้องการด้านที่พักอาศัยและการบริโภคตามมาด้วย นับย่นนี้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯชี้ให้เห็นว่า การขยายตัวของธุรกิจที่พักและร้านอาหารนั้นจะเกิดขึ้นเพื่อรองรับกับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการค้าและการลงทุนที่ต้องอาศัยด่านภูดู่ในการนำเข้าและส่งออก ตลอดจนเดินทางเข้าไปยังสปป.ลาวเท่านั้น แต่มิได้มีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯเห็นว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิษฐ์ในภาพรวมยังไม่สามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาได้

4)เกิดบริการทางสังคม (Social Services) เพื่อรองรับผู้ค้าและประชาชนของทั้งสองประเทศการบริการทางสังคมเกิดขึ้นมาเนื่องจากเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่ต้องใช้ด่านภูดู่เป็นพื้นที่คมนาคมผ่านไป-มาเพื่อการค้าการลงทุนหรือการท่องเที่ยว การบริการสังคมที่จะเกิดขึ้นมาในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บริการทางการแพทย์และการศึกษาโดยบริการทางการแพทย์นั้นในทัศนะของแพทย์ประจำตำบลเห็นว่าหากเกิดการค้าเสรีโดยประชาชนทั้งสองฝ่ายสามารถเดินทางระหว่างกันได้โดยสะดวกมากขึ้นจะส่งผลให้มีจำนวนผู้ที่ต้องการเข้ามารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลและสถานพยาบาลในเขตอำเภอบ้านโคกและในอำเภอเมืองอุดรดิษฐ์มากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ติดกับชายแดนไทย ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าสภาพในปัจจุบันก็มีประชาชนจากฝั่งลาวเข้ามารักษาจำนวนมาก แม้ว่าจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาเที่ยวในช่วงเวลาที่ด่านเปิดดำเนินการ คือ วันศุกร์ และวันเสาร์ แต่ยังคงมีจำนวนผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องเข้ามารักษาพยาบาลหรือคลอดบุตรขออนุญาตเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของด่านเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในความเห็นของแพทย์ประจำตำบลจึงเห็นว่า

แนวโน้มของผู้ป่วยจากหมู่บ้านและเมืองที่อยู่ตรงข้ามชายแดนไทยจะเข้ามาใช้บริการทางการแพทย์จากฝั่งไทยมากขึ้น จึงเป็นไปได้ว่าบริการในด้านนี้จะเกิดเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพในการรักษาได้ดีเพิ่มขึ้น ในความเห็นของแพทย์ประจำตำบลอนุมานได้ว่า ผู้ป่วยคนไทยบริเวณด้านชายแดนก็ย่อมจะได้รับผลดีจากการที่จะมีจำนวนสถานพยาบาลที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งมีโอกาที่จะได้รับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ดีตามซึ่งในปัจจุบันนี้พบว่ามียุทธศาสตร์ที่เปิดบริเวณใกล้เคียงกับด่านกู่1 แห่งโดยเน้นให้บริการแก่ผู้ป่วยที่เข้ามาในวันที่ด่านกู่เปิดทำการ คือ วันศุกร์และวันเสาร์ซึ่งข้อมูลจากตำรวจตระเวนชายแดนยังด้านกู่มีความเห็นว่าประชาชนลาวที่อาศัยบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงกับด่านมีความต้องการในการรักษาพยาบาลเป็นอย่างมากเช่นกัน ดังนั้นในความเห็นของผู้วิจัยเชื่อว่าแนวโน้มของการพัฒนาบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนจะพัฒนาขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของการรักษาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนจากสปป.ลาว ซึ่งจะยังผลดีแก่ประชาชนคนไทยที่อาศัยในอาณาบริเวณชายแดนด้วย

สำหรับในด้านการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก อาทิ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเห็นว่าหากด่านกู่มีความสำคัญในฐานะที่จะเป็นกลไกหลักของจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียงในการขนส่งสินค้าไปยังสปป.ลาว และการเปิดให้มีการเดินทางระหว่างกันของประชาชนอย่างเสรีของทั้งสองประเทศรวมถึงประเทศสมาชิกอาเซียนได้นั้น ก็ย่อมจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่รัฐบาลจะให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่อยู่บริเวณด้านการค้าควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาทางการศึกษาของประชาชน ทั้งนี้เชื่อว่าคนในชุมชนเป็นกลุ่มคนแรกที่ประชาชนจากที่อื่นที่เข้ามายังด้านเป็นการค้าหรือการท่องเที่ยวต้องพบปะ หากประชาชนไม่มีความรู้ก็ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องเบื้องต้นให้แก่ผู้ที่เข้ามายังชุมชนได้ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านได้ให้ข้อมูลว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และชาวบ้านในตำบลมีการศึกษาต่ำ ตลอดจนระบบการสอนของโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนก็ยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ที่ต้องการเรียน ผู้ใหญ่บ้านเชื่อว่าหากรัฐบาลจะส่งเสริมให้ด่านกู่เป็นประตูการค้าที่สำคัญของจังหวัด รัฐบาลก็ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทางการศึกษาและวิชาชีพให้คนในชุมชนควบคู่ไปด้วย ซึ่งในความเห็นของประธานสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์หากเปิดเสรีด้านการค้า การลงทุน และการบริการสำเร็จระดับหนึ่งแล้ว การลงทุนด้านการศึกษาของภาคเอกชนก็เป็นไปได้ที่จะมีนักลงทุนสนใจลงทุนด้านการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามประธานสภาหอการค้าฯ เห็นว่า สิ่งที่สำคัญประการแรกคือ รัฐบาลจะต้องพัฒนาระบบการศึกษาปัจจุบันของรัฐบาลให้ดีขึ้น โดยให้ประชาชนมีความรู้และทักษะที่จะรองรับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งบริเวณด้านชายแดนจะเกิดภาคการผลิตใหม่ๆก็จะเข้ามาแทนที่ภาคการเกษตร ดังนั้นหากประชาชนยังไม่มีความพร้อมก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากภาคการผลิตใหม่ๆที่มา

พร้อมการเปิดเสรี อาทิ โรงงานแปรรูป ซึ่งรัฐบาลมีความจำเป็นเตรียมคนเข้าสู่ภาคการผลิต จากความเห็นดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนจะนำมาสู่การเปิดเปลี่ยนด้านโครงสร้างการผลิตของชุมชนด้วย ซึ่งจะรัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นที่คนในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต โดยอิทธิพลของการเปิดเสรีนี้ รัฐบาลก็ย่อมที่จะสร้างคนในชุมชนเพื่อรองรับโดยวิธีการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นสำหรับการผลิตในภาคอุตสาหกรรมหรือกึ่งอุตสาหกรรม จึงเป็นไปได้ว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะผลักดันให้เกิดการบริการสังคมในการด้านศึกษาให้ดีขึ้นตามไป

5) การพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการผลกระทบในด้านนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากการสอบถามในประเด็นของการอำนวยความสะดวกของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ซึ่งจะมีผลให้ด้านกฎระเบียบประตูละแวกของการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ชายแดนทั้งหมดให้ความเห็นพ้องกันว่า ราชการส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศทั้งการนำเข้าและส่งออกสินค้า การส่งเสริมการลงทุนข้ามแดน การส่งเสริมการท่องเที่ยวควรมาอยู่รวมกัน ณ จุดเดียวกัน ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการทำธุรกรรมทางด้านการค้าและการลงทุนตลอดจนเอกสารในด้านท่องเที่ยวซึ่งผู้ที่มีความเห็นสอดคล้องกันประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำทางความคิดของหมู่ที่ 2 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตัวแทนชาวบ้านจำนวน 4 คน (เจ้าของร้านค้าปลีกในชุมชนและชาวบ้านทั่วไปในหมู่ที่ 2 และผู้ประกอบการค้าที่ด้านกฎระเบียบจำนวน 6 รายโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการค้าที่เห็นว่าการให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนมาให้บริการประชาชน ณ จุดเดียวจะทำให้ผู้ที่ทำการค้าผ่านด่านกฎระเบียบสามารถดำเนินกิจการของตนได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนี้เห็นว่าการที่หน่วยงานราชการตั้งอยู่คนละพื้นที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าอย่างยิ่งกรณีนายจันเพ็ง แอ้งป่อง

ในปัจจุบันนี้ที่ว่าการอำเภอบ้านโคกสถานีตำรวจ และส่วนราชการอื่นตั้งอยู่ห่างจากทางเข้าด่านกฎระเบียบ 12 กิโลเมตร ซึ่งถ้านับระยะทางจากที่ตั้งของด่านที่จะต้องเดินทางเข้าไปจากทางเข้าด่านอีก 6 กิโลเมตร รวมระยะทางจากด่านกฎระเบียบไปยังที่ตั้งของหน่วยงานราชการ 18 กิโลเมตร ซึ่งในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น เห็นว่ามีระยะทางไกลและหากด่านกฎระเบียบจะต้องรองรับกับปริมาณการค้าที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และรองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มดังกล่าวนี้เห็นว่าทุกส่วนราชการจะต้องมีการทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งหากสถานที่ราชการตั้งอยู่ห่างไกลและตั้งแยกกันเช่นนี้ก็ย่อมไม่ส่งผลดีต่อทุกฝ่ายทั้งในส่วนของผู้รับบริการและในส่วนของหน่วยงานราชการที่ต้องให้บริการเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกหอการค้าและดำรงตำแหน่งประธานสมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุดรติดต่อกับนั้น ได้ให้ข้อมูลว่าในปัจจุบันนี้บริเวณด่านกฎระเบียบได้มีการสร้างสำนักงานของหน่วยงานราชการเพื่อเตรียมความพร้อม

ในการที่จะยกระดับด่านภูคู้จากถนนพ่นปรนเพื่อการค้าเป็นจุดผ่านแดนถาวร ซึ่งประกอบสำนักงานศุลกากร สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ด่านกักกันสัตว์ ด่านซั้งน้ำหนัก ที่เตรียมไว้รองรับทั้งด้านการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างไทยกับสปป.ลาว

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นพิจารณาได้ว่าหากมีการพิจารณาย้ายสถานที่ราชการจากที่ตั้งอยู่เขตตัวอำเภอบ้านโคก มาอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับทาวเข้าไปยังด่านภูคู้หรือไม่ก็อยู่ในบริเวณเดียวกันกับส่วนราชการอื่นที่ตั้งอยู่ในด่านภูคู้อยู่แล้วและพัฒนาเป็นศูนย์ราชการ ณ จุดเดียวก็จะช่วยให้เกิดความสะดวกในการให้บริการประชาชนและรองรับการเปลี่ยนแปลงเชิงประชากรที่มีแนวโน้มเข้า-ออกเมืองโดยผ่านด่านภูคู้ที่การเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรมตลอดจนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะส่งผลให้ส่วนราชการต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปด้วยทั้งในส่วนฝ่ายปกครองและความมั่นคงส่วนราชการทั้งหมดต้องมีการสอดคล้องประสานในด้านแผนงานและการปฏิบัติร่วมกันเพื่อพร้อมรับสังคมที่เปลี่ยนผ่านอันเกิดจากความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น สิ่งสำคัญจึงจะต้องดำเนินสร้างศูนย์บริหารราชการเพื่อสามารถทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะเร่งให้เกิดการสร้างศูนย์บริหารราชการให้มาอยู่ ณ จุดเดียวที่ใกล้กับจุดผ่านแดน ณ ด่านภูคู้ในฐานะที่เป็นประตูเศรษฐกิจ หรือGatewayเข้าสู่สปป.ลาว และจีนซึ่งมีชายแดนติดต่อกับสปป.ลาว และประเทศไทยในจังหวัดเชียงราย โดยจีนเป็นเป็นคู่ค้าและผู้บริโภคหลักของอาเซียน ฉะนั้นปัจจัยด้านความร่วมมือทางด้านการค้าเสรีของอาเซียน และนอกอาเซียนจะเป็นเงื่อนไขหลักที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาศูนย์กลางทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการที่ต้องพิจารณาในด้านความเหมาะสมของพื้นที่ซึ่งตามความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในฐานะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ก็บ่งชี้ว่าบริเวณด่านภูคู้ ณ หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการทำธุรกรรมต่างประเทศของไทยในส่วนของจังหวัดอุตรดิตถ์และภาคเหนือตอนล่าง

6) พัฒนาความสัมพันธ์ข้ามชาติเชิงสร้างสรรค์ในระดับประชาชน ท้องถิ่น และจังหวัด ผลกระทบในด้านนี้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนให้เห็นว่าผลจากความสัมพันธ์ทางสังคมข้ามประเทศที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมของคนไทยที่อยู่ในตำบลม่วงเจ็ดต้นและคนลาวที่บ้านผาแก้ว และหมู่บ้านใกล้เคียงฝั่งตรงข้ามชายแดนไทยส่งผ่านมายังความสัมพันธ์ด้านการค้าชายแดนในปัจจุบัน และการค้าการลงทุนและการบริการกำลังดำเนินอยู่และเปลี่ยนแปลงอย่างเต็มรูปแบบในอีก 3 ปีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะส่งผลให้ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนทั้งในระดับประชาชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารของราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดมีความแน่นแฟ้นมากขึ้นซึ่งเป็นการสัมพันธ์ที่เป็นตัวแสดงหลักคือด้านเศรษฐกิจ ภายใต้พื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นตัวแสดงสนับสนุน กล่าวคือ ปัจจัยความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงให้เกิดความสัมพันธ์ข้ามชาติเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงร่วมมือ โดยจะเป็นความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆระหว่าง

ประชาชนทุกระดับที่ดำเนินผ่านชายแดนของทั้งสองประเทศ แต่เบื้องหลังของความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจนั้นมิฐานมาจากความสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมที่สร้างและสั่งสมในอดีตถึงปัจจุบันเป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านเศรษฐกิจซึ่งอดีตกำหนดและปัจจุบันเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นให้ข้อมูลว่าคนไทยและคนลาวรุ่นของปู่ตายายส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันเพราะอาศัยอยู่ไม่ห่างไกลกันมากนัก จึงมีการสัญจรไปมาระหว่างกันเนื่องจากไม่ได้มีความเข้มงวดในการเข้าเมืองเหมือนในปัจจุบัน เมื่อไปมาหาสู่กันจนสนิทสนมจึงมีการแต่งงานระหว่างคนไทย-ลาวเกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่าในวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ห่างไกลที่ถือว่าเป็นวิถีปกติของการข้ามพรมแดนแห่งรัฐที่ยังไม่ได้ยึดโยงมิติด้านความมั่นคงแห่งรัฐ แต่เมื่อรัฐตระหนักว่าการเคลื่อนย้ายของคนมีผลต่อความมั่นคงแห่งรัฐ เส้นพรมแดนแห่งรัฐจึงมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic) ว่าเป็นพื้นที่อำนาจอธิปไตยแห่งรัฐใดๆ ดังนั้นจึงสร้างกฎกติกาการเข้า-ออกประเทศขึ้นมาเพื่อป้องกันผลร้ายที่จะตามขึ้นมาอันที่จะเกิดการเคลื่อนย้ายของผู้คน ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อการทำงานข้ามชาติที่เป็นปรากฏการณ์ปกติลดลงไปด้วย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นเครือญาติลดตามไปเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามความเป็นเครือญาติยังฝังแน่นในความรู้สึกของคนทั้งสองฝั่ง จึงเป็นที่มาของความเชื่อมั่นระหว่างกัน โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดด่านการค้าคู่และผาแก้วของสปป.ลาว ที่ผู้ค้าคนไทยสามารถถูกค้าคนลาวทั้งที่เป็นเครือญาติและมีใช้เครือญาตินำสินค้าทุกประเภทไปจำหน่ายก่อนแล้วค่อยชำระเงินภายหลัง จากจำนวนน้อยและเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยที่เกิดปัญหาน้อยมากได้และสามารถคลี่คลายได้ในระดับจังหวัด และเมื่อความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของประชามเศรษฐกิจอาเซียนกำลังดำเนินเพื่อไปสู่ความร่วมมืออย่างเต็มรูปแบบในอีกสามปีที่จะถึงนี้ปัจจัยด้านความสัมพันธ์เชิงสังคมที่ได้วิวัฒนาการมาโดยพื้นฐานความสัมพันธ์เชิงสังคมก็ย่อมจะเป็นกลไกเอื้อให้เกิดความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ด้านเศรษฐกิจขึ้นมาแทนที่ แต่ความสัมพันธ์ด้านสังคมและวัฒนธรรมจะยังคงควบคู่อยู่ร่วมด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าความร่วมมือทางการค้าระหว่างนักธุรกิจไทยในจังหวัดอุดรดิตถ์และนักธุรกิจลาวในแขวงไซยะบูลีอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือในด้านวัฒนธรรมที่มีการทั้งสองฝ่ายได้ให้ความร่วมมือกันด้วยดีเสมอมา ตัวอย่างที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องคือการที่ตัวแทนภาครัฐระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ซึ่งประกอบด้วยผู้ว่าราชการ รองผู้ว่าราชการ ปลัดจังหวัด พาณิชย์จังหวัดของจังหวัดอุดรดิตถ์ ภาคเอกชนที่ประกอบด้วยประธานสภาหอการค้าจังหวัดและสมาชิก ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดและสมาชิก รวมถึงประธานสมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ตลอดจนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ค้าชายแดนตำบลม่วงเจ็ดต้นได้เข้าร่วมงานประเพณีแข่งเรือออกพรรษา และงานบุญช้างของแขวงไซยะบูลีเป็นประจำทุกปี ซึ่งทั้งสองงานนี้เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งของแขวงที่ประธานสภาจังหวัดกล่าวว่าผู้แทนทุกภาคส่วนของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้ความสำคัญเข้าร่วมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันสำหรับแขวงไซ

ยะบุลก็ที่จะส่งผู้แทนทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมงานประจำปีของคิอำเภอบ้าน โลกเป็นประจำทุกปี เช่นกันอีกทั้งผู้ค้าด้านภูคู้และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นได้ให้ข้อมูลว่าในระดับหมู่บ้าน และตำบลม่วงเจ็ดต้นประชาชนทั้งสองฝั่งมีความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะของการ “เอามื้อเอาแอง”ซึ่ง หมายถึงการให้การช่วยเหลือตอบแทนกันกลับไปยังผู้ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องต่างๆ ซึ่งในที่นี้ หมายถึงการช่วยเหลือด้านงานบุญเป็นส่วนใหญ่ เช่น การบวชนาค การขึ้นบ้านใหม่ ที่หากเครือญาติ หรือคนรู้จักที่เป็นลูกค้าประจำจากฝั่งลาวมีงานบุญก็จะมีการเชื้อเชิญให้ประชาชนจากฝั่งไทยเข้าร่วม เสมอมา และเมื่อทางฝั่งไทยมีงานบุญก็จะเชิญผู้ที่เคยไปร่วมงานจากฝั่งลาวมาร่วมงานเช่นกัน ผู้ค้าด้าน ภูคู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าความสัมพันธ์ลักษณะนี้ทำให้เกิดความไว้วางใจในการค้าขายระหว่างกัน ที่ทั้ง สองฝ่ายสามารถซื้อ-ขายสินค้าโดยชำระเงินภายหลังที่ไม่มีสัญญาฯ มีเพียงบิลรายการสินค้าที่ซื้อขายกัน นั้น

ดังนั้นจากข้อมูลและทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถอธิบายได้ว่าในระดับจังหวัดคณะผู้นำ ทุกระดับทั้งหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ตลอดจนตัวแทนประชาชนระดับหมู่บ้านสามารถดำเนิน หน้าที่ในฐานะผู้แทนในการเจรจาและต่อรองทางการค้า การลงทุน และการบริการในระดับจังหวัดและ แขวงที่อยู่ภายใต้ความร่วมมือทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดีเป็นฐาน ที่ซึ่งจะนำมาสู่ความร่วมมือทางด้าน เศรษฐกิจ นโยบายนี้บ่งชี้ว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะมีปริมาณ การค้าและปริมาณมูลค่าทางการค้าที่สูงขึ้นนั้นย่อมจะต้องมีความไว้วางใจระหว่างกันเป็นสำคัญ ซึ่งจาก ข้อมูลการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐ เอกชน และประชาชนของจังหวัดอุดรดิษฐ์ได้ดำเนิน กิจกรรมในลักษณะของความร่วมมือระหว่างจังหวัดและแขวงอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นกลไกหลักใน การพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในเชิงสร้างสรรค์ขึ้นมาพร้อมกับการกลายเป็นประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน จึงอาจถือได้ว่าคณะผู้ทำหน้าที่ในระดับจังหวัดในลักษณะนี้เป็น“คณะทูตการค้า”(Trade Ambassador) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิษฐ์เป็นหัวหน้าคณะ โดยคณะทูตการค้านี้ทำหน้าที่ปู พื้นฐานด้านความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์ในมิติเชิงรุก (Proactive Corporation)ที่มีการผนึกภาคีทุกภาค ส่วนที่จะนำไปสู่การรองรับความร่วมมืออย่างเป็นทางการภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใน ลำดับต่อไป

7)เกิดการเลื่อนลำดับทางสังคม (Social Mobility) ผลการศึกษาในด้านนี้เป็นการที่ผู้วิจัย ประมวลผลการศึกษาจากผลกระทบ6 ประการ ซึ่งการผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นบ่งชี้ถึงการที่ ประชาชนในชุมชนหมู่ที่ 2บ้านภูคู้และประชาชนที่อยู่ในอาณาบริเวณชายแดนโดยรอบจะมีโอกาสที่ สามารถเข้าถึงปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้นยังผลให้เกิดโอกาสชีวิต (Life chances) ซึ่ง ในที่นี้หมายถึงความเป็นไปได้ที่ประชาชนในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านภูคู้และหมู่บ้านที่อาณาบริเวณชายแดน โดยรอบด้านภูคู้มีแนวโน้มจะได้รับประโยชน์ทั้งในด้านรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการเปิดเสรี ทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งนี้เนื่องจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นกลไก

กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและกระจายทรัพยากรทางการผลิต การค้า การลงทุน และการบริการจากภายนอกชุมชนเป็นหลักเข้ามายังบริเวณชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านภูคู่และชุมชนโดยรอบที่เป็นที่ตั้งของประตูสู่สปป.ลาว และจีน อาทิ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเกี่ยวเนื่อง และอุตสาหกรรมการเกษตร เป็นต้น ฉะนั้น เมื่ออุตสาหกรรมเหล่านี้พัฒนาและเติบโตโดยอาศัยอาณาบริเวณชายแดนที่เป็นพื้นที่เชื่อมต่อไปยังแขวงไซยะบูลีของสปป.ลาวยังบริเวณพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้นก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยตัวประชาชนจะได้รับประโยชน์ในการดำเนินการผลิตวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น อาทิ สับปะรด และข้าวโพด และตัวประชาชนเองเป็นปัจจัยการผลิตในฐานะแรงงานในระบบของทุกอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ตัวของประชาชนในชุมชนได้รับผลดีของรายได้และสวัสดิการ ปรากฏการณ์ในด้านเศรษฐกิจลักษณะนี้จะนำมาซึ่งการพัฒนาฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้การเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยกระตุ้นการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน ในที่นี้หมายถึงเป็นการพัฒนาต่อยอดจากทุนเดิมในด้านการผลิตสินค้าในเชิงวัฒนธรรมเพื่อเปลี่ยนเป็นมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจซึ่งเป็นสินค้าวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น ผ้าทอและสุราพื้นบ้าน โดยเป็นการนำคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่สามารถจำหน่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ ทั้งนี้การจะดำเนินการเปลี่ยนมูลค่าได้นั้นก็จะมีมาตรฐานที่ถูกกำหนดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบเพื่อให้เกิดการผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นการผลิตสินค้าของชาวบ้านก็จะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพตามมาตรฐานไปด้วย ซึ่งย่อมจะส่งผลต่อการจำหน่ายหากสินค้าได้รับมาตรฐานการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีชาวบ้านไปในตัวด้วย การพัฒนาศักยภาพที่อยู่บนพื้นฐานองค์ความรู้จากภายในชุมชนเช่นกันย่อมเปรียบเสมือนได้ว่าการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่มาจากภายในชุมชนคู่ขนานไปกับการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจจากปัจจัยภายนอกด้วย

จากการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงส่งผลต่อพื้นที่ชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านภูคู่และชุมชนโดยรอบในฐานะที่เป็น Gateway ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกอาเซียนด้วยกันเช่นสปป.ลาว การพัฒนาลักษณะนี้จึงมีผลโดยตรงต่อประชาชนในชุมชนที่จะได้รับในทั้งทางตรงในฐานะปัจจัยการผลิต และในฐานะที่พัฒนาตนเองขึ้นมาจากผู้ค้าด้านชายแดนและผู้รับซื้อสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นฐานเดิมไปเป็นผู้ค้ารายย่อย และผู้ค้าขนาดกลางตามลำดับที่สนับสนุนผู้ค้ารายใหญ่ หรือสามารถพัฒนาไปเป็นผู้ค้าข้ามชาติได้เอง (International Trader) กรณีผู้รับซื้อข้าวโพดขนาดกลาง 6 รายในตำบลม่วงเจ็ดต้น ดังนั้นปัจจัยในด้านเศรษฐกิจจะเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนให้เกิดการเข้าถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่สำหรับผู้ที่สามารถเข้าถึงผลประโยชน์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากก็ย่อมมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงเศรษฐกิจได้มากกว่า แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าคนในชุมชนในอาณาบริเวณ

ชายแดนจะเข้าถึงโอกาสจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากน้อยเพียงใด ก็จะทำให้เกิดการเลื่อนลำดับทางสังคมในทางบวก ซึ่งก็คือเลื่อนสูงขึ้น (Upward Social Mobilization) ซึ่งนัยยะนี้ชี้ให้เห็นว่าเป็นผลการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้มากขึ้นที่มาจากผลของความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ใช้ด้านกฎเป็นพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและภายใต้การพัฒนาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่จะสนับสนุนให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจสามารถดำเนินได้อย่างสะดวกด้วย อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบการคมนาคมและการสื่อสาร อีกทั้งระบบสนับสนุนการค้าอีกด้วย ดังนั้นปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอาชีพ รายได้ ซึ่งนำไปสู่โอกาสการเข้าถึงการศึกษาและเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรุ่นบุตรหลานได้ดีขึ้นตามแต่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว

4.2.2 ผลกระทบเชิงลบ

ผลการศึกษาผลกระทบและแนวโน้มผลกระทบเชิงลบที่จะได้รับการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ประกอบด้วยผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ชายแดนด้านกฎ ตลอดจนผู้บริหารภาครัฐในส่วนภูมิภาคจังหวัดอุดรธานี อีกทั้งผู้แทนภาคเอกชนของจังหวัดอุดรธานีได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบในหลากหลายมิติเช่นเดียวกัน ที่ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองระดับท้องถิ่น สังคม ตลอดจนมิติทางวัฒนธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเล็งเห็นว่าการเปลี่ยนผ่านสังคมจากการรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนย่อมเกิดผลกระทบในทางลบได้เช่นกัน โดยสามารถแยกผลกระทบเชิงบวกออกเป็น 8 ด้านดังนี้

1) ปัญหาการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานและการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่ลดทอนบทบาทของผู้ค้าด้านชายแดนรายย่อยจากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนได้ให้ข้อมูลที่พ้องกันเกี่ยวกับประเด็นผลกระทบในด้านการย้ายถิ่นเข้าของประชากรจากภายนอกชุมชน ไร่ครั้งนี้ผู้นำทางความคิดของชุมชนในหมู่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นได้ให้ความเห็นว่าการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระดับชุมชนชายแดนที่เป็นที่ตั้งของด่านกฎทั้งในด้านระบบการผลิตและระบบสนับสนุนการผลิตและการจำหน่ายสินค้า อาทิ ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะการก่อสร้างถนนที่เชื่อมโยงระหว่างด่านกฎไปยังด่านผาแก้ว เมืองปากลายของแขวงไชยะบูลีของสปป.ลาว จะกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญให้เกิดการย้ายถิ่นเข้ามายังชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และชุมชนโดยรอบที่จะเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้จึงยังผลให้

เกิดการมีประชากรจากพื้นที่อื่นอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของชุมชนชายแดน ซึ่งก็จะเริ่มย้ายเข้ามาตั้งแต่ระยะเวลาที่มีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ โดยในความเห็นของผู้นำทางความคิดเห็นว่าในระยะแรกอาจเป็นการย้ายเข้ามาเพียงชั่วคราว แต่หากความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อเนื่องหลายปีก็ย่อมทำให้มีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ระยะยาวก็เป็นไปได้

สำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเห็นว่าการค้าเสรีภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแม้ว่าจะยังให้เกิดผลประโยชน์ในด้านของการจ้างงานสำหรับคนในชุมชน และจะช่วยลดการอพยพการย้ายถิ่นออกไปทำงานในเมืองใหญ่ตามภูมิภาคต่างๆ และในกรุงเทพมหานครของประชากรวัยแรงงานของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาเศรษฐกิจโดยอาศัยด่านภูมูเป็นกลไกสนับสนุนการค้าการลงทุนและการบริการไปยังประเทศเพื่อนบ้านย่อมเป็นปัจจัยดึงดูดให้ประชากรภายนอกชุมชนเข้ามาทำการค้าและแย่งงานของคนภายในชุมชน โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ เห็นว่าสภาพปัจจุบันนี้ก็มีผู้ค้า ณ ด่านภูมูจำนวนมากที่มาจากต่างจังหวัดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังไม่มีจำนวนมากซึ่งยังสามารถควบคุมจำนวนผู้ค้าจากภายนอกได้ระดับหนึ่ง แต่หากเมื่อมีการส่งเสริมการค้าเสรีย่อมเป็นแรงสนับสนุนให้มีผู้ค้าจากภายนอกเข้ามามากขึ้น และจะเป็นผู้ค้ารายใหญ่อีกด้วย ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นก็ยังไม่สามารถยับยั้งได้

จากสภาพการณ์ดังกล่าวที่ผู้ให้ข้อมูลหลักสองท่านแรกได้ให้ข้อมูล บ่งชี้ให้เห็นว่ามีโอกาสเกิดปัญหาสืบเนื่องจากการประชากรต่างถิ่นอพยพเข้ามายังชุมชนชายแดนกล่าวคือ ผู้ค้าชายแดนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะถูกแทนที่ด้วยผู้ค้ารายใหญ่ที่จากเดิมผู้ค้ารายใหญ่เป็นผู้สนับสนุนสินค้าแก่ผู้ค้ารายย่อยเพื่อนำมาจำหน่ายยังด่านภูมู แต่หากการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดำเนินเต็มรูปแบบที่ซึ่งส่งผลต่อการไหลเวียนของค้าอย่างเสรีตามนั้น ทำให้ผู้ค้ารายใหญ่และผู้ผลิตจะเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้จำหน่ายเพื่อการส่งออกโดยตรง ซึ่งการเปลี่ยนบทบาทนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้ค้ารายย่อยที่เป็นคนภายในชุมชนชายแดนที่จำหน่ายยังด่านภูมูโดยตรง โดยผู้ค้าชายแดนนั้นเป็นผู้ค้าที่พัฒนาตนเองจากผู้ค้าปลีกในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านภูคู้ และหมู่บ้านใกล้เคียง กระทั่งต่อเกษตรกรที่นำผลผลิตของตนเองและที่รับซื้อตามฤดูกาลมาจำหน่าย รวมถึงผู้ค้าจากอำเภอใกล้เคียงที่เป็นผู้ค้าอาหารแปรรูปจากปลา เช่น จากอำเภอ น้ำปาดและท่าปลาของจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้ค้ากลุ่มนี้เดิมถือว่าเป็นผู้กระจายสินค้าจากภายในประเทศไปสู่ภายนอกประเทศโดยผ่านตัวกลางที่เป็นผู้รับซื้อรายบุคคลที่เป็นประชาชนและพ่อค้าคนกลางที่รับไปจำหน่ายต่อให้ร้านค้าในแขวงไซยะบูลีของสปป.ลาวแต่ผู้ค้าด้านชายแดนภูมูมิได้ทำหน้าที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้าภายนอกประเทศโดยเข้าไปจำหน่ายแก่ผู้บริโภคของสปป.ลาวโดยตรง แต่อิทธิพลของการค้าเสรีจะต้องปรับเปลี่ยนให้เกิดการค้าขนาดใหญ่และนำเข้า-ส่งออกสินค้าได้อย่างเสรี จึงทำให้ผู้จำหน่ายและ

ผู้ผลิตรายใหญ่สามารถเข้าถึงโอกาสนี้ได้มากกว่าผู้ค้าด้านชายแดน เนื่องจากมีปริมาณสินค้ามากและมี
ความพร้อมในด้านการขนส่งสินค้าได้ดีกว่า

ภาพที่ 19

ภาพที่ 20

ภาพที่ 19 – 20 แสดงร้านจำหน่ายผลไม้และผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปซึ่งผู้ค้าเป็นเกษตรกรภายในชุมชนหมู่ที่ 2 และผู้รับ
ซื้อรายย่อยที่อยู่อำเภอใกล้เคียงที่ตั้งด้านภูคู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของกลุ่มทุนขนาดใหญ่

ดังนั้นในความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น และนายจันเพ็ง แอ่งปล้อง ที่
เป็นผู้ค้าชายแดนได้สะท้อนว่าโอกาสที่ผู้ค้าด้านชายแดนเลื่อนหายไปจากระบบการค้าผ่านแดนย่อม
เป็นไปได้ และด้านการค้าภูคู้ก็มีโอกาสเปลี่ยนบทบาทจากเป็นแหล่งซื้อขายสินค้าไปเป็นจุดขนส่ง
สินค้าผ่านแดนโดยมีผู้ค้ารายใหญ่ทำบทบาทแทนผู้ค้ารายย่อยของด่านและเชื่อว่าด่านภูคู้จะมีได้มี
บทบาทในฐานะด้านการค้าของคนชุมชนชายแดนอีกต่อไปเนื่องด้วยศักยภาพของผู้ค้ารายย่อยรวมถึง
เกษตรกรที่นำสินค้าทางการเกษตรไปจำหน่ายตามฤดูกาลก็จะถูกกดบังคับด้วยการค้าที่เป็นระบบแทนที่
และทั้งสองท่านเห็นว่าการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ก็นำมาซึ่งการนำแรงงานที่จำเป็นต่อ
การค้าระหว่างประเทศเข้ามาทำหน้าที่ด้วย ตลอดจนแรงงานที่มีทักษะด้านอื่นๆ ดังนั้นประชาชนที่อาศัย
อยู่ในชุมชนชายแดนก็จะเป็นแรงงานกึ่งฝีมือหรือในระดับล่างเพื่อสนับสนุนการค้าในธุรกิจระหว่าง
ประเทศของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่สอดคล้องกับความเห็นของผู้นำทางความคิดของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ด
ต้นที่เห็นว่ากลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่เป็นธุรกิจที่ได้ประโยชน์ในเชิงโอกาสทางการค้ามากกว่าเนื่องจากมีทุน
มากกว่า โดยยกตัวธุรกิจรับซื้อข้าวโพดรายใหญ่ที่จะเข้ามาตั้งโรงงานเพื่อรับซื้อจากสปป.ลาวจากแขวง
ไซยะบูลีก็ต้องสามารถสร้างโรงงานเพื่อเก็บข้าวโพด รวมถึงสร้างลานตากข้าวโพด และไซโลเพื่ออบ
ความชื้นในขนาดที่ใหญ่ได้กว่า นั่นย่อมหมายถึงการมีศักยภาพในการรับซื้อได้ดีกว่า จึงจะส่งผลให้พ่อค้า

รายย่อย และขนาดกลางที่มีอยู่ในชุมชนปัจจุบันจะต้องปรับตัวอย่างมากเพื่อแข่งขันในด้านราคา หรืออาจปรับเปลี่ยนเป็นไปผู้ซื้อและจำหน่ายต่อไปยังรายใหญ่ที่จะเข้ามาตั้งยังบริเวณด่านภู

อย่างไรก็ตามในทัศนะของผู้ค้าด้านชายแดนอีกท่านหนึ่ง คือ นายเจริญ ศรีคำเห็นว่าการเปิดเสรีทางการค้าก็อาจช่วยให้ผู้ค้าด้านภูปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้โดยอาจสามารถปรับตัวเป็นผู้ค้าขนาดกลางและสามารถส่งออกไปยังผู้บริโภคในแขวงไซยะบูลีได้โดยตรงเนื่องจากมีฐานลูกค้าเดิมที่มีความใกล้ชิดอยู่แล้วทั้งระดับร้านค้าและพ่อค้าคนกลางแต่ทั้งนี้จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากธนาคารโดยเฉพาะของรัฐบาลต้องให้การสนับสนุนด้านเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำด้วยจึงจะสามารถพัฒนาการค้าของตนสู่การค้าข้ามชาติได้แต่หากพ่อค้าด้านชายแดนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินก็เกินไปได้ว่าพ่อค้าด้านชายแดนจะถูกทำให้สูญหายไปจากระบบการค้าข้ามแดนแบบและถูกแทนที่ด้วยทุนรายใหญ่ตามความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น นายจันเพ็ง และผู้นำทางความคิดของหมู่ที่ 2 ฉะนั้น นโยบายของผลกระทบในด้านนี้แม้ว่าจะกระทบต่อผู้ค้าด้านชายแดนโดยตรงที่อาจไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบการค้าที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นการค้าขนาดใหญ่และเป็นระบบของการจัดการข้ามแดนได้ แต่ในขณะเดียวกันก็กลับกลายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเตรียมพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยผู้ค้าด้านภูจะต้องพัฒนาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจข้ามแดนที่มีเงื่อนไขตามความร่วมมือระดับภูมิภาคที่มีข้อเสนอแนะที่ถูกต้องกำหนดระหว่างไทยกับสปป.ลาวแบบเดิมทั้งนี้การจะสามารถกระทำได้รัฐบาลจึงจะต้องได้รับการให้ความรู้และพัฒนาทักษะอย่างจริงจังรวมถึงด้านงบประมาณแก่ผู้ค้าด้านภูและในส่วน of ประชาชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีการเตรียมพร้อมด้านทักษะของแรงงานภายในชุมชนที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านความต้องการของตลาดแรงงานไปพร้อมกันด้วย

2) ปัญหาด้านผังเมืองและการจราจรในจุดขนถ่ายสินค้าและจุดรองรับนักท่องเที่ยว

ผลกระทบในด้านนี้เป็นการสะท้อนภาพปัญหาในอนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยใช้พื้นที่ด่านภูเป็นประตูทางเศรษฐกิจไปยังเมืองปากลาย แขวงไซยะบูลี และพื้นที่ชั้นในของสปป.ลาวภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังนั้นพื้นที่ด่านภูและอาณาบริเวณชายแดนจึงเป็นพื้นที่รองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานีได้ให้มุมมองในด้านของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการจัดการด้านระบบผังเมืองและระบบในพื้นที่ชายแดน รวมถึงการวางระบบการบริหารจัดการในจุดขนถ่ายสินค้าของด่านภูไว้ล่วงหน้าจะทำให้เกิดปัญหาในด้านอื่นตามมาเหมือนเมืองเศรษฐกิจชายแดนอื่นๆของไทย เช่น แม่สาย ซึ่งการจะควบคุมการวางผังเมืองภายหลังเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในอีกสามปีก็จะไม่ทันการณ์ในความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรมฯ ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการ

ไม่มีการกำหนดผังเมืองจะส่งผลให้มีการสร้างสิ่งปลูกสร้างทั้งที่เป็นส่วนของอุตสาหกรรม ที่พักอาศัยของชาวบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวหรือที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวก็จะสร้างขึ้นอย่างไม่เป็นระบบ และจะส่งผลต่อภูมิทัศน์ของชุมชนชายแดนที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเมืองปิดไปสู่เมืองเปิดที่ซึ่งจะมีความซับซ้อนในด้านการบริหารจัดการเมืองมากขึ้น นโยบายนี้สามารถพิจารณาได้ว่าประธานสภาอุตสาหกรรมฯ เห็นว่าโครงสร้างของปัญหาจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับเงื่อนไขมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความยากในการแก้ไขให้กระบวนการแบบวิถีชุมชนแบบเดิมที่มีบริบทเฉพาะของชุมชน แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนผ่านไปพร้อมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจข้ามชาติตามประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ย่อมส่งผลให้เกิดบริบทใหม่ที่ผนวกปัจจัยภายนอกชุมชนที่เข้ามาภายในชุมชนเข้ามาร่วมด้วย ดังนั้นการพิจารณาแก้ไขปัญหาในด้านการจัดการผังเมือง การจราจร และการขนถ่ายสินค้า ตลอดจนด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องจะมีความยุ่งยากมากขึ้นที่จำต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อทุกภาคส่วนที่มีอยู่ในชุมชนชายแดน

นอกจากผลกระทบดังกล่าวข้างต้นแล้วยังจะพบว่า ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดฯ และนายกสมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุดรดิตถ์ให้ความเห็นพ้องกันว่า การเข้ามาของนักท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ได้รับการส่งเสริม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกสามแห่ง คือ หลวงพระบาง สุโขทัย และกำแพงเพชร โดยใช้ช่องทางผ่านยังด่านภูมุนั้น ก็อาจจะเกิดปัญหาในด้านการวางระบบการรองรับนักท่องเที่ยวถ้าหากไม่สามารถกำหนดแนวทางส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวนี้ควบคู่กับแนวทางเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวและผู้ที่มาเพื่อการค้าหรือการลงทุนข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะกระทบต่อชุมชนชายแดนและอาณาบริเวณชายแดนทั้งหมดได้ ครอบคลุมทั้งในด้านกายภาพ เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านมลพิษทางเสียง เช่นกรณีอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ผู้วิจัย) และปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่อาจเปลี่ยนแปลงในทางลบได้ ปัญหาดังที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นในความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรมฯ เห็นว่า จะต้องมีการจัดผังเมืองหรือกำหนดพื้นที่ โดยแยกผังเมืองของส่วนโรงงานอุตสาหกรรมออกไปจากชุมชนเพื่อลดผลกระทบต่อชุมชน ส่วนที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวและส่วนเกษตรกรรม ตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศก็ต้องมีการกำหนดพื้นที่ให้มีความเหมาะสม อาทิ ด่านกักกันสัตว์ ด่านตรวจพืช เป็นต้น ฉะนั้นการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจจึงอาจกระทบต่อผังเมืองของชุมชนและอาณาบริเวณชายแดนที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งจะกระทบต่อในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจราจร และระบบการขนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงด้าน

สังคมและวัฒนธรรมชุมชนตลอดจนด้านภูมิทัศน์ชุมชน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางระบบผังเมืองทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาวก่อนที่จะมีการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ

3) **ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน** ผลกระทบในด้านนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนจะเกิดขึ้นอันเป็นผลจากการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หากไม่มีการวางแผนการจัดการที่ดีรองรับ เช่น น้ำเสียจากสถานประกอบการ ปัญหาขยะมูลฝอยจากสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว มลพิษจากการขนส่งสินค้าทางถนนและการสัญจรที่จะมีขนาดความหนาแน่นมากขึ้นซึ่งปัญหาด้านนี้ในความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าจะเพิ่มทวีคูณมากขึ้นจากสภาพปัญหาที่สัมพันธ์กับการมีเปิดดำเนินการของด่านกักกันในปัจจุบันที่มีปัญหาในการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมโดยรอบบริเวณด่านกักกันและหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นซึ่งในปัจจุบันนี้ประสบกับปัญหาคณลาวที่นำสินค้าประเภทถ่าน จี๊เหล็ย และข้าวโพดมาจำหน่ายในพื้นที่ฝั่งไทยมักไม่ค่อยให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยโดยคลุมสินค้าเหล่านี้ให้มีฉลากที่ขนส่งสินค้า ยังผลกระทบต่อชาวบ้านที่มีสินค้าเหล่านี้ตกลงบนผิวจราจรขณะที่ขนส่งจำนวนมาก นำมาซึ่งความสกปรกที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นกล่าวว่าได้เพียงแต่ขอความร่วมมือไปยังผู้รับซื้อคนไทยให้เดือนคณลาวที่นำสินค้ามาจำหน่ายเท่านั้น แต่ยังไม่มีการที่เข้มงวดในระดับหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นหากมีจำนวนผู้รับซื้อรายใหญ่เข้ามาในชุมชน หรือเข้าไปตั้งโรงงานในฝั่งสปป.ลาว ภายใต้การค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในความเห็นของนางคนอง ไหมเรียง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเห็นว่าปริมาณการค้าการลงทุนต้องเพิ่มมากขึ้น การขนส่งโดยใช้ด่านกักกันก็ย่อมเพิ่มขึ้นมา ซึ่งจะยังผลกระทบต่อการศึกษาชุมชนต้องรองรับมลพิษที่จะเกิดตามมาในทุกๆ ด้านสอดคล้องกับความเห็นของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นทั้งหมดจำนวน 4 คน ที่เห็นพ้องกันว่าหมู่บ้านโดยเฉพาะบ้านที่อยู่ใกล้กับบริเวณทางเข้าด่าน และใกล้โรงงานรับซื้อข้าวโพดจะต้องได้รับผลกระทบทั้งด้านมลพิษทางเสียง ฝุ่นละออง ขยะต่างๆ

สำหรับความเห็นประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานีได้ให้ความเห็นว่ามีกังวลในด้านของน้ำเสียและของเสียจากสถานประกอบการ เพราะเห็นความประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักลงทุนจากในต่างประเทศและภายนอก ตลอดจนนักลงทุนของตัวเองที่ร่วมทุนกับประเทศจีนที่จะเข้ามาตั้งโรงงานผลิตในฝั่งไทยและฝั่งลาวที่สะดวกต่อการส่งออกสินค้าทั้งสองฝั่ง ยังจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยเห็นว่าผลกระทบที่ได้รับมิใช่เพียงแค่การมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติของชุมชนชายแดนบริเวณรอบ

ด้านกฎเท่านั้น แต่น้ำเสียและของเสียจากกระบวนการผลิตก็เป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมและกำจัดโดยให้กระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด แต่ในความเห็นของประธานสภาอุตสาหกรรมเห็นว่าปัจจัยที่จะช่วยลดมลพิษจากอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาคือ การพยายามใช้ปัจจัยการผลิตทุกอย่างให้เกิดความคุ้มค่าโดยให้เหลือทิ้งให้น้อยที่สุด ซึ่งนั่นจะเป็นการลดปัญหาของเหลือจากกระบวนการผลิตที่จะต้องหาวิธีกำจัดให้ถูกต้อง

4) ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย (Illegal worker) จากสปป.ลาว ปัญหาในด้านนี้เป็นปัญหาสืบเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายของประชาชนของสปป.ลาวที่อาศัยบริเวณใกล้ด่านภูมิดูที่เข้ามารับจ้างเป็นแรงงานในไร่ข้าวโพดของคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงกับด่าน และเข้ามาในยามฉุกเฉิน เช่น การรักษาพยาบาล แต่ไม่ได้เป็นปัญหาที่รุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาด้านอื่นๆ ซึ่งการเข้าลักลอบเข้ามาเป็นแรงงานในไร่ข้าวโพดของคนไทยส่วนใหญ่มักเป็นประชาชนที่ยากจนเนื่องจากมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดของตนเองเพียงน้อย โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมเข้ามาหากมีทุนและมีพื้นที่เพียงพอซึ่งคนลาวส่วนใหญ่มีศักยภาพในการซื้อของที่ด่านภูมิดูและซื้อในปริมาณมากและบางครั้งครบถ้วนเข้ามาซื้อของอุปโภคและบริโภค 2 ครั้งในวันที่ด่านเปิดทำการ นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าคนลาวส่วนใหญ่มีศักยภาพในการซื้อตามความเห็นของนายจันเพ็ง ที่เป็นผู้ค้าด่านชายแดน ฉะนั้นคนที่ยากจนจริงๆ จึงคาดว่ามีน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามในความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเห็นว่าอาจจะมีแรงงานที่ลักลอบเข้ามาทำงานหากมีการจ้างงานใหม่ๆ เพิ่มขึ้นจากการเข้ามาของกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว หรืออุตสาหกรรมที่จะมาพร้อมกับการส่งเสริมการค้า การลงทุน และการบริการรอบบริเวณด่านภูมิดูภายใต้ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการลงทุนเหล่านี้เกิดขึ้นช้าหรือเร็ว แต่เชื่อว่าในช่วงระยะแรกที่เริ่มมีการลงทุนในด้านการก่อสร้างเส้นทาง หรือการก่อสร้างอาคารสถานที่ทั้งหลาย อาจมีความต้องการแรงงานราคาถูก ซึ่งก็จะเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีแรงงานจากลาวเข้ามาโดยเป็นการเดินทางเข้ามาในเส้นทางที่เป็นพรมแดนธรรมชาติที่ไม่มีด่านตรวจคนเข้าเมือง ณ ด่านภูมิดู แต่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็เห็นว่า การหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายที่จะมาพร้อมกับการค้าเสรีนี้จะเป็นเพียงระยะเริ่มแรกเท่านั้น เพราะหากมีปริมาณการค้า การลงทุน และการบริการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น รัฐบาลก็จะเพิ่มความเข้มงวดในการเดินทางเข้าออกประเทศอย่างเป็นระบบมากขึ้นเช่นเดียวกัน จึงจะทำให้จำนวนการเข้าเมืองผิดกฎหมายลดลง และพัฒนาไปสู่การเข้าเมืองที่อยู่ในระบบแทน

ปัญหาที่จะตามมาจากการเข้าเมืองผิดกฎหมายของแรงงานจากสปป.ลาวในทัศนะของนางยุนาน ซึ่งเป็นแพทย์ประจำตำบลก็คือปัญหาด้านการบริการสาธารณะสุขที่จะมีผู้ที่ต้องการรักษาพยาบาลจากสถานบริการของรัฐเพิ่มมากขึ้นทั้งในระดับอำเภอ และจังหวัด ที่ซึ่งปัจจุบันก็เห็นว่าสถานพยาบาลทั้งสองระดับก็ให้บริการแก่ผู้ป่วยจากฝั่งลาวอยู่แล้ว แต่เมื่อพิจารณาจากจำนวนแพทย์และพยาบาลที่มีอยู่ในระดับอำเภอย่อมไม่เพียงพอต่อความต้องการรักษาพยาบาล และหากมีแรงงานเข้ามาทำงานเพิ่มมาก

ขึ้น จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการรักษาผู้ป่วยโดยเฉพาะผู้ป่วยที่เป็นประชาชนไทยได้ลดลง นางยุหรานาได้ถ่ายทอดว่าตนเองเห็นว่าประเด็นมนุษยธรรมเป็นเรื่องสำคัญและตนก็ตระหนัก แต่บางครั้งเราต้องเลือกให้ความช่วยเหลือคนไทยก่อน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าแพทย์ประจำตำบลลื่อนัยยะว่าการเข้ามาของแรงงานจะส่งผลให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรด้านการรักษาพยาบาลที่เดิมก็มีอยู่อย่างไม่เพียงพอจึงอาจกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนเช่นอำเภอบ้านโคก ที่ไม่อาจเข้าถึงการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐและคลินิกเอกชนในเขตเมืองได้ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องสนับสนุนระบบการรักษาพยาบาลที่ครอบคลุมทั้งประชาชนคนไทย และแรงงานที่จะเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่ชายแดน โดยที่ไม่กระทบต่อคุณภาพการรักษาพยาบาลของประชาชนทั้งสองประเทศ

5)ปัญหาด้านความสามารถในการบริหารจัดการชายแดนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันการบริหารจัดการพื้นที่อาศรัยให้เช่าเพื่อจำหน่ายสินค้าของด่านชายแดนอยู่ภายใต้การบริหารรับผิดชอบขององค์การบริหารม่วงเจ็ดต้น โดยทำหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ผู้เช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้าซึ่งในวันศุกร์จะเป็นการจำหน่ายสินค้าลักษณะการค้าส่ง และเป็นวันที่ด่านเปิดให้มีการนำเข้าและส่งออกสินค้าทางการเกษตรด้วยโดยด่านศุลกากรห้วยโก๋น จังหวัดน่านเข้ามาทำหน้าที่ชั่วคราว สำหรับวันศุกร์จะเป็นการค้าปลีกเพื่อให้ผู้ซื้อรายย่อยจากสปป.ลาวเข้ามาซื้อสินค้าในความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเห็นว่าการบริหารจัดการในปัจจุบันยังพบปัญหาบางประการ อาทิ ปัญหาด้านการพิจารณาเก็บค่าเช่าแผงร้านค้าและโกดังเก็บของ ปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะและความสะอาดของแผงค้าปัญหาการพิจารณาอนุญาตผู้จำหน่ายที่ผู้ค้าที่อยู่ภายในชุมชนไม่ค่อยเห็นด้วยในการอนุญาตให้ผู้ค้าจากภายนอกชุมชนเข้ามา และปัญหาด้านการแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานเมื่อเกิดการชำรุดทั้งอาคารและถนนที่ใช้ในการคมนาคมเข้า-ออกด่านปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลผู้ค้าด่านชายแดน ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าด้วยรายได้และเงินอุดหนุนที่ได้รับไม่เพียงพอที่จะจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ โดยเฉพาะด้านการสร้างและซ่อมแซมถนนที่ใช้สัญจรเข้าไปจำหน่ายสินค้าที่ด่านอยู่ จึงต้องโอนภารกิจการสร้างถนนไปยังราชการส่วนภูมิภาคเช่นเดิม ดังนั้นการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนจึงเป็นภารกิจที่ค่อนข้างเกินสมรรถนะขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะจัดทำให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามทัศนะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ในความเห็นด้านความสามารถในการบริหารจัดการภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนนี้ พานิชย์จังหวัดอุดรดิตต์เห็นสอดคล้องกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลฯ ว่าแนวโน้มปริมาณการค้าที่จะมาพร้อมกับกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจะไม่สามารถที่จะจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากบริบทของชายแดนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการค้า การลงทุน และการบริการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีหน่วยงานที่บริหารจัดการในลักษณะของหน่วยงานเฉพาะขึ้นมา จากการบริหารจัดการการค้าชายแดนและลักษณะการค้าชายแดนในปัจจุบันที่ผู้วิจัยได้สำรวจพบว่า การค้าชายแดนยังไม่มีโครงสร้างที่ซับซ้อน จึงมีการบริหารจัดการบนพื้นฐานของการอาศัยความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ค้าด่านภูมิจึงทำให้เกิดความง่ายในการจัดการและมีพบปัญหาจะมีการทำความเข้าใจระหว่างกัน แต่อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาเกิดขึ้นบ้างในด้านความไม่เข้าใจระหว่างกันโดยเฉพาะในการการบริหารจัดการด้านค่าเช่าสถานที่จำหน่ายสินค้า แต่ก็มีมีการเจรจาต่อรองระหว่างกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาลุกลามในระดับท้องถิ่นได้ แต่หากการค้าที่เป็นระบบที่มีเงื่อนไขจากภายนอกประเทศเข้ามาเป็นกรอบในการบริหารจัดการด้านการค้า นั้นย่อมหมายถึงการปรับตัวขนาดใหญ่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปรับทั้งส่วนโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ที่จกต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศที่อยู่ในพื้นที่ด่านภูมิจึง เช่น ด้านศุลกากร และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานด้านการส่งเสริมการค้าต่างประเทศและด้านความมั่นคงไปพร้อมกัน ดังนั้นการบริหารจัดการการค้าชายแดนยังด่านภูมิจึงไปสัมพันธ์กับการค้าระหว่างประเทศที่ลำพังองค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถแยกส่วนบริหารออกไปจากหน่วยงานระดับภูมิภาคอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้

6) **ปัญหาด้านสวัสดิภาพของสังคม** ปัญหาในด้านนี้เป็นการคาดการณ์ถึงสภาพการณ์ในอนาคตที่จะเข้ามาพร้อมกับการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยใช้ด่านภูมิจึง หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นฐาน โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ด ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นกำนันของตำบลมาก่อนได้ถ่ายทอดให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าในอดีตเมื่อประมาณสามสิบปีที่ผ่านมาตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่ที่มีความสงบ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเนื่องจากเป็นสังคมที่ผูกติดกับวิถีเกษตรกรรมปัญหาภายในชุมชนแทบไม่ปรากฏขึ้นสำหรับการติดต่อกับประชาชนคนลาวในฝั่งสปป.ลาวก็ดำเนินเป็นวิถีปกติเนื่องจากทั้งคนไทย-ลาวมีการแต่งงานระหว่างกันจนกลายเป็นเครือญาติ ซึ่งการดำเนินในลักษณะนี้ยุติลงเมื่อรัฐให้ความสำคัญในด้านความมั่นคงแห่งรัฐ โดยมีการกำหนดเส้นพรมแดนระหว่างไทยกับแขวงไซยะบูลี ของสปป.ลาวไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นการข้ามเส้นพรมแดนไม่ว่าจะเป็นการคน สินค้า ทุน และสิ่งของต่างๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประเทศปลายทางจึงถือว่าเป็นเรื่อง

ผิดกฎหมาย แต่เมื่อมีการเปิดด้านการค้าชายแดนฤดู และพัฒนาไปสู่การเป็นประตูทางเศรษฐกิจ เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดอุตรดิตถ์ของประเทศไทยและแขวงไซยะบูลีของสปป.ลาว ในความเห็นของ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลฯ เห็นว่า ผลที่จะเกิดแก่ตำบลม่วงเจ็ดต้น โดยเฉพาะชุมชนที่ใกล้ด่านฤดู มีแนวโน้มที่ความสงบสุขในวิถีสังคมเกษตรกรรมจะถูกแทนที่ด้วยกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่มาพร้อมกับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวหากมีการสนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดอุตรดิตถ์และพื้นที่ หรือมีนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวจากไทยเข้าไปยังสปป.ลาว โดยใช้ด่านฤดู แต่อย่างไรก็ตามนายกองค้การบริหารส่วนตำบลฯ ไม่ได้เห็นว่าการค้าเสรีที่จะเกิดขึ้นและดำเนินผ่านด่านฤดูนั้นเป็นผลลบต่อชุมชนชายแดนด้านเดียว แต่ตรงกันข้ามท่านได้สนับสนุนให้มีเกิดการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าบริเวณชายไทยของไทยและสปป.ลาว ซึ่งปัจจุบันคือด่านฤดู แต่เป็นสะท้อนให้เห็นว่าสังคมชนบทจะเปลี่ยนไปโดยจะพัฒนาไปสู่ความเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทมากขึ้น ฉะนั้นคนในชุมชนชายแดนต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ

ขณะเดียวกันผู้นำทางความคิดของชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านฤดูซึ่งได้สะท้อนว่าการค้าเสรีที่จะใช้ด่านฤดูเป็นกลไกรองรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อการจ้างงานภายในชุมชนตั้งแต่การเริ่มวางโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนและเชื่อมแขวงไซยะบูลี ตลอดจนการเข้ามาตั้งของธุรกิจต่างๆ ที่จะใช้วัตถุดิบภายในชุมชน และจากสปป.ลาว แต่การดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นเช่นเดียวกัน เช่น การลักลอบนำเข้ายาเสพติดสินค้าเถื่อนแบบ รวมถึงสินค้าป่าที่ผิดกฎหมายของประเทศไทยปัญหาเหล่านั้นเป็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นพร้อมการค้าในระบบที่จะแผ่เข้ามากับการเดินข้ามแดนผ่านด่านผาแก้วของสปป.ลาว และด่านฤดูของไทยหรือมาพร้อมกับการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ แต่ในความเห็นของนางยุนานซึ่งเป็นแพทย์ประจำตำบลและผู้ที่ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประชาชนในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นหากมีการค้าเสรีเกิดขึ้นมีแนวโน้มที่ชุมชนจะเกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากจะมีรถสำหรับขนส่งสินค้าทางการเกษตรและขนส่งสินค้าอุปโภคและบริโภคมากขึ้น ซึ่งผู้ที่ให้ข้อมูลหลักหนึ่งคนจากสี่คนได้อธิบายว่า เฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันพ่อค้าคนลาวที่นำข้าวโพดที่ใส่รถบรรทุกขนาดใหญ่จากหมู่บ้านฝ่งลาว เมืองปากลายเข้ามาจำหน่ายให้ผู้รับซื้อคนไทยในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นส่วนใหญ่ขับรถเร็วมาก ซึ่งชาวบ้านที่ไปทำไร่ที่มักใช้รถที่เรียกว่า รถอีต๊อก ซึ่งเป็นของบรรทุกขนาดเล็กมักจะถูกแซงแล้วตัดหน้ารถกะทันหันบ่อยครั้ง แม้ว่าจะไม่ประสบอุบัติเหตุหนัก และทำให้ชาวบ้านเกิดความกลัวในการขับขี่ ซึ่งเป็นวิถีการใช้ชีวิตของชาวบ้านที่ต้องใช้รถอีต๊อกเพื่อการเกษตรจึงมีการขับขี่ที่ค่อนข้างช้า จึงเห็นว่าหากมีปริมาณรถที่ขนส่งสินค้าเข้ามาในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นก็จะทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนได้ สำหรับนางสายใจ ซึ่งเป็นผู้ค้าปลีกในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและจำหน่ายสินค้าที่ด่านฤดูในทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ เห็นว่าหากการค้าที่ด่านเจริญมากขึ้นก็มีแนวโน้มที่

จะมีกลุ่มมิชชันนารีเข้ามาขโมยของคนลาวเข้ามาที่ด่านภูซิ่งนางสาวใจได้สะท้อนว่าที่ด่านเคยมีกลุ่มมิชชันนารีเข้ามาขโมยของโดยจะทำพร้อมกัน 4-5 คน แต่ก็ไม่บ่อยมากนักที่พบมักจะเกิดช่วงเดือนเมษายนก่อนเทศกาลสงกรานต์ จากข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้นบ่งชี้ให้เห็นว่าความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชนชายแดนก็จะลดลงจากการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจใหม่ที่เข้ามายังชุมชนจึงเป็นการสะท้อนว่าสวัสดิภาพของคนในชุมชนชายแดนในอาณาบริเวณชายแดนจะได้รับผลกระทบตาม ซึ่งวิจัยสรุปจากความเห็นจากผู้ให้ข้อมูลหลักว่าสวัสดิภาพจะผันแปรในทิศทางตรงข้ามกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นบริบทเข้ามาใหญ่กับการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งหากกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีขนาดใหญ่มากขึ้นสวัสดิภาพของชุมชนอาจมีแนวโน้มที่ลดลงอันเนื่องจากผู้แสดงในทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจที่เข้ามาในชุมชนไม่ได้มีมาตรการป้องกันผลกระทบทางลบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ไว้จึงย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนในด้านของความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของชุมชน

7) ทุนขนาดใหญ่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบในด้านนี้ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลจากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดจากการที่ได้สะท้อนถึงผลดีและผลลบที่จะเกิดขึ้นจากการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะใช้ด่านภูซิ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวในฐานะที่ทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน แต่มิติของความร่วมมือในสามด้านดังกล่าวก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็วและขนานใหญ่ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นนั้น แม้ว่าตัวประชาชนในระดับชุมชนท้องถิ่นจะได้รับผลดีดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อผลกระทบเชิงบวก แต่ผู้ที่สามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าคือ ผู้ที่มีศักยภาพในด้านทุนและความสามารถเชิงบริหารซึ่งก็ย่อมหมายถึงผู้ที่ประกอบธุรกิจเป็นฐานอยู่แล้วจึงเป็นโอกาสทางการค้าของกลุ่มธุรกิจจากภายนอกชุมชนที่หลั่งไหลมาจากระดับจังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศที่ทุนจะเคลื่อนไหลไปตามแหล่งลงทุนที่มีศักยภาพ สำหรับนักธุรกิจในชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ประกอบการค้าที่ด่านภูซิ่ง และนักธุรกิจที่รับซื้อสินค้าเกษตรจากสปป.ลาวรายเดิมก็อาจเข้าถึงโอกาสทางธุรกิจ หากมีการปรับตัวและรวมกลุ่มทางการค้า ในส่วนของประชาชนก็จะสามารถเข้าถึงในการดำเนินการประกอบการธุรกิจระดับชุมชนแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนความรู้ เทคนิค และงบประมาณของภาครัฐอย่างจริงจัง และประชาชนจะได้รับผลดีอย่างเป็นในด้านการเข้าสู่การเป็นแรงงานในระบบมากขึ้น ซึ่งผลดีดังกล่าวจะลดหลั่นลงมาตามความสามารถในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจแต่ในความเห็นของผู้ประกอบการที่พัก (บ้านออร์บิสอร์ท) เห็นว่าจากสภาพปัจจุบันที่เริ่มมีกลุ่มทุนจากภายนอกเข้ามาสร้างที่พักใกล้เคียงกับ

ด้านกฎมากขึ้นก็กระทบต่อทุนท้องถิ่น เพราะลูกค้ามีทางเลือกมากขึ้นและยอมเลือกใช้บริการที่פקที่ดีกว่าเนื่องจากเป็นทุนขนาดใหญ่กว่าแต่ก็เห็นว่าอาจไม่กระทบทันทีเพราะยังสามารถรักษฐานลูกค้าเดิมได้ แต่ในระยะยาวเชื่อได้ว่ากระทบต่อธุรกิจของทุนท้องถิ่นแน่นอน

เราจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนั้นเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่นำมาสู่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนชายแดนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งประชาชนในชุมชนชายแดนกลุ่มมีแนวโน้มจะเข้าถึงโอกาสภายหลังกลุ่มอื่น ส่วนประชาชนที่เป็นกลุ่มที่ประกอบการทางธุรกิจชุมชนชายแดนและพื้นที่ใกล้เคียงก็จะเข้าถึงโอกาสได้มากกว่าและอย่างไรก็ตามก็จะเป็นกลุ่มที่อยู่ลำดับรองจากกลุ่มธุรกิจภายนอกที่จะเข้ามาในชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการทางเศรษฐกิจนำมาสู่การขับไล่ทุนท้องถิ่นและเมื่อพัฒนาการของทุนภายนอกเติบโตใหญ่ในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนแห่งนี้ก็จะนำไปสู่ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อสถานภาพทางสังคมของผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่จากภายนอกและคนในชุมชนชายแดนแห่งนี้ หากประชาชนในชุมชนชายแดนไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ก็จะกลายกลุ่มที่เกิดความเสียเปรียบในทางเศรษฐกิจได้มากเช่นเดียวกับการได้รับผลดี ผู้วิจัยได้แบ่งผลโดยตรงจากการพัฒนาเศรษฐกิจคือเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านราคาสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคในชุมชนชายแดนที่จะเพิ่มสูงขึ้นที่ทำให้ค่าครองชีพในชุมชนสูงขึ้นด้วย ส่วนผลในด้านความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลทางอ้อมแต่เป็นผลที่ค่อยๆ เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการค้าเสรีที่ดำเนินผ่านด่านกู่ แต่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระยะยาวและจะส่งผลกระทบทั้งระดับตำบลม่วงเจ็ดต้น ระดับอำเภอบ้านโคก และขยายมายังระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ในลำดับต่อมาและฝังแน่นในสังคมที่ยากต่อไปแก้ไขได้

8) วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจผลกระทบในด้านนี้ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลจากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดที่ได้สะท้อนถึงสภาพการณ์ในอนาคตที่จะเกิดต่อชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านกู่ และอาณาบริเวณโดยรอบเช่นเดียวกันกับด้านความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่คาดการณ์ว่าจะเกิดเพิ่มมากขึ้นโดยผลกระทบในด้านวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงในนัยยะนี้เป็นผลจากการเปลี่ยนตามโครงสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่จะเกิดขึ้นมาพร้อมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ภาคธุรกิจจะเป็นตัวแสดงหลักในพื้นที่ชายแดนของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและพื้นที่หมู่อื่นที่บริเวณรอบในระดับตำบลม่วงเจ็ดต้นและระดับอำเภอบ้านโคกซึ่งวิถีชีวิตในปัจจุบันของประชาชนที่อยู่ในอาณาบริเวณชายแดนดังกล่าวเป็นวิถีที่เรียบง่ายบนพื้นฐานสังคมเกษตรกรรมเหมือนเกือบทุกชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพียงแต่หมู่ที่ 2 มี

พื้นที่ติดต่อกับชายแดนสปป.ลาวในแขวงไซยะบูลี จึงทำให้เกิดความแตกต่างในด้านของระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีลูกค้าภายนอกประเทศข้ามพรมแดนเข้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า แต่ก็ยังคงเป็นการค้าข้ามแดนที่ไม่เต็มรูปแบบ และผู้ที่เข้าถึงโอกาสทางการค้าของชุมชนก็เป็นผู้ที่ประกอบการค้าภายในชุมชนเป็นหลักอยู่แล้ว ดังนั้นวิธีการผลิตของชุมชนชายแดนจึงยังคงวิธีการผลิตเพื่อการยังชีพ และจำหน่ายตามศักยภาพในการผลิตของประชาชนแต่ละราย ฉะนั้นความสัมพันธ์ทางสังคมจึงยังคงมีความใกล้ชิด และเอื้อเพื่อซึ่งกันและกันอยู่แม้ว่าจะไม่เข้มข้นเหมือนในสังคมอดีต แต่ความผูกพันในระบบเครือญาติและชุมชนชนบทยังคงดำรงอยู่

ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตตามวิถีชนบทเปลี่ยนแปลงไปคือระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เกิดจากผลของความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสองประเทศสมาชิกที่จะดำเนินผ่านด่านศุลกากรเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าตัวแสดงหลักของระบบเศรษฐกิจจะเปลี่ยนไปโดยมีกลุ่มบุคคลจากภายนอกเข้ามาแทนที่ และการดำเนินการเชิงเศรษฐกิจจะเป็นรูปแบบเพื่อธุรกิจข้ามชาติเต็มรูปแบบโดยใช้พื้นที่ของชุมชนเป็นปัจจัยในการผลิตทั้งในด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรบุคคล ประชาชนในหมู่บ้านดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าจะเข้าสู่ระบบการเป็นแรงงานในภาคธุรกิจที่จะเกิดขึ้นมาพร้อมกับกระแสการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังนั้นประชาชนจะกลายเป็นแรงงานแทนการเป็นเกษตรกรในฐานะที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเอง สภาพการณ์เช่นนี้อาจทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมชุมชนชายแดนเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์ในฐานะนายจ้างและลูกจ้างซึ่งส่งผลให้ความใกล้ชิดทางสังคมของชุมชนชนบทในพื้นที่ชายแดนลดลงตามเนื่องจากการทำงานเชิงอุตสาหกรรมที่มีการกำหนดระบบการทำงานที่แน่นอน จากผลของวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงทำให้พื้นที่ทางสังคม (Social Space) ซึ่งในที่นี้หมายถึงการทำกิจกรรมเชิงสังคมอันเนื่องมาจากความผูกพันกันในสังคมชนบทถูกลดทอนความสำคัญลงเพราะวิถีอุตสาหกรรมตามระบบเศรษฐกิจใหม่ที่จะเป็นกรรมพฤติกกรรมของคนชนบทในพื้นที่ชายแดนเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีใหม่ที่จะเกิดขึ้น และหากการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ตามการค้าเสรีของประชาคมอาเซียนที่จะดำเนินผ่านด่านศุลกากรแห่งนี้ประสบผลสำเร็จในระยะสั้น ก็อาจส่งผลต่อการรูก้าวของพื้นที่เศรษฐกิจเข้าไปยังพื้นที่สาธารณะที่เป็นทรัพย์สินร่วมของชุมชน (Community Properties) หากไม่มีการกำหนดกรรมสิทธิ์อย่างชัดเจน ทั้งนี้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทำให้ทราบว่าในพื้นที่หมู่บ้านใกล้เคียงด่านศุลกากรมีพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะร่วมกันของคนในชุมชนค่อนข้างมาก ดังนั้นหากระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปความต้องการที่ดินก็จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีการขายที่ดินให้กับนายทุนภายนอกเพื่อรองรับการยกระดับด่านศุลกากรจากจุดผ่อนปรนเพื่อการค้าไปเป็นด่านถาวรเพื่อให้ด่านศุลกากรเป็นกลไกในการส่งออกและนำเข้าสินค้าและการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการค้าเสรีที่จะดำเนินผ่านพื้นที่ดังกล่าวส่งผลให้การ

เข้าถึงทรัพย์สินของชุมชน (Properties Access) ของประชาชนในพื้นที่ชายแดนเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของประชาชนในชุมชนชายแดนน้อยลงเช่นกัน

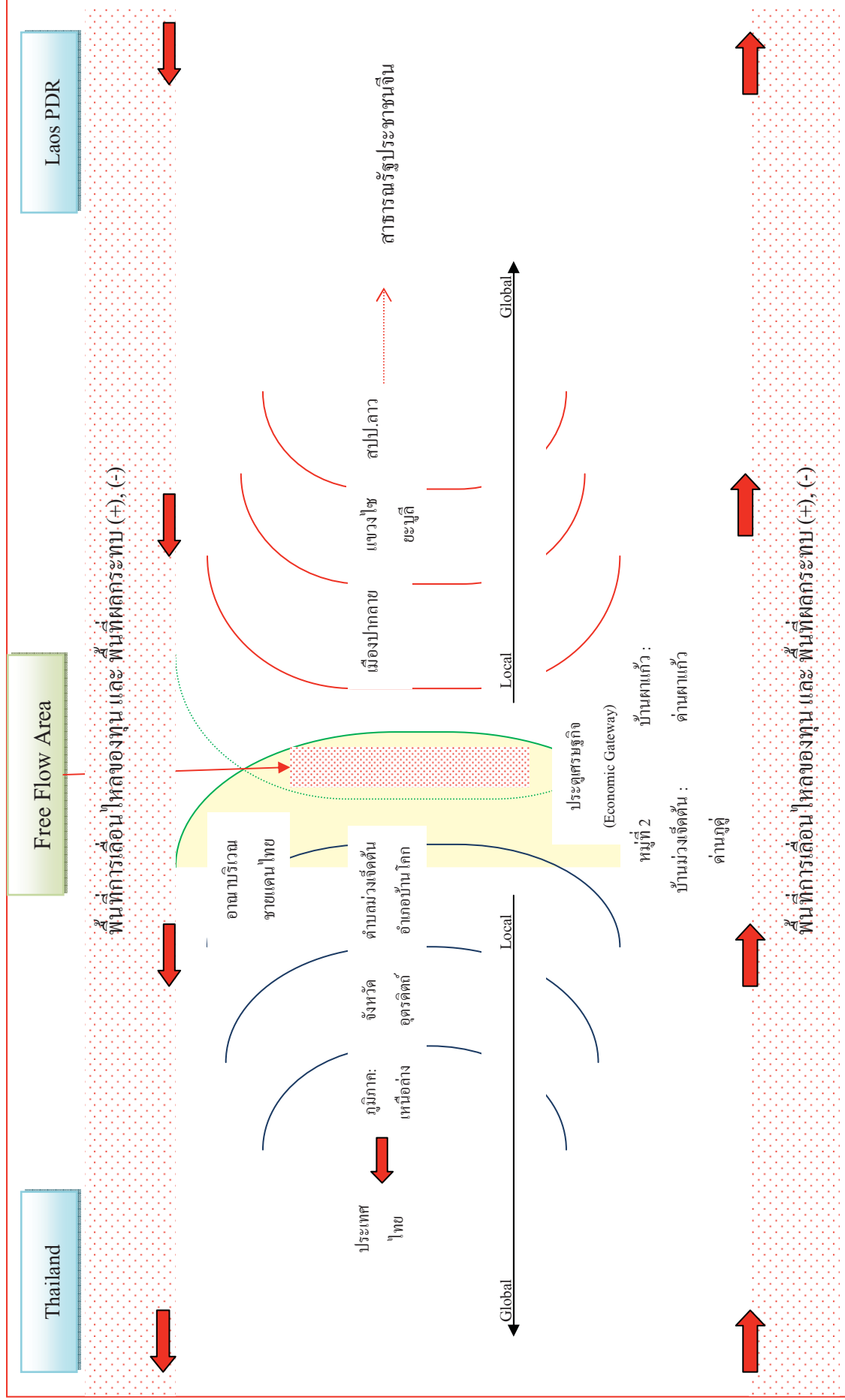
จากผลการศึกษาในด้านผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านภูดู่และหมู่บ้านในอาณาบริเวณชายแดน ในฐานะที่เป็นประตูเศรษฐกิจ หรือ Gateway ของการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวที่เป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

ประเภทของผลกระทบ	
ผลกระทบด้านบวก	ผลกระทบด้านลบ
1. โครงสร้างระบบการผลิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมพื้นฐานเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์และการเกิดขึ้นของอุตสาหกรรม	1. ปัญหาการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานและการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่ลดทอนบทบาทของผู้ค้าด้านชายแดนรายย่อย
2. ความมั่นคงของการลงทุนดีขึ้น	2. ปัญหาด้านผังเมืองและการจราจรในจุดขนถ่ายสินค้าและจุดรองรับนักท่องเที่ยว
3. เกิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวขึ้น	3. ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น น้ำเสียจากสถานประกอบการ และปัญหาขยะมูลฝอยจากสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว
4. เกิดบริการทางสังคม (Social Services)	4. ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย (Illegal worker) จาก สปป.ลาว
5. การพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการ	5. ปัญหาด้านความสามารถในการบริหารจัดการชายแดนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. พัฒนาความสัมพันธ์ข้ามชาติเชิงสร้างสรรค์ในระดับประชาชน ท้องถิ่น และจังหวัด	6. ปัญหาด้านสวัสดิภาพของสังคม
7. เกิดการเลื่อนลำดับทางสังคม (Social Mobility)	7. ทุนขนาดใหญ่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น
	8. วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4 สรุปผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านภูดู่และหมู่บ้านในอาณาบริเวณชายแดน

จากผลกระทบที่ผู้วิจัยได้อธิบายและสรุปข้างต้นสามารถแสดงเป็นแผนภาพเพื่อฉายภาพลักษณะของปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นมาพร้อมกับกระบวนการพัฒนาไปสู่การค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับการค้าเสรีในอาณาบริเวณชายแดน โดยเฉพาะในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และชุมชนใกล้เคียงภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ในฐานะที่เป็นประตูเศรษฐกิจ หรือ Gateway ที่จะมีสินค้า คน และทุนเคลื่อนไหลไปมาระหว่าง สปป.ลาว และไทยซึ่งเป็นสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 21 แสดงปรากฏการณ์และผลกระทบจากค่าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community:AEC)

จากภาพแสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านมั่งเจ็ดต้น ในฐานะที่เป็นประตูเศรษฐกิจ (Gateway) เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน จังหวัด ภูมิภาค ประเทศไทยและสปป.ลาว และส่งผลต่อเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียน ในภาพนี้ผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนชายแดนเป็นพื้นที่รองรับผลกระทบจากการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นพื้นที่แรก ซึ่งเป็นทั้งผลบวกและผลลบ โดยจากการศึกษาทำให้ทราบว่าผลกระทบที่ได้รับไม่ว่าผลบวกและผลลบนั้นมีทั้งผลที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อาทิ ผลบวกที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักเพื่อรองรับผู้ค้าผ่านชายแดน และการพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการผลลบที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น น้ำเสียจากสถานประกอบการ และปัญหาขยะมูลฝอยจากสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว สำหรับผลบวกที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความมั่นคงของการลงทุนดีขึ้น และเกิดการเลื่อนลำดับทางสังคม (Social Mobility) ผลลบที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ปัญหาด้านสวัสดิภาพของสังคม และวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจผลกระทบเหล่านั้นจะเกิดการเคลื่อนตัวจากอาณาบริเวณชายแดนเข้าไปกระทบพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงที่เป็นพื้นที่กว้างออกไปทั้งภายในและภายนอกประเทศ

บทที่ 5

ทุนทางสังคมและ

แผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

ผลการศึกษาในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์สำหรับที่ชุมชนใช้เป็นกลไกในการจัดการของชุมชนเพื่อตอบสนองและ/หรือ ได้ตอบผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และศึกษาถึงสถานะความพร้อมของทุนทางสังคมแต่ละด้านที่ค้นพบด้วยเพื่อนำไปสู่การใช้ทุนทางสังคมในการจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม และผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อกำหนดแผนการจัดการชุมชนชายแดนโดยบูรณาการทุนทางสังคมของชุมชนสำหรับพัฒนาและป้องกันทางสังคมจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งการนำเสนอแผนการจัดการชุมชนชายแดนนี้เป็นการบูรณาการทุนทางสังคมที่ได้จากการศึกษาทุนสังคมในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยวิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นกรอบในการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้ตัวแทนของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้สัมภาษณ์ในประเด็นทุนทางสังคมและในการดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยผู้วิจัยได้เชิญบุคคลที่ได้รับการยอมรับในตำบลม่วงเจ็ดต้นและผู้แทนในคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และ (2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเข้าร่วมในการอภิปรายเพื่อกำหนดแผนการจัดการชุมชนภายใต้กรอบแนวทางทุนทางสังคมที่ได้รวบรวมไว้ด้วย ทั้งนี้แผนดังกล่าวจะถูกนำเสนอไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อบูรณาการร่วมกับแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่น นอกจากนี้ในการกำหนดแผนการจัดการชุมชนนี้ผู้วิจัยได้นำผลการรวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนภาคเพื่อพร้อมรับกับความร่วมมือในกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับจังหวัดมาประมวลร่วมกับแผนการจัดการชุมชน ฉะนั้น แผนการจัดการชุมชนบนฐานทุนทางสังคมนี้เป็นการบูรณาการข้อมูลจากทุกด้านดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น และนำแผนการจัดการชุมชนที่ได้รับเสนอไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นสำหรับเป็นแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนชายแดนต่อไป จึงขอนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

5.1 ผลการศึกษาทุนทางสังคมภายในชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้น

การศึกษาทุนทางสังคมภายในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นนี้เป็นการศึกษาจากทุนที่มีอยู่เฉพาะภายในหมู่ที่ 2 แต่อย่างไรก็ตามในข้อเท็จจริงของการดำรงอยู่ของทุนภายในหมู่บ้านแห่งนี้ย่อมสัมพันธ์กับชุมชนหมู่บ้านอื่นด้วย เช่นการมีอัตลักษณ์ของชุมชนที่ไม่สามารถกำหนดและดำรงอยู่ได้เฉพาะในหมู่บ้านใดเพียงแห่งเดียว แต่ปรากฏเป็นภาพรวมในระดับชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับทุนของชุมชนหมู่ที่ 2 นี้ ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจชุมชนร่วมกับการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถวิเคราะห์ถึงทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งในการศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงทุนทางสังคมที่จะนำมาเป็นเครื่องมือสำคัญหลักในการจัดการของชุมชนเพื่อตอบสนองและ/หรือได้ตอบผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะดำเนินผ่านด่านกักกันที่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นโดย“ทุนทางสังคม”ในการศึกษานี้ได้นิยามว่าหมายถึง**กลไกภายในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่ใช้เป็นเครื่องมือเชิงสังคมในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมทางสังคมให้สำเร็จโดยอาจเป็นทุนในลักษณะนามธรรมที่พัฒนาให้กลายเป็นทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม อาทิ บรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อใจเครือข่ายทางสังคมองค์กรทางสังคม หรือประชาสังคมที่มีอยู่ในชุมชนบ้านชายแดน ทุนทางสังคม ดังกล่าวนี้นี้จะนำมาเป็นกลไกสร้างแผนการจัดการชุมชนดังนั้นทุนทางสังคมภายในชุมชนจึงมีทั้งลักษณะที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมที่ซึ่งเกิดจากพัฒนาจากทุนที่เป็นนามธรรม โดยผลการศึกษาครั้งนี้**

1)เครือข่ายความร่วมมือข้ามแดนระดับประชาชนเอกชนและหน่วยงานราชการระหว่างไทยและลาวชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นตลอดจนหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลม่วงเจ็ดต้นมีความสัมพันธ์ข้ามแดนอันผูกพันกับกับประชาชนลาวที่อาศัยหมู่บ้านใกล้เคียงกับกับด่านกักกัน เช่น ประชาชนบ้านผาแก้ว บ้านบวมเลา เนื่องจากในอดีตการข้ามพรมแดนระหว่างรัฐชาติเป็นปรากฏการณ์ปกติที่ประชาชนทั้งสองประเทศจะมีการเดินทางไปมาระหว่างกันตามวิถีเศรษฐกิจชุมชน เช่น กรณีของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นที่ได้รวมเงินกับชาวบ้านรับซื้อถั่วลิสงจากพ่อค้าและชาวบ้านคนลาวในหมู่บ้านที่มีพื้นที่เชื่อมต่อกับบ้านม่วงเจ็ดต้น ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2520-2534เมื่อมีการค้าขายระหว่างกันจึงนำมาสู่ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีการสานสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องที่ซึ่งดำเนินมาถึงปัจจุบัน แม้ว่าไม่ได้ค้าขายรูปแบบเดิมระหว่างกันแล้วแต่ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นที่มาของการแต่งงานข้ามชาติของประชาชนตำบลม่วงเจ็ดต้น และประชาชนที่เข้ามาค้าขายและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกัน โดยเฉพาะประชาชนในหมู่ที่ 2 และ 7 ตำบลม่วงเจ็ดต้นความสัมพันธ์ข้ามชาตินี้จึงเป็นฐานรากของการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างเป็นทางการในระยะเวลาต่อมา โดยมีสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการ

เปิดด่านภูคู้บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก ของไทยและด่านผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ของสปป.ลาว ในปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา และนำมาสู่การค้าข้ามแดนในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้นและมีระเบียบว่าด้วยการผ่านแดนระหว่างกัน การข้ามแดนตามวิถีเศรษฐกิจของทั้งชุมชนคนไทยและลาวแบบดั้งเดิมจึงถูกแทนที่ด้วยค่าข้ามแดนโดยมีระเบียบกฎเกณฑ์กำกับ แต่อย่างไรก็ตามความผูกพันที่เหนียวแน่นยังคงดำรงอยู่ระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศโดยยังคงมีการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีเป็นวงกว้างไปยังภาคเอกชนของไทยและภาครัฐของลาวในระดับแขวงตามมา อาทิ การไปร่วมงานบุญช้างและประเพณีแข่งเรือของประชาชน เอกชนและหน่วยงานภาครัฐของไทยในระดับอำเภอบ้านโคกกับเมืองปากลาย และระดับจังหวัดอุดรติดกับแขวงไชยบุรี

ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวนี้จึงพัฒนาไปสู่เครือข่าย (Network) ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมระหว่างกันโดยมีด่านผาแก้วของสปป.ลาว และด่านภูคู้ บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นประตูเชื่อมความสัมพันธ์ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนการเป็นเครือข่ายผลักดันความร่วมมือในระดับชาติ อาทิ เกิดการช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลไทยแก่รัฐบาลสปป.ลาวในโครงการก่อสร้างถนนในพื้นที่ของลาวเชื่อมโยงมายังด่านภูคู้ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายความร่วมมือระดับชาติอันเป็นผลสืบเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีที่มีจุดกำเนิดจากความสัมพันธ์ข้ามชาติของประชาชนในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศในอดีต อาทิ คณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนไทย-ลาว ที่มีคณะอนุกรรมการร่วมมือระดับอำเภอของจังหวัดอุดรติดกับและเมืองของแขวงไชยบุรีร่วมด้วย คือ คณะอนุกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยอำเภอบ้านโคก และคณะอนุกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยเมืองปากลายนอกจากนี้ยังมีความร่วมมือภาคเอกชนของจังหวัดอุดรติดกับหน่วยงานภาครัฐของสปป.ลาว โดยภาคเอกชนของจังหวัดอุดรติดได้จัดตั้งสมาคมการค้าชายแดนจังหวัดอุดรติด ซึ่งสมาคมนี้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509 โดยเครือข่ายนี้เชื่อมความสัมพันธ์ทั้งในเชิงการสร้างควมไว้วางใจในการสังคมกับข้าราชการระดับสูงของแขวงไชยบุรีโดยให้ความร่วมมือในเชิงวัฒนธรรมระหว่างกัน และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดอุดรติดพบว่ามีส่วนส่งเสริมการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาวจังหวัดอุดรติดที่ได้ทำหน้าที่ส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างจังหวัดอุดรติดและระดับแขวงไชยบุรี ซึ่งทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลเชิงการค้าและการลงทุนที่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ที่สนใจโดยเฉพาะภาคเอกชนของทั้งสองประเทศได้มีการดำเนินธุรกิจระหว่างกัน โดยในระดับจังหวัดอุดรติดพาณิชย์จังหวัดอุดรติดในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักได้ดำเนินเชิงรุกในรูปของการนำนักธุรกิจของจังหวัดและข้าราชการระดับสูงของจังหวัดอุดรติดเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสังคมและสำรวจเส้นทางเชิงยุทธศาสตร์ทางการค้าอย่างต่อเนื่อง นำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างข้าราชการระดับสูงของแขวงไชยบุรี ซึ่งเป็นโอกาสที่จะนำมาซึ่งแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การเปิดโอกาสด้านการเจรจาการค้าและการลงทุน จากเครือข่ายข้ามแดน

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นเชื่อได้ว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือผ่านแดนระหว่างกันของคนไทยและลาวในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนทั้งสองแห่งต่อไป

2)องค์กรทางสังคม (Social Organization) ในระดับหมู่บ้านชุมชนชายแดน องค์กรนี้เป็นองค์กรคู่ขนานกับองค์กรที่เป็นทางการคือองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ด โดยในระดับหมู่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นนี้มีองค์กรชุมชนในรูปของการจัดตั้งคณะกรรมการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน เรียกว่า “คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน” จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการ, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คนที่ 1,2,สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน, ประธานพัฒนาสตรี, ประธานกองทุนหมู่บ้าน, ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาพัฒนาชุมชนจำนวน 3 คนเป็นกรรมการโดยองค์กรนี้มีความสำคัญในฐานะเป็นแกนนำในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับประชาชนในหมู่บ้าน โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับผลจากดัชนีความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ดังนั้นองค์กรนี้ถือได้ว่ามีบทบาทอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนในบริบทใหม่ที่จะเกิดผลกระทบต่อชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลจากการค้าเสรีที่จะดำเนินผ่านหมู่ที่ 2 ในฐานะพื้นที่รองรับการเคลื่อนย้ายของทุนสินค้า บริการและคนจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งผลการวิเคราะห์ชุมชนหมู่ที่ 2 นี้ก็จะส่งรวบรวมสำหรับการกำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำบลร่วมกับหมู่บ้านอื่นๆภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น จึงถือได้ว่าการทำหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาขององค์กรชุมชนนี้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในระดับตำบลและในระดับหมู่บ้านที่จะกำหนดแสวงหาวิธีการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางที่องค์กรได้รวบรวมขึ้น

3)กลุ่มอาชีพชุมชน ภายในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นนั้นมีการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้านในลักษณะของสหกรณ์ชุมชน เพื่อให้สมาชิกได้มารวมกลุ่มกันผลิตและจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น กลุ่มผลิตสุรากลั่นพื้นบ้าน ยี่ห่อช่องภูคู้ ซึ่งมีจำนวนสมาชิก 12 คน เงินทุนหมุนเวียน 30,000 บาท การจำหน่ายจะมีร้านค้าปลีกภายในตำบลมารับซื้อเพื่อจำหน่าย กลุ่มอาชีพที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มทอผ้าตีนจกลายน้ำไหล มีสมาชิก 42 คน เงินทุนหมุนเวียน 10,000 บาท ซึ่งผ้าทอลายน้ำไหลนี้เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในอำเภอบ้านโคกทั้งอำเภอที่มีลักษณะแตกต่างจากผ้าทอตีนจกจากแหล่งอื่น โดยมีการถ่ายทอดทักษะการทอกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มีเพียงประธานกลุ่มที่ยังคงทอผ้าบ้างในเวลาที่ว่าง ส่วนสมาชิกอื่นไม่ได้เข้าร่วมผลิตทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งการทอผ้า 1 ผืนต้องใช้เวลานานประมาณ 8-10 วัน จึงทำให้สมาชิกที่มีอยู่เดิมเลิกทอผ้าและไม่มีสมาชิกใหม่เข้ามาดำเนินการต่อ

อย่างไรก็ตามในทัศนะของกำนันตำบลบ้านโคกซึ่งเป็นผู้หญิงได้ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผ้าทอมองว่าการเสริมทางการค้าอาจทำให้ผ้าทอของกลุ่มมีโอกาสที่จะจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เดินทางผ่านด่านภูดู่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในราคาสูงคุ้มค่าแก่งานที่ละเอียดประณีต จึงวางแผนที่จะสนับสนุนให้มีการดำเนินการต่ออย่างจริงจังในรูปของสหกรณ์เช่นเดิม โดยพิจารณาเงินสนับสนุนซึ่งหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีกองทุนการเงินที่สำคัญของหมู่ที่ 2 มี 2 กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปัจจุบัน (กันยายน 2554) มีเงินทุน 1,100,000 มีสมาชิก 150 คน และกองทุน กขคจ. ปัจจุบันมีเงินทุน 280,000 บาท จำนวนสมาชิก 70 คนนอกจากนี้ภายในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นยังมีกลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่ชาวบ้านได้รวมตัวกันอย่างหลวมๆ เพื่อเข้าหุ้นกันรับซื้อไม้ไผ่และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ แต่การจำหน่ายยังคงจำหน่ายให้แก่ประชาชนภายในพื้นที่ตำบลบ้านโคก แต่อย่างไรก็ตามการที่ชาวบ้านมีการรวมตัวกันในลักษณะนี้ก็ถือได้ว่าเป็นการถ่วงดุลพลังการรวมกลุ่มกันในการคิดและร่วมมือกันสร้างผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มซึ่งจะช่วยยกระดับความเป็นอยู่จากการมีรายได้เสริมขึ้นมาจากความรู้และทักษะเชิงภูมิปัญญาของชาวบ้านเอง

4) การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจ (ชมรมพ่อค้าขายแดน) การรวมกลุ่มนี้มีแตกต่างจากกลุ่มอาชีพชุมชน เนื่องจากเป็นการรวมตัวเชิงผลประโยชน์ทางการค้าเป็นหลัก โดยมีสมาชิกกลุ่ม คือ ผู้ค้าด่านภูดู่ โดยเป็นการรวมตัวกันเฉพาะกลุ่มผู้ค้ายังด่านขายแดนเท่านั้น ซึ่งเป็นผู้ค้าที่อาศัยอยู่ในตำบลม่วงเจ็ดต้นแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ค้าที่มีร้านค้าอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นหลักและนำสินค้าไปขายที่ด่านในวันที่ได้รับอนุญาต ซึ่งวัตถุประสงค์การรวมตัวก็เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อาทิ ให้คำปรึกษาและแนะนำแหล่งซื้อสินค้าที่จะนำมาจำหน่ายยังด่านภูดู่ หรือการสื่อสารไปยังลูกค้าคนลาวที่ต้องการสินค้าไปซื้อยังสมาชิกของชมรม ซึ่งสมาชิกปัจจุบันมีไม่แน่นอนแต่มีผู้ค้าที่ถือว่าเป็นรายใหญ่ระดับชุมชนรวมกันกันเข้าร่วมก่อตั้งชมรมประมาณ 5 – 7 ราย โดยมีช่างเลียง หรือนายเลียง ศรีคำ เป็นประธานชมรม นอกจากนี้ชมรมยังได้รวมตัวกันเพื่อเข้าไปร่วมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของลูกค้าคนลาวยังเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ และงานบุญช้างซึ่งเป็นงานที่สำคัญของแขวงไชยบุรี ขณะเดียวกันลูกค้าคนลาวที่เป็นผู้ซื้อรายใหญ่ก็ได้มีการรวมตัวกันเข้ามาสานสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมกับผู้ค้าด่านภูดู่คนไทยด้วย เช่น การเข้าร่วมงานการทำบุญกองข้าว ของอำเภอบ้านโคก การสานสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ดำเนินมาอย่างยาวนานตลอดระยะเวลาที่มีการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 จนถึงปัจจุบัน

5) ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งซึ่งผู้นำเหล่านี้มิได้มีบทบาทภายในโครงสร้างทางการเมืองของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและในตำบลม่วงเจ็ดต้นโดยตรงแต่เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนที่ซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตามด้วยความเชื่อมั่นว่าจะนำพาชุมชนไปในทิศทางที่ยอมรับได้ ผู้นำชุมชนในที่นี้เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพนับถือของชาวบ้านทั้งตำบลม่วงเจ็ดต้นเนื่องจากการทำบทบาทด้านอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมจนส่งผลต่อการระดมการเมืองภายในชุมชนโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้านในตำบล อาทิ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจอมแจ้งคนปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) นายศักดิ์ ค้างแดง อดีตกำนันตำบลม่วงเจ็ดต้น และหัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำป่าคนปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) บุคคลเหล่านี้เป็นแบบอย่างในการ

ดำรงชีวิตและแบบอย่างในการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองอย่างสร้างสรรค์จึงทำให้ได้รับความเชื่อมั่นว่าเป็นบุคคลตัวอย่าง และกลายเป็นผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการที่ช่วยสนับสนุนการทำงานเชิงพัฒนาของตำบลขุนานไปกับองค์กรที่เป็นทางการเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ด ดังนั้น โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมภายใต้ตำบลม่วงเจ็ดต้นจึงเป็นที่ความสัมพันธ์แนวราบ(Horizontal Structure)ที่ซึ่งประชาชนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่ไม่เป็นทางการและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง และเมื่อเกิดประเด็นสาธารณะที่ต้องแสวงหาทางออกร่วมกันจึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มในแนวราบระหว่างผู้นำที่ไม่เป็นทางการและประชาชนได้เป็นอย่างดี

6)อัตลักษณ์ของชุมชน ในที่นี้หมายถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของประชาชนในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคกที่มีภาษาเฉพาะแตกต่างจากคนในอำเภออื่นของจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยคนในอำเภอบ้านโคกเพียงแห่งเดียวที่พูดภาษาสำเนียงเช่นเดียวกับคนลาว ซึ่งคนพื้นถิ่นอำเภอบ้านโคกเรียกว่า “ภาษาลาว” แต่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์เรียกว่า “ภาษาบ้านโคก” การมีอัตลักษณ์เชิงภาษานี้ส่งผลให้การสื่อสารไปยังประชาชนคนลาวและส่วนราชการได้โดยง่ายแม้ว่าคนไทยทั่วไปสามารถสื่อสารไปคนลาวได้ในระดับปกติ อย่างไรก็ตามทั้งสองภาษามีความแตกต่างกันค่อนข้างมากทั้งการเขียน ความหมาย และสำเนียง ดังนั้นการที่คนในอำเภอบ้านโคกโดยเฉพาะในชุมชนชายแดนสามารถสื่อสารในภาษาเดียวกันอย่างไม่ผิดเพี้ยนและลึกซึ้งก็ย่อมยังผลประโยชน์ในเชิงการค้าและการลงทุนระหว่างกันได้เป็นอย่างดี

7)มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Community Solidarity)เนื่องจากการดำรงชีวิตแบบเครือญาติ ประชาชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นสภาพความเป็นสังคมชนบทที่ครอบครัวส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นเครือญาติกันและมีเครือญาติภายในตำบล บางครอบครัวมีญาติอยู่บ้านผาแก้ว เมืองปากลาย ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นชายแดนไทย-ลาวมากที่สุด คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอันสืบเนื่องมาจากวิถีความเป็นสังคมเกษตรกรรม สภาพความใกล้ชิดทางสังคมของชุมชนหมู่ที่ 2 ตลอดจนทั้งตำบลม่วงเจ็ดต้นทั้งหมดจึงยังมีความผูกพันอันเหนียวแน่นอยู่ โดยจะเห็นได้จากการให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมทางประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ตลอดจนการแสดงออกซึ่งความร่วมมือร่วมใจพัฒนาชุมชน การแสดงออกดังกล่าวเป็นผลจากการที่คนในชุมชนมีความเชื่อใจ (Trustworthiness) ระหว่างกันอย่างเหนียวแน่นโดยมีความเป็นเครือญาติเป็นฐานแห่งการไว้วางใจระหว่างกัน ดังนั้นจึงส่งผลให้ประชาชนในหมู่ที่ 2 และในตำบลม่วงเจ็ดต้นมีความเป็นปึกแผ่น (Solidarity) และดำรงชีวิตด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน (Sympathy) ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการจะดำเนินกิจกรรมใดๆ ให้ประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย

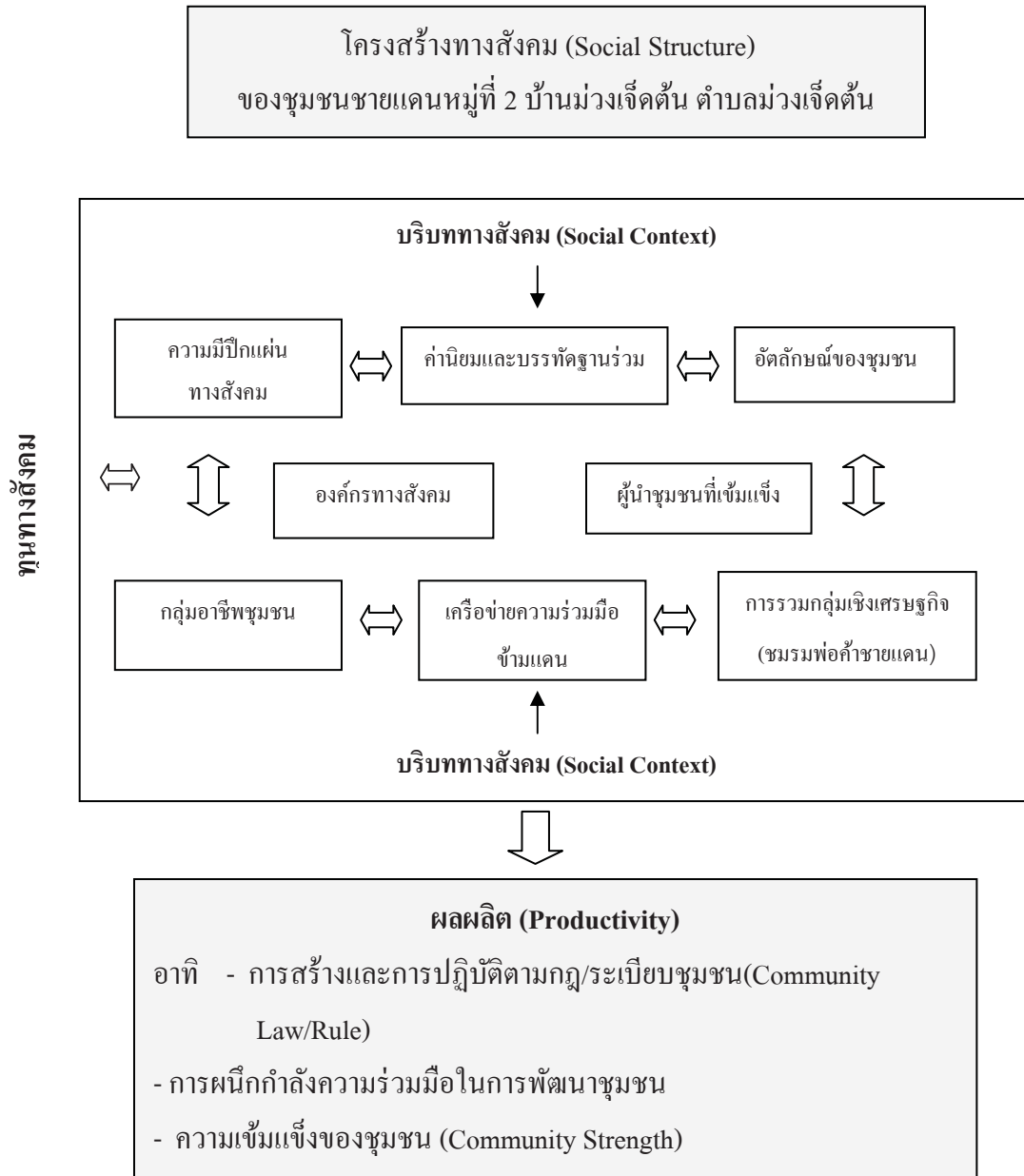
8)ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วม (Shared Values and Norms) ด้วยสภาพสังคมและวิถีสังคมชนบทที่มีประชาชนในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและทั้งตำบลม่วงเจ็ดต้นมีความใกล้ชิดทางสังคมอย่างยิ่ง จึงก่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคล และกลุ่มคนได้ง่าย และเกิดการรับรู้ระหว่างกันได้อย่างสะดวก

อีกทั้งการที่ชุมชนชายแดนแห่งนี้มีความผูกโยงกัน โดยมีเครือญาติฐานจึงทำให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีค่านิยมในสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เช่น ค่านิยมความขยัน ค่านิยมความสามัคคี เป็นต้น ซึ่งค่านิยมนี้ยังคงดำรงอยู่ในวิถีสังคมเกษตรกรรม โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนแห่งนี้ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม แม้ว่าการให้การช่วยเหลือระหว่างชาวบ้าน หรือ การเอาแรงนั้นจะถูกแทนที่ด้วยการจ้างแรงงาน แต่ก็ยังคงปรากฏถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และด้วยการเป็นสังคมเกษตรกรรมจึงทำให้ชาวบ้านมีความอดทนและมีความขยัน นอกจากนี้ สามารถสังเกตได้จากการที่ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมเชิงประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ภายในชุมชน และจากการที่ชาวบ้านมีค่านิยมที่ดีเหล่านี้จึงสามารถร่วมกันกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นฉันทามติและนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน เช่น กฎหมู่บ้านและกฎตำบลที่เกิดจากการที่ประชาชนทั้งระดับหมู่บ้านม่วงเจ็ดต้น และระดับตำบลม่วงเจ็ดต้นได้ร่วมกันกำหนดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามด้วยอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกจากการที่ชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่รองรับการข้ามแดนของทุน สินค้า และคนมาอย่างยาวนานจึงทำให้บรรทัดฐานทางสังคมที่ชุมชนได้กำหนดไว้อาจไม่เท่าทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ชาวบ้านโดยเฉพาะชาวบ้านที่ประกอบธุรกิจที่เรียกว่าเป็นชนชั้นกลางของหมู่บ้านและตำบลเริ่มที่จะไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหรือระเบียบของหมู่บ้านและตำบลได้ เนื่องจากอิทธิพลของการค้าข้ามแดน เช่น การที่ตำบลม่วงเจ็ดต้นกำหนดให้ผู้รับซื้อข้าวโพดภายในตำบลต้องรับซื้อข้าวโพดจากผู้ขายชาวลาวเฉพาะเมล็ดข้าวโพดเท่านั้น โดยห้ามรับซื้อข้าวโพดเป็นฟัก เนื่องจากต้องนำมาสีที่ลานข้าวโพดภายในตำบล ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 และ 7 ทำให้เกิดฝุ่นละออง และอากาศเป็นพิษที่ส่งผลกระทบต่อระบบการหายใจชาวบ้าน แต่ด้วยวิถีเศรษฐกิจเชิงแข่งขัน จึงทำให้ผู้ซื้อคนไทยในตำบลต้องการซื้อข้าวโพดในปริมาณมาก จึงทำให้ไม่สามารถรับซื้อเฉพาะเมล็ดตามกฎของตำบลกำหนดได้ แต่อย่างไรก็ตามเป็นเพียงกลุ่มน้อยที่ไม่สามารถดำเนินตามบรรทัดฐานของชุมชน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบกับผู้รับซื้อข้าวโพดในชุมชน โดยเฉพาะชาวบ้านที่มีบ้านใกล้กับโรงสีข้าวโพดที่ได้รับผลกระทบจากการที่มีฝุ่นละอองปลิวมาจากการสีข้าวโพด แต่อย่างไรก็ตามการที่คนส่วนใหญ่ภายในชุมชนยังคงมีค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมจึงยังทำให้สามารถขับเคลื่อนความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี และการมีค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมนี้ทำให้ชุมชนชายแดนแห่งนี้จึงสามารถตัดสินใจร่วมกัน (Collective Decision Making) เพื่อหาทางออกแก่ชุมชนหรือเพื่อพัฒนาชุมชนได้

นอกจากทุนทางสังคมแล้วในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง สภาพทรัพยากรธรรมชาติของตำบลม่วงเจ็ดต้นยังคงมีความสมบูรณ์มาก โดยมีแหล่ง

น้ำตามธรรมชาติ (ลำห้วย) จำนวน 40 สายซึ่งในพื้นที่หมู่ที่ 2 เป็นต้นน้ำสำคัญของจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ ขุนน้ำปาด ซึ่งเป็นต้นกำเนิดน้ำแม่ปาดซึ่งไหลผ่านอำเภอฟากท่า และอำเภอน้ำปาดลงสู่แม่น้ำน่าน ณ บ้านปากปาด บริเวณทางเข้าที่ทำการเขื่อนสิริกิติ์ สำหรับภูมิอากาศในช่วงฤดูหนาวอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 6 - 12 องศาเซลเซียส ด้วยลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลม่วงเจ็ดต้นที่สมบูรณ์และเหมาะสมในเชิงภูมิศาสตร์เช่นนี้จึงสามารถพัฒนาไปเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น จุดชมวิว เส้นทางเดินป่าเพื่อศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่าที่เชื่อมโยงกับภูสอยดาว อำเภอน้ำปาดที่ติดต่อกับอำเภอบ้านโคก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุดรดิตถ์โดยเฉพาะหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่มีพื้นที่เหมาะสมที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติขึ้น เช่น “ภูทุ่งแล้ง” ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ประชาชนเริ่มรู้จัก แต่การเดินทางไปยัง ภูทุ่งแล้งยังไม่ได้มีการพัฒนาให้พร้อมรับการท่องเที่ยวอย่างถาวรและยั่งยืน นอกจากนี้แล้วประชาชนในอำเภอบ้านโคกยังมีอัตลักษณ์ทางภาษาและภูมิปัญญาที่โดดเด่นแตกต่างจากประชาชนในพื้นที่อื่นของจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ การพูดภาษาลาว ซึ่งจังหวัดอุดรดิตถ์มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายส่งผลให้มีการสื่อสารด้วยภาษาไทยภาคเหนือ ไทยภาคกลางและภาษาลาว (อำเภอบ้านโคก) ซึ่งเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง และภาคกลางเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ประชาชนในอำเภอบ้านโคกมีการสานต่อภูมิปัญญาการทอผ้าตีนจกที่มีความสวยงามและมีมูลค่าสูง แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการตลาดมากนัก ดังนั้นทุนทางวัฒนธรรมที่ประชาชนในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคกมีอยู่สามารถพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ให้วัฒนธรรมเหล่านี้ดำรงอยู่ควบคู่กับการดำรงชีวิตประจำวันได้ และทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนี้สามารถสร้างโอกาสร่วมกับทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชายแดนที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับความร่วมมือของประชคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะดำเนินอย่างคึกคักมากขึ้นในพื้นที่อาณานิคมชายแดนที่มีด่านพรมแดนสำคัญ คือ ด่านภูคู้ที่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นแห่งนี้

จากผลการศึกษาทุนทางสังคมข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปแผนภาพกระบวนการของทุนทางสังคมชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นดังนี้

ภาพที่ 22 สรุปทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

จากภาพแสดงให้เห็นว่าทุนทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) ซึ่งทุนทางสังคมช่วยอำนวยความสะดวกใดๆของผู้กระทำไม่ว่ากระทำในฐานะเป็นผู้กระทำเองหรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำ โดยทุนทางสังคมนี้เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิด“ผลผลิต” (Productivity) บางประการที่สังคมคาดหวังไว้ (James Coleman, 1988) เช่น เกิดความสามัคคีในการสร้างและการปฏิบัติตามกฎชุมชนและมีการผนึกกำลังความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน กล่าวโดยสรุปแล้วทุนทางสังคมเป็นเรื่องที่มีอยู่ในธรรมชาติของแต่ละสังคมเป็นเรื่องระบบคิดของคนในสังคมแต่ละสังคมที่ส่งผลต่อวิธีปฏิบัติในกลุ่มประชาชนในอันที่จะสร้างประโยชน์ร่วมกันในด้านต่างๆ ทุนทางสังคม

จึงมีประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านเศรษฐกิจด้วย กรณีแนวโน้มของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากผลของการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอาณานิคมชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นแห่งนี้ ทูทางสังคมของชุมชนชายแดนจากการศึกษาก็สามารถที่จะเป็นต้นทุนในการตอบสนองเชิงเศรษฐกิจและสังคมรวมถึงการโต้ตอบกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านที่มีฐานขยายมาจากความร่วมมือของชมรมพ่อค้าด่านกู่หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ ตามบริบทที่เปลี่ยนผ่านที่มีฐานมาจากการมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม เป็นต้น ดังนั้นจากฐานทุนสังคมที่ได้ศึกษานี้ก็จะนำมาสู่การกำหนดแผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นในลำดับต่อไป

5.2 การวิเคราะห์สถานะความพร้อมของทุนทางสังคมภายในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

เมื่อพิจารณาถึงทุนแต่ละประเภทจะเห็นได้ว่ามีทั้งทุนสังคมที่อยู่ในมิติทางสังคมร่วมกับมิติทางเศรษฐกิจ และเมื่อมาพิจารณาร่วมกับสภาพปัญหาและแนวโน้มผลกระทบจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ดำเนินผ่านด่านกู่ หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานีในวัตถุประสงค์ที่ 1 คือ สภาพปัญหาและแนวโน้มผลกระทบในทัศนะของประชาชนในชุมชนชายแดนของไทยจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ดำเนินผ่านด่านกู่ หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นดังที่ได้เสนอมาแล้วจะทำให้ทราบถึงสถานะความพร้อมของทุนที่ค้นพบ ซึ่งการวิเคราะห์สถานะความพร้อมของทุนทางสังคมดังกล่าวนี้ จะช่วยให้ทราบถึงศักยภาพของทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นสำหรับการนำทุนทางสังคมนี้ไปสู่การเป็นกลไกหลักในการกำหนดแผนการจัดการชุมชนชายแดนโดยบูรณาการทุนทางสังคมของชุมชนสำหรับพัฒนาและป้องกันทางสังคมจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอการวิเคราะห์สถานะความพร้อมของทุนทางสังคมภายในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ดังนี้

1. เครือข่ายความร่วมมือข้ามแดนระดับประชาชนและหน่วยงานราชการระหว่างไทยและลาว
ทุนทางสังคมในประการแรกนี้ ในทัศนะของผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าเป็นทุนที่มีความเข้มแข็งและดำรงอยู่มาอย่างยาวนานระหว่างประชาชนกับประชาชนของทั้งสองประเทศในระดับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตลอดจนหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลม่วงเจ็ดต้นมีความสัมพันธ์ข้ามแดนฉันญาติกับประชาชนลาวที่อาศัยหมู่บ้านใกล้เคียงกับด่านกู่ทั้งประชาชนบ้านผาแก้ว บ้านบวมเลา และจากพื้นฐานทุนความสัมพันธ์ที่ดีนี้จึงนำไปสู่ความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างหน่วยงานภาครัฐของทั้งสองประเทศ

ระดับจังหวัดและแขวง อีกทั้งส่งผลต่อความร่วมมือเชิงเศรษฐกิจที่ดำเนินในวิถีของการค้าชายแดนและก้าวสู่การค้าข้ามแดนของภาคเอกชนของทั้งสองประเทศที่ดำเนินผ่านด่านภูมิจากความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆนี้ นำไปสู่การถือถือเป็นเครือข่ายที่มีความใกล้ชิดทั้งในมิติสังคมและวัฒนธรรม แม้ว่าความสัมพันธ์ข้ามแดนนี้จะมีเงื่อนไขเชิงระเบียบการข้ามแดนที่รัฐชาติทั้งสองได้กำหนดขึ้นมาเพื่อป้องกันปัญหาในด้านความมั่นคงระหว่างกันขึ้นมา แต่ก็ถือว่ามิได้เป็นอุปสรรคที่ขัดขวางความร่วมมือข้ามแดนระหว่างกัน อาจเปรียบได้ว่าความสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมนำมิตินี้ความมั่นคงก็ว่าได้ และจากความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เป็นฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่ความร่วมมือเชิงเศรษฐกิจผ่านด่านภูมิจากที่เป็นประตูเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดอุดรดิษฐ์ที่จักดำเนินเพิ่มมากขึ้นตามกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2. องค์การทางสังคม (Social Organization) ในระดับหมู่บ้านชุมชนชายแดนสำหรับความร่วมมือของทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นในด้านการที่ชุมชนมีองค์การทางสังคม คือ “คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน” เป็นแกนหลักในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านนี้ ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความพร้อมในการทำหน้าที่สำหรับวิเคราะห์ชุมชนเพื่อนำไปสู่การนำข้อมูลทีวิเคราะห์ไปกำหนดเป็นแผนในการพัฒนารวมเข้ากับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำบลร่วมกับหมู่บ้านอื่นขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ด แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่ากระบวนการได้มาซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลของหมู่ที่ 2 นี้ ดำเนินค่อนข้างยากในระยะแรกเริ่ม เนื่องจากจักต้องอาศัยการวิเคราะห์ตามหลัก SWOT Analysis ซึ่งคณะกรรมการทั้ง 12 คนของคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน หมู่ที่ 2 ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวิเคราะห์ SWOT อย่างเพียงพอ โดยยังขาดการถ่ายทอดความรู้จากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานด้านวิชาการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง แต่ในด้านของการนำข้อมูลดัชนีความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มาประกอบการกำหนดแผนพัฒนาหมู่บ้านคณะกรรมการฯ มีความรู้และความเข้าใจเป็นอย่างดี เนื่องจากมีความคุ้นชินอย่างยาวนาน จึงสามารถเข้าใจและนำมาเป็นส่วนหนึ่งประกอบการตัดสินใจการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ชุมชนโดยอาศัยการวิเคราะห์ SWOT Analysis แต่ด้วยการที่คณะกรรมการชุดดังกล่าวเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนแห่งนี้ จึงทำให้สามารถเข้าใจชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงถือว่าเป็นองค์การทางสังคมที่มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนชายแดนแห่งนี้ได้ แต่หากชุมชนขยายโดยกระบวนการพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนเศรษฐกิจการค้าเสรีอย่างเต็มตัวตามกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว อาจเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการชุดนี้จะมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์และกำหนดแผนพัฒนาชุมชนภายใต้บริบทใหม่ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากคณะกรรมการชุดนี้จะไม่เพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจข้อมูลภายในชุมชนอย่างเดียวแต่ต้องเข้าใจชุมชนในบริบทที่คาบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกชุมชนด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของชุมชนจะถูกขับเคลื่อนจากปัจจัยภายนอกชุมชนในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของด่านการค้าข้ามแดนสำคัญของจังหวัดอุดรดิษฐ์ฉะนั้น

หากพิจารณาคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชนในฐานะองค์กรชุมชนในปัจจุบันก็ยังถือว่ามีความพร้อมในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชน แต่พิจารณาศักยภาพขององค์กรชุมชนที่จะดำรงอยู่ภายใต้กระแสของการเปลี่ยนผ่านชุมชนไปสู่ชุมชนที่ความสลับซับซ้อนมากขึ้นนั้น เชื่อได้ว่าคณะกรรมการนี้อาจมีข้อจำกัด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทุนทางสังคมในรูปขององค์กรชุมชนอื่นเป็นองค์กรในการกำหนดแผนพัฒนาชุมชนร่วมด้วยในทุกระดับทั้งระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัดและระดับประเทศ

3. กลุ่มอาชีพชุมชนและการรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจ (ชมรมพ่อค้าชายแดน) ในด้านของทุนทางสังคมที่ดำรงอยู่ในรูปแบบของกลุ่มอาชีพภายในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นในปัจจุบันนี้ซึ่งมีเพียง 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มผลิตสุรากลั่นพื้นบ้านยี่ห้อช่องภูดู กลุ่มทอผ้าตีนจกลายน้ำไหลนั้นและกลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (กลุ่มนี้รวมตัวอย่างหลวมๆเมื่อเปรียบเทียบกับ 2 กลุ่มแรกที่ดำเนินอย่างเป็นทางการมากกว่า) ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าศักยภาพของทุนนี้มีค่อนข้างน้อยหากดำเนินโดยสมาชิกภายในกลุ่มเอง จำต้องเพิ่มศักยภาพของทุนโดยการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มโดยกระบวนการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อให้การผลิตสินค้าของชุมชนมีมาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภคที่มีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้ายเข้ามายังชุมชนชายแดนตามแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจในกรณีของกลุ่มผลิตสุรากลั่นพื้นบ้าน และในส่วนของกลุ่มทอผ้าตีนจกก็เช่นเดียวกันที่ศักยภาพของกลุ่มยังไม่มี ความเข้มแข็งเพียงพอที่จะสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้า เนื่องจากสมาชิกยังไม่เล็งเห็นผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจเมื่อเปรียบเทียบกับในการทำเกษตรกรรมอย่างเข้มข้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทอผ้ามีความซับซ้อนและในระยะเวลายาวนาน อีกทั้งกลุ่มยังไม่ได้รับการส่งเสริมช่องทางการตลาดในเชิงรุกเพื่อนำสินค้าภูมิปัญญาไปสู่ผู้บริโภคเช่นเดียวกับกลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนในรูปของเงินทุนและการตลาด ฉะนั้น หากขาดกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ มาตรฐานการผลิตสินค้า และการตลาดจากหน่วยงานในภาครัฐและเอกชนทุนทางสังคมในรูปของกลุ่มอาชีพของหมู่ที่ 2 นี้อาจดำรงอยู่ได้อย่างไม่ยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือนหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในรูปของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

สำหรับชมรมพ่อค้าชายแดนที่ถือว่าเป็นกลุ่มสำคัญแรกเริ่มของการรวมตัวในมิติกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทในการกำหนดแนวทางในการค้าขายแดนร่วมกันระหว่างผู้ค้า ณ ด่านภูดู แต่เป็นเพียงการกำหนดราคาจำหน่ายสินค้าระหว่างสมาชิกซึ่งมีประมาณ 5 – 7 ราย และทั้งหมดเป็นผู้ที่อยู่ในตำบลม่วงเจ็ดต้นเหมือนกัน จึงสามารถทำให้การกำหนดแนวทางดังกล่าวดำเนินได้โดยง่าย แต่หากบริบทการค้าชายแดนและข้ามแดนเปลี่ยนแปลงไป โดยมีผู้ค้าภายนอกชุมชนหรือกลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามา อาจส่งผลการกำหนดราคาสินค้าให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ฉะนั้นความเข้มแข็งของชมรมพ่อค้าชายแดนนี้อาจถูกลดทอนจากปัจจัยภายนอกได้ ซึ่งย่อมส่งผลต่อศักยภาพของกลุ่มในการต่อรองกับกลุ่มผู้ค้าภายนอกและทุนขนาดใหญ่ได้ อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาทุนทางสังคมพบว่าชมรมพ่อค้าชายแดนเน้นการรวมตัวกันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมกับกลุ่มผู้รับซื้อสินค้าจากด่านภูดูที่เป็นประชาชนลาวเพื่อให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวนำมาสู่การซื้อสินค้าจากสมาชิกภายในชมรม หรืออาจเรียกได้ว่ามุ่งหวังให้เกิด

สัมพันธไมตรีที่มากกว่าที่จะรวมกลุ่มกันแล้วกำหนดแนวทางทางการค้าเป็นหลัก ดังนั้น หากจะให้ชมรมพ่อค้าชายแดนด้านญูงยังคงดำเนินกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจควบคู่กับด้านสังคมและวัฒนธรรมในได้ในระยะยาวจำเป็นต้องปรับตัวและเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมนี้จึงจะทำให้ชมรมพ่อค้าชายแดนมีบทบาทในการพัฒนาการค้าชายแดนและข้ามแดนที่จะส่งผลประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ร่วมด้วย

4. **ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง** ทุนผู้นำชุมชนจากการศึกษานี้ถือว่ามีสถานะความพร้อมอย่างยิ่ง โดยผู้นำนี้คงได้อธิบายมาแล้วว่ามีได้เป็นผู้นำที่มีบทบาทภายในโครงสร้างทางการเมืองของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและในตำบลม่วงเจ็ดต้นโดยตรง แต่เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้กระทำบทบาทเชิงสร้างสรรค์จนเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน โดยการเป็นที่ยอมรับนี้ส่งผลต่อระบบการเมืองของชุมชนโดยตรงทั้งในรูปแบบของการกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 และตำบลม่วงเจ็ดต้นทั้งหมด และมีผลต่อการนำประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลในการอ้อมด้วย

5. **อัตลักษณ์ของชุมชน** โดยเฉพาะอัตลักษณ์ด้านภาษาบ้านโคก (ภาษาลาว) ของประชาชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและประชาชนในอำเภอบ้านโคกทั้งหมดมีความแตกต่างจากภาษาที่ประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ใช้ในการสื่อสาร แต่มีความคล้ายคลึงกับภาษาลาวใช้ทั้งในส่วน of ประชาชนและเป็นภาษาราชการของสปป.ลาว ซึ่งทำให้เกิดการสื่อสารได้อย่างต่อเนื่องและนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงสังคม ในฐานะที่ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดและเชื่อ และการกระทำ ฉะนั้น หากไม่สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องแม่นยำและอาจส่งผลต่อการกระทำระหว่างกัน การที่ประชาชนในชุมชนชายแดนสามารถใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนลาวและไทยในชุมชนชายแดนก็จะสามารถความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มทางสังคมเดียวกัน ซึ่งส่งผลประโยชน์ในการค้าและการลงทุนระหว่างกันได้เป็นอย่างดี ดังนั้นอัตลักษณ์ของชุมชนในด้านนี้จึงถือว่ามีศักยภาพเป็นอย่างดี

6. **ค่านิยมบรรทัดฐานร่วม (Shared Values and Norms) และความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Community Solidarity)** ทุนทางสังคมที่เป็นค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมนี้ได้ว่าถือว่าเป็นทุนที่ดำรงอยู่ในสังคมชนบทที่เป็นสังคมเกษตรกรรมจึงทำให้วิถีสังคมดำเนินตามความเป็นสังคมเกษตรกรรม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในผลการศึกษาทุนทางสังคม อาทิ ค่านิยมความขยัน ค่านิยมความสามัคคี ที่ยังคงมีการช่วยเหลือระหว่างชาวบ้าน หรือ การเอาแรงนั้นยังคงปรากฏอยู่ และด้วยสภาพของความเป็นสังคมเครือญาติยังสามารถร่วมกันกำหนดและกระทำตามบรรทัดฐานทางสังคมร่วมกันได้ แต่อย่างไรก็ตามด้วยอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกจากการที่ชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่รองรับการข้ามแดนของทุน สินค้าและคนมาอย่างยาวนานจึงทำให้บรรทัดฐานทางสังคมที่ชุมชนได้กำหนดไว้อาจไม่เท่าทันกับสภาพการและนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน ฉะนั้นหากสภาพชุมชนชายแดนแห่งนี้ได้รับผลการอิทธิพลปัจจัยภายนอกดังกล่าว ก็ย่อมส่งผลให้ทุนทางสังคมในด้านนี้มีศักยภาพลดน้อยลง และอาจไม่สามารถนำมาเป็นทุนในการ

จัดการทางสังคมได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของทุนในด้านนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป

สำหรับในความเป็นปึกแผ่นทางสังคมนี้ถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีความพร้อมในการที่จะนำทุนด้านนี้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดการชุมชน เนื่องจากประชาชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและตำบลม่วงเจ็ดต้นมีครอบครัวส่วนใหญ่ในหมู่บ้านและตำบลเป็นเครือญาติกันและ บางครอบครัวมีญาติอยู่บ้านผาแก้ว เมืองปากลายด้วย แม้ว่าสภาพแวดล้อมของชุมชนชายแดนเปลี่ยนแปลงไป แต่ด้วยความเป็นเครือญาติ ความใกล้ชิดทางสังคมของชุมชนหมู่ที่ 2 ตลอดจนถึงตำบลม่วงเจ็ดต้นทั้งหมดคงดำรงอยู่ ฉะนั้นความความเชื่อใจ และการดำรงตนในชุมชนชายแดนแห่งนี้คงมีความเห็นอกเห็นใจกัน อันจะนำไปสู่การเป็นปึกแผ่นทางสังคมได้ จึงถือว่าเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการที่ชุมชนจะใช้ทุนด้านนี้เป็นฐานในการจัดการทางสังคมร่วมกับทุนทางสังคมอื่นของชุมชนในการวางแผนพัฒนาชุมชนในบริบทที่เปลี่ยนผ่านภายใต้กระแสของระบบเศรษฐกิจเสรีได้

นอกจากทุนทางสังคมแล้วในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น ยังมีทุนทางกายภาพที่มีความพร้อม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง สภาพทรัพยากรธรรมชาติของตำบลม่วงเจ็ดต้นยังคงมีความสมบูรณ์มาก โดยเฉพาะหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่มีพื้นที่เหมาะสมที่นำทุนทางกายภาพนี้มาพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติขึ้นได้ร่วมกับการนำทุนทางสังคมของชุมชนมาเป็นกลไกในการส่งเสริมการจัดการชุมชน โดยการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นในฐานะที่เป็นประตูเศรษฐกิจของตำบลม่วงเจ็ดต้น และจังหวัดอุดรธานีในการ ฉะนั้น หากบริบทของชุมชนแห่งนี้เปลี่ยนแปลงไป ชุมชนจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการกำหนดแผนการจัดการตนเองเป็นลำดับแรกเพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม ซึ่งจะได้นำเสนอแผนการจัดการชุมชนโดยอาศัยความพร้อมของทุนทางสังคมของชุมชนเป็นฐานคิดในการกำหนดแผนการจัดการชุมชนในลำดับต่อไป

5.3 การวิเคราะห์แนวทางการนำทุนทางสังคมไปใช้ในการขับเคลื่อนขับเคลื่อนแผนการจัดการชุมชน หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

สำหรับแนวทางในการนำทุนทางสังคมไปใช้ในการกำหนดแผนการจัดการชุมชนโดยมีทุนทางสังคมของชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นฐานในการกำหนดแผนฯนี้ เป็นการนำผลการวิเคราะห์แนวโน้มผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและศักยภาพ/ความเข้มแข็งของทุนทางสังคมของชุมชนผนวกกับมาพิจารณา ซึ่งนำมาสู่การวิเคราะห์แนวทางการนำทุนทางสังคมไปใช้ในการขับเคลื่อนแผนการจัดการชุมชนเพื่อการเข้าถึง

ผลประโยชน์และเพื่อป้องกันแนวโน้มผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ด้วยโดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จากผลการศึกษาแนวโน้มผลกระทบโดยเฉพาะผลกระทบด้านลบจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่อชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่พบปัญหาในด้านปัญหาการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานและการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่ลดทอนบทบาทของผู้ค้ารายย่อยนั้น จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานนั้นเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนย้ายทุนอย่างเสรี ซึ่งการดำเนินการเคลื่อนย้ายนั้นมิสามารถกระทำได้ แต่เพียงเป็นการดำเนินในรูปของการที่ชุมชนโดยการส่งเสริมและสนับสนุนของรัฐในทุกระดับในการที่จะเตรียมความพร้อมแรงงานในพื้นที่ที่จะสามารถเข้าสู่การทำงานในประเภทอุตสาหกรรมใหม่ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศและสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามการเคลื่อนย้ายในพื้นที่เศรษฐกิจใหม่เช่นกรณีด่านภูคู้และด่านผาแก้วของสปป.ลาว อาจมิใช่เป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือตามกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่อาจเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือหรือกึ่งฝีมือจากภายนอกจังหวัดอุดรดิตถ์และแรงงานจาก สปป.ลาว ที่เคลื่อนย้ายทั้งถูกและผิดกฎหมาย ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีผลกระทบโดยตรงกับแรงงานในระดับจังหวัดอุดรดิตถ์และในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดน ซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการในระดับนโยบายของรัฐบาลและระดับจังหวัดต่อไป แต่ในกรณีของการเข้ามาของผู้ผลิตรายใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อตลาดบาทและศักยภาพของผู้ค้าด่านภูคู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ค้ารายย่อย หรือที่เป็นรายใหญ่แต่ถือว่าเป็นรายใหญ่ระดับอำเภอบ้านโคกนั้น การจัดการในระดับชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นนั้นอาจกระทำระดับหนึ่ง โดยอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งก็คือชมรมพ่อค้าชายแดนที่ถือว่าเป็นกลุ่มสำคัญแรกเริ่มของการรวมตัวในมติดกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทในการกำหนดแนวทางในการค้าชายแดนร่วมกันระหว่างผู้ค้า ณ ด่านภูคู้โดยการกำหนดแนวทางพัฒนาด้านการค้าและการขยายตลาดร่วมกันในรูปของสมาคมการค้า และขยายสมาชิกของกลุ่มที่เป็นผู้ค้าชายแดนที่เดิมมีเพียงสมาชิกซึ่งมีประมาณ 5 – 7 ราย ซึ่งการขยายฐานสมาชิกจะทำให้มีอำนาจในการกำหนดรูปแบบการค้าและราคาได้โดยที่ไม่แข่งขันกันเอง และต่อยอดกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจไปสู่กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมข้ามชาติที่ได้กระทำอยู่แล้วให้กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อรักษฐานลูกค้าจาก สปป.ลาวเดิมและเพื่อสร้างเครือข่ายผู้ซื้อเพิ่มขึ้นด้วยอย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในรูปของชมรมพ่อค้าชายแดนหรือในรูปของสมาคมการค้า ก็ไม่สามารถสำเร็จเป็นรูปธรรมได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐทั้งในระดับพื้นที่ ระดับจังหวัด และในระดับนโยบายของรัฐบาลที่สามารถสร้างความแข็งแกร่งให้กับชมรม/สมาคมได้ แต่ในระดับหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นพ่อค้าด่านภูคู้ทุกคนต้องหนักถึงผลกระทบและดำเนินการวางแผนและกำหนดแผนการสร้างเสริมและพัฒนากลุ่มของตนในระดับชุมชนดังที่กล่าวมาในเบื้องต้นเพื่อกำหนดแนวทางในการลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการเปิดเสรีทางการค้า

สำหรับประเด็นแนวโน้มนโยบายด้านผังเมืองและการจราจรในชุมชนถ่ายสินค้าและจุดรองรับนักท่องเที่ยวและประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนแล้วจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่พบว่ามีแนวโน้มนโยบายการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยใช้พื้นที่ด้านภูเข้เป็นประตูทางเศรษฐกิจไปยังเมืองปากลาย แขวง ไชยบุรี และพื้นที่ชั้นในของสปป.ลาวภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้นพื้นที่ด้านภูเข้และอาณาบริเวณชายแดนจึงเป็นพื้นที่รองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด แต่ด้วยบริบทการค้าระหว่างประเทศในพื้นที่แห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการค้าชายแดนที่ไม่มีซับซ้อนในเชิงรูปแบบทางกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาสู่ความหลากหลายในเชิงของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนทั้งการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายแรงงาน จึงส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านผังเมืองและสิ่งแวดล้อมชุมชนของชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณาศักยภาพของทุนทางสังคมในการป้องกันปัญหาของชุมชนตลอดจนการวางแผนการใช้ประโยชน์จากโอกาสทางเศรษฐกิจแล้วจะเห็นได้ว่าในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีองค์กรทางสังคม (Social Organization) ในระดับหมู่บ้านคือ “คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน” ซึ่งเป็นแกนหลักในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านในการที่จะระดมความเห็นโดยอาศัยกระบวนการวิเคราะห์สภาพแนวโน้มนโยบายทั้งสองประการข้างต้นที่เกิดขึ้นได้ร่วมกับประชาชนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามดังที่กล่าวไว้ว่าปัญหาที่มีแนวโน้มน่าจะเกิดขึ้นนั้นมีโครงสร้างปัญหาที่ซับซ้อนที่ผันแปรไปกับลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่และมีความหลากหลายมากขึ้น จึงย่อมส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อนำไปสู่การกำหนดผังเมืองและการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดต่อชุมชนได้ ดังนั้นการอาศัยทุนทางสังคมเฉพาะคณะกรรมการฯ และประชาชนในชุมชนจึงไม่เพียงพอในการวิเคราะห์และวางแผนพร้อมรับมือกับสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ชายแดนแห่งนี้ แม้ว่าในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นจะมีทุนที่มีความเข้มแข็ง คือ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนก็ตาม แต่ด้วยโครงสร้างปัญหาที่สัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกชุมชน จึงจำต้องอาศัยการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดอุดรดิต์ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรดิต์ที่จักต้องร่วมกันกำหนดแผนแม่บทด้านผังเมืองและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนภูเข้ ที่ครอบคลุมพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้นทั้งหมดรวมทั้งการประสานภายในพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้นผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชนและผู้นำชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีศักยภาพในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนภูเข้ และคณะกรรมการหมู่บ้านม่วงเจ็ดต้นตลอดจนทุกหมู่บ้านของตำบลม่วงเจ็ดต้นร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลจักได้นำแผนแม่บทนั้นเป็นแกนหลักในการจัดทำแผนแม่บทด้านผังเมืองและสิ่งแวดล้อมในระดับตำบลและหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นพึงควรกำหนดแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับหมู่บ้านตลอดจนการใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่เหมาะสมกับแผนแม่บทผังเมืองและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในระดับหมู่บ้านต่อไป

ในส่วนของแนวโน้มนโยบายแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมายที่มีการเคลื่อนย้ายตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มน่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนด้านภูเข้ บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น

และการเคลื่อนย้ายของแรงงานดังกล่าวนี้ย่อมที่จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสวัสดิภาพของสังคมตามมา เช่น การลักลอบนำเข้ายาเสพติด ปัญหากลุ่มมิจฉาชีพเข้ามาขโมยสินค้ายังร้านค้าบริเวณด่านภูมู และปัญหาอื่นๆที่จะส่งผลต่อสวัสดิภาพของประชาชน เช่น ปัญหาการลักลอบจำหน่ายสินค้าผิดกฎหมาย ปัญหาด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดน เป็นต้น ฉะนั้น เมื่อพิจารณาจากทุนทางสังคมที่ชุมชนชายแดนโดยเฉพาะหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น จะเห็นได้ว่าการจะนำทุนทางสังคมจากผลการวิจัยมาใช้เป็นกลไกในการบริหารจัดการสำหรับกำหนดแผนการจัดการชุมชนชายแดนโดยบูรณาการทุนทางสังคมของชุมชนสำหรับพัฒนาและป้องกันทางสังคมจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จัดดำเนินยังผ่านด่านภูมูในฐานะประตูเศรษฐกิจโดยตรงนั้นจะกระทำได้ค่อนข้างยาก แต่จากการที่ชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีทุนที่สำคัญ อาทิ การมีค่านิยม บรรทัดฐานร่วม (Shared Values and Norms) และความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Community Solidarity) ที่มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการที่จะนำไปเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือทางสังคมเพื่อผลประโยชน์ต่อสาธารณะนั้นสามารถที่จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของการกระทำใดๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรณีปัญหาดังกล่าวข้างต้นที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในชุมชนชายแดนทั้งการเข้าเมืองผิดกฎหมายหรือปัญหาสวัสดิภาพชุมชน หากนำทุนที่มีศักยภาพทั้งการที่คนในชุมชนยังมีค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกันตลอดจนการมีความปึกแผ่นทางสังคม ก็ย่อมนำไปสู่การตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน และทุนเหล่านั้นก็เอื้ออำนวยให้เกิดการระดมแนวทางในการวางแผนพัฒนาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชนได้ อาทิ การอาศัยการที่ชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีบรรทัดฐานร่วมกัน ก็สามารถเป็นแกนหลักในการกำหนดกฎหมายชุมชนหรือข้อบังคับชุมชนให้สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายได้ โดยการตั้งกฎหมายและขั้นตอนการดำเนินการเมื่อประชาชนในชุมชนประสบกับแรงงานที่สงสัยว่าเป็นแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมายภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งแม้ว่าทุนทางสังคมดังที่กล่าวอาจไม่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชนชายแดนได้โดยตรง แต่ทุนทางสังคมที่มีอยู่สามารถใช้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการวางรากฐานของแนวทางในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนได้ ซึ่งกระทำใดๆก็ตามหากปราศจากการที่ชุมชนมีทุนที่เข้มแข็งดังที่กล่าวมาแล้วอาจไม่สามารถแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่เป็นรูปธรรมใดๆได้สำเร็จ

กรณีปัญหาทุนขนาดใหญ่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยที่พบว่า ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะใช้ด่านภูมูเป็นกลไกการขับเคลื่อนการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวนั้น มีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็วและขนานใหญ่ทั้งเชิงบวกและเชิงลบกับชุมชนชายแดน โดยเฉพาะหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น เช่น ผลกระทบด้านลบสำหรับประชาชนในอาณาบริเวณชายแดนที่ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางธุรกิจ แต่ทุนภายนอกขนาดใหญ่ที่เข้ามายังพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนแห่งนี้จะมีแนวโน้มได้รับผลประโยชน์สูงสุด และจะนำไปสู่ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ

ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพทางสังคมของผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่จากภายนอกและคนในชุมชนชายแดนแห่งนี้ ซึ่งเมื่อพิจารณาศักยภาพทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่เป็นพื้นที่ตั้งของด่านภูมีย่อมพบว่าทุนทางสังคมที่เป็นกลุ่มอาชีพชุมชนและการรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจ (ชมรมพ่อค้าชายแดน) สามารถที่จะพัฒนาขนาดของกลุ่มอาชีพและพัฒนาเป็นสมาคมการค้าที่มีศักยภาพทางการค้ารวมทั้งพัฒนาฐานสมาชิกได้ ซึ่งการพัฒนาขนาดของกลุ่มอาชีพก็นำไปสู่การผลิตสินค้าที่ส่งต่อการเพิ่มปริมาณผลิตภัณฑ์ของกลุ่มซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการผลิตและมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการจ้างงานที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจไม่ใช่ว่ารูปแบบของเศรษฐกิจเพื่อการแข่งขันแต่เป็นเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อบริบททางเศรษฐกิจเสรีที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชน ดังนั้นรูปแบบของการใช้ทุนทางสังคมของชุมชนจึงเป็นรูปแบบของการพัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้ดำรงอยู่ในกระแสเศรษฐกิจเสรี โดยการกำหนดแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม แต่สำหรับสมาคมพ่อค้าชายแดนที่มีศักยภาพในการแข่งขันได้ก็สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาทุนนี้ให้มีทักษะในเชิงการแข่งขันโดยการกำหนดแนวทางการค้าและการลงทุนร่วมกันและสร้างเครือข่ายทางการค้าข้ามแดนให้มีความเข้มแข็งจากเดิมที่มีอยู่นอกจากนี้แล้วการเข้ามาของทุนขนาดใหญ่ซึ่งเป็นวิถีปกติของเสรีนิยมใหม่ ชุมชนชายแดนเองไม่สามารถต้านทานการเข้ามาและผลการเปลี่ยนแปลงได้ ชุมชนเองจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่พึงได้รับโดยการพิจารณาทุนทางสังคมของชุมชน กรณีหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งประการหนึ่งคือการมีอัตลักษณ์ของชุมชนที่ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีความพร้อม โดยอัตลักษณ์ดังกล่าวการศึกษาที่ได้นำเสนอไปแล้ว จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเฉพาะของชุมชน อาทิ ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ประชาชนในชุมชนแห่งนี้สามารถนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ไปใช้ในการวางแผนขับเคลื่อนขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นได้ เช่น การจัดทำแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้ทุนทางสังคมจากผลการวิจัยดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าในประเด็นแนวโน้มผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เกิดการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จกดำเนินยังพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นนี้ ทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 นี้สามารถเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนการจัดการชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นทั้งในรูปแบบการรับผลประโยชน์และการป้องกันแนวโน้มปัญหาที่จะเกิดขึ้น แม้ว่าทุนทางสังคมบางประเภทไม่มีความพร้อมและศักยภาพเท่าที่ควรแต่โดยพื้นฐานที่ชุมชนชายแดนนี้มีทั้งผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง องค์กรทางสังคม กลุ่มทางเศรษฐกิจ และค่านิยมร่วมที่ดีก็ย่อมสามารถพัฒนาชุมชนโดยมีปัจจัยด้านทุนสังคมของชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน

5.4 ผลการศึกษาแผนการจัดการชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

ในการศึกษาเพื่อเสนอแผนการจัดการชุมชนนี้ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของแผนการจัดการชุมชนว่าเป็น“แนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่บูรณาการทุนทางสังคมของชุมชนสำหรับการพัฒนาและการป้องกันทาง

สังคมที่มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับสภาพและบริบทของชุมชนที่จะเผชิญจากการเปลี่ยนแปลงด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจเสรี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินผ่านด่านศุลกากร และด่านผ่านศุลกากร เมืองปากลายในปริมาณที่สูงขึ้น โดยแนวทางดังกล่าวจะถูกรวบรวมเป็นแผนเพื่อเป็นเครื่องมือทางการบริหารของชุมชนในการพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างสมดุล” โดยก่อนที่จะนำเสนอแผนการจัดการชุมชน โดยบูรณาการร่วมกับทุนทางสังคม ผู้วิจัยขอเสนอผลการจากการดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และผลจากเวทีการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมในการยกระดับด่านศุลกากรเป็นจุดผ่านแดนถาวรในการที่จะรองรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นลำดับแรกและเสนอแผนการจัดการชุมชน โดยพิจารณาทุนทางสังคมเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จของแผนดังกล่าว ดังนี้

5.4.1 ผลการศึกษาแนวทางในการกำหนดแผนการจัดการชุมชน

ข้อมูลจากการดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและด้านการค้า ศุลกากร ผลการศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของชุมชน และผลการศึกษาการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริการ และแรงงานในอาณาบริเวณชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นแก่ผู้เข้าร่วมการอภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อนำไปสู่การอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดแผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 และตำบลม่วงเจ็ดต้นในฐานะที่เป็นพื้นที่เชื่อมต่อในอาณาบริเวณชายแดน ซึ่งผู้เข้าร่วมอภิปรายได้ให้ความเห็นที่หลากหลายในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและ/หรือ โต้ตอบกับสภาพและบริบทของชุมชนที่จะเผชิญจากการเปลี่ยนแปลงด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจเสรี โดยแนวทางจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนในการอภิปรายกลุ่มย่อยมีดังนี้

ปราชญ์ชุมชน(อดีตกำนันม่วงเจ็ดต้น)แสดงทัศนะว่าในปัจจุบันประชาชนตำบลม่วงเจ็ดต้นยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเกิดผลกระทบอย่างไรต่อชุมชน จึงจำเป็นต้องเร่งให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเป็นลำดับแรก เนื่องจากตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่ตั้งของด่านการค้าที่สำคัญของจังหวัดอุดรติดต่อการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีผลกระทบต่อคนในชุมชนเป็นลำดับแรก คนในชุมชนจึงต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะด้านความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทัน

โดยกลุ่มประชาชนที่ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจคือ กลุ่มวัยแรงงานและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มกำลังสำคัญหลักของชุมชนและเป็นกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบระยะยาว จึงควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งความรู้และทักษะวิชาชีพ ซึ่งในปัจจุบันวัยแรงงานมักจะออกจากชุมชนเพื่อไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ หากสามารถเห็นถึงผลประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมว่าตนจะสามารถประกอบอาชีพภายในชุมชนจากผลของการค้าและการลงทุนอย่างเสรีที่จะใช้ชุมชนชายแดนเป็นพื้นที่เชื่อมโยงไปยังสปป.ลาว ก็ย่อมให้วัยแรงงานกลับเข้ามาประกอบอาชีพในชุมชน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องวางแผนพัฒนากำลังคนภายในชุมชนชายแดนของตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นลำดับแรก

ในประเด็นของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจอมแจ้งมีความเห็นเสริมจากปราชญ์ชุมชนว่า ประชาชนในชุมชนชายแดนนี้พึงได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาเฉพาะที่สอดคล้องกับการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่จำเป็น อาทิ หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น หลักสูตรวิชาชีพด้านอาหาร การท่องเที่ยว เป็นต้น แต่อาจไม่จำเป็นต้องเป็นหลักสูตรที่เข้มข้นเหมือนสถาบันการศึกษาที่จัดให้กับนักศึกษาแต่พิจารณาความเหมาะสมแก่กลุ่มคนในชุมชนที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพได้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชน โดยโรงเรียนและสถาบันการศึกษาระดับจังหวัดและอำเภอต่างๆ โดยเฉพาะอำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอบ้านโคกต้องระดมความร่วมมือสร้างหลักสูตรขึ้นมาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วของสถาบันการศึกษาและโรงเรียนทั้งด้านบุคลากร ตำรา สื่อการศึกษา และกำหนดพื้นที่กลุ่มประชาชนที่จะต้องเข้าร่วมอบรมคือประชาชนในพื้นที่อำเภอติดต่อกับชายแดนเป็นพื้นที่นำร่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชนชายแดนเตรียมความพร้อมการเปลี่ยนแปลงที่จะเข้ามายังพื้นที่ชายแดนเป็นลำดับแรก นอกจากนี้แล้วตัวแทนผู้ค้าด่านภูมูเห็นสอดคล้องกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจอมแจ้งในประเด็นด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชนในพื้นที่ชุมชนชายแดนให้เป็นระบบ เช่น ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการอาชีพที่พิจารณาเห็นว่าสามารถช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ได้และเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงการค้าและการลงทุนที่จะเกิดขึ้นมา โดยกลุ่มเป้าหมายควรเป็นประชาชนในชุมชนที่สนใจในสาขาวิชาชีพต่างๆ ได้เข้ามาศึกษาและให้ประชาชนลาวที่อาศัยอยู่พื้นที่ใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษาด้วย ทั้งนี้ก็ต้องดำเนินการพัฒนาและจัดหลักสูตรที่เหมาะสมคนลาวก็มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียงด้านทั้งสองแห่งที่ไม่มีสถาบันการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ตั้งอยู่เลย และคนลาวจำนวนมากในพื้นที่นี้มีศักยภาพในการจ่ายเงินเพื่อเข้าถึงการศึกษาโดยเห็นได้จากศักยภาพในการซื้อสินค้า ซึ่งหากประสบผลสำเร็จก็จะมีผู้สนใจที่เป็นคนลาวมาศึกษาและอบรมมากขึ้นด้วย

นอกจากประเด็นด้านการพัฒนาการศึกษาของประชาชนในชุมชนชายแดนแล้วผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจอมแจ้งได้เสนอความเห็น bahwaหน่วยงานระดับท้องถิ่นควรดำเนินการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับตำบลม่วงเจ็ดต้นด้วย เนื่องจากมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติที่จะสามารถพัฒนา

เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้และหากไม่มีการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแต่เพียงเป็นการท่องเที่ยวเชิงเชิงนิเวศซึ่งจะสอดคล้องกับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการสำรวจฐานทรัพยากรนั้นอย่างจริงจังเพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของตำบลม่วงเจ็ดต้น เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามแดนซึ่งมาพร้อมกับการดำเนินทางการค้าและการลงทุน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนม่วงเจ็ดต้นรวมตัวกันโดยอาจส่งเสริมให้รวมตัวกันในลักษณะของกลุ่มชุมชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวพร้อมกับการใช้ประโยชน์ให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นจึงต้องกำหนดเป็นแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้นอย่างเร่งด่วน เพราะมิกะนั้นแล้วเชื่อว่าผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวจะตกอยู่กับอำเภอ น้ำปาด ซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์มากกว่าซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน อาทิ หุ่นภูแล้ง ซึ่งพื้นที่เหล่านี้สามารถพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในเส้นทางที่เข้ามาจากสปป.ลาวและเข้ามาที่ด่านภูค้อ อำเภอบ้านโคกได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้อำนวยการหน่วยจัดการต้นน้ำขุนน้ำปาดมีความเห็นสนับสนุนผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจอมแจ้งด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะต้องตระหนักถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งอำเภอบ้านโคกเป็นต้นน้ำของแม่น้ำหลักของอุดรดิตถ์คือน้ำปาด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ประชาชนต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน การให้การศึกษาจึงพึงให้ความรู้ด้านผลกระทบต่องานแวดล้อมอย่างเป็นระบบด้วย โดยเฉพาะปัญหาขยะและน้ำเสียจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งในประเด็นปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียนี้นายกองการบริการส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ที่ 2 และ 7 เห็นว่าเป็นประเด็นแรกๆที่ต้องดำเนินการป้องกัน เพราะมิกะนั้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนอย่างยิ่งและจะเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้นมา ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะริเริ่มโครงการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียโดยจะต้องทำประชาคม ดังนั้นจึงต้องขอร่วมมือประชาชนให้ความเห็นในการพิจารณาทำโครงการซึ่งต้องมีความเห็นร่วมกันและจะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่กระทบต่อแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

สำหรับความเห็นของกำนันตำบลม่วงเจ็ดต้น ได้เสนอความเห็นให้มีการแก้ไขปัญหาด้านการเข้าถึงกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นลำดับแรกเพื่อให้ประชาชนในตำบลม่วงเจ็ดต้น โดยเฉพาะประชาชนในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่มีที่ดินใกล้เคียงกับบริเวณด่านภูค้อซึ่งได้รับการจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตรเท่านั้นได้มีโอกาสเข้าถึงกรรมสิทธิ์ในรูปของโฉนดที่ดิน เพื่อให้สามารถนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากผลของความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียนที่ชุมชนชายแดนแห่งนี้มีด่านภูค้อเป็นประตูเชื่อมโยงความร่วมมือของประชามระหว่างกัน ซึ่งผลของความร่วมมือจะตกอยู่แก่นายทุนที่หลั่งไหลเข้ามากว้านซื้อที่ดินจากเกษตรกรแล้วเชื่อว่าด้วยกลไกความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนายทุนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ นายทุนสามารถเปลี่ยนที่ครอบครองสำหรับเกษตรกรรมไปเป็นโกลดได้ ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนที่สูญเสียที่ดินที่ได้

จำหน่ายสิทธิให้แก่รายทุนในราคาที่ถูกลงเมื่อเปรียบเทียบกับ การเข้าถึงกรรมสิทธิ์เอง ซึ่งหากประชาชนเป็นเจ้าของโฉนดแล้วจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนได้ อาทิ การนำไปสร้างเป็นโกดังให้เช่าสำหรับผู้ส่งออกสินค้าคนไทย หรือการรับฝากสินค้าจากนักธุรกิจ สปป.ลาว

ในส่วนของการอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านที่ 2 ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นว่าควรสอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันและปัญหาหลักที่จะเกิดขึ้นหากมีการค้าและการลงทุนที่คับคั่งในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะหมู่ที่ 2 ที่รองรับการขนถ่ายสินค้าต่างๆ คือ ปัญหาความปลอดภัยของคนในชุมชน การจะกำหนดแนวทางการบริหารจัดการชุมชนชายแดนว่า ต้องสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับทั้งคนไทยและคนลาวแจ้งให้คนที่ค้าขายด้วยความระมัดระวังในการสัญจรในพื้นที่ชุมชน และควรบรรทุกสินค้าให้พอดีกับขนาดบรรจุของรถ เนื่องจากมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นต่อชาวบ้านในชุมชนจากการขนส่งข้าวโพดและการขับรถด้วยความเร็วสูงจากผู้ส่งสินค้าคนลาว ซึ่งปัจจุบันกฎของตำบลได้กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตาม แต่ไม่มีการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง และไม่มีบทลงโทษที่เหมาะสม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณากฎของตำบลใหม่และกำหนดมาตรการที่เข้มงวด ซึ่งสอดคล้องกับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านที่ 7 ที่เห็นว่า ผู้นำชุมชนต้องร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านทุกกลุ่มสร้างกฎของตำบลโดยทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่องานร่วมกัน กรณีที่เกิดปัญหาขึ้นจากการเข้ามาของคนและระบบการค้าและการลงทุนมีขนาดใหญ่ขึ้น โดยคนในชุมชนต้องไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเอง เช่น ขายที่ดินของตนในพื้นที่ชุมชนเพื่อสร้างโรงงานที่กระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนและหากคนนอกพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยซึ่งจำเป็นต้องเข้ามาพร้อมกับการค้าและการลงทุน ชุมชนก็ย่อมขยายตัวมากขึ้นและมีประชากรแฝงอื่นเข้ามาเพื่อผลประโยชน์อื่น เช่น หลบบริการทั้งคนไทยและคนลาว ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านสาธารณสุขตามมาเหมือนชุมชนชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย หรือพื้นที่อื่นที่ติดต่อกับประเทศ พื้นที่ที่มีการค้าชายแดนค่อนข้างเจริญเติบโต สอดคล้องกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นที่เห็นว่าพื้นที่อำเภอแม่สายเป็นพื้นที่ตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากการเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนของสินค้าและบริการคับคั่ง โดยเฉพาะปัญหาหญิงบริการข้ามชาติ ในเบื้องต้นทั้งสองท่านเห็นว่าตัวของชาวบ้านและผู้ประกอบการร้านอาหารและที่พักต่างๆ ต้องร่วมมือกันไม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจจัดหญิงบริการ และต้องขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับตรวจตราและกำกับควบคุมอย่างจริงจัง เพื่อมิให้ภายในชุมชนทั้งตำบลบ้านโคกกลายเป็นพื้นที่ลุ่มเสี่ยงต่อประเด็นศีลธรรมซึ่งจะกระทบต่อเยาวชนของชุมชนในอนาคต

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นมีความเห็นว่าในปัจจุบันตำบลม่วงเจ็ดต้นมีประชากรลาวเดินทางเข้าออกเพื่อมารักษาในโรงพยาบาลบ้านโคกและโรงพยาบาลอุตรดิตถ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากมีการเปิดเสรีโดยให้ประชาชนเคลื่อนย้ายอย่างเสรี เชื่อได้ว่าจะมีประชากรลาวเดินทางเข้ามาเพื่อรับบริการทางการแพทย์เพิ่มทวีคูณมากขึ้นโดยข้ามแดนยังด่านภูดู่ แต่ในปัจจุบันในระดับตำบลยังไม่มีระบบการคัดกรองผู้ป่วยเนื่องจากเป็นประเด็นระหว่างประเทศและระดับชาติฉะนั้น ในระดับชุมชนจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยที่เข้ามารักษาหรือพักอาศัยในตำบล ซึ่งส่วนใหญ่ที่เข้ามาจะเป็นเครือญาติหรือคนรู้จักกันกับคนไทยในตำบล และในระดับตำบลอาสาสมัครสาธารณสุขต้องมีการคัดกรองผู้ป่วยเป็นประจำทุกเดือนเพื่อค้นหาผู้ป่วยที่ยังพักในชุมชนระยะยาวและสอบถามหาสาเหตุ ซึ่งหากพบว่าเข้ามารักษาแล้วยังไม่กลับออกไปเนื่องด้วยยังมีอาการป่วยอยู่อาสาสมัครฯ จะต้องประสานงานไปยังโรงพยาบาลบ้านโคกเพื่อให้การช่วยเหลือหรือดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป เพราะส่วนใหญ่หากยังพำนักภายในหมู่บ้านแสดงให้เห็นว่าเป็นโรคติดต่อร้ายแรง ดังนั้นความร่วมมือกับชาวบ้านทุกหมู่บ้านในตำบลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในประเด็นเดียวกันนี้ผู้อำนวยการวัดจอมแจ้งได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการขอความร่วมมืออาจสำเร็จได้ระดับหนึ่ง แต่หากชุมชนขยายโดยมีคนจากภายนอกเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้นอาจทำให้การขอความร่วมมือจากประชาชนไม่สำเร็จ จึงเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นต้องกำหนดมาตรการขึ้นมาเพื่อจะได้เป็นบรรทัดฐาน โดยการออกเป็นข้อบังคับตำบลซึ่งมีผลบังคับใช้กับทุกคนที่เข้ามาอาศัยอยู่

สำหรับความเห็นของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 เห็นว่าประเด็นที่ชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และตำบลม่วงเจ็ดต้นจะต้องดำเนินการวางแผนเพื่อป้องกันชุมชนให้ได้รับผลกระทบจากการค้าขายและการลงทุนจากภายนอกชุมชนเข้ามา คือ การส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคง โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประสานงานกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนมาให้ความรู้แก่ประชาชนในการที่จะพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะในปัจจุบันประชาชนในชุมชนทราบเพียงว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวอย่างเสรีจากความร่วมมือของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน แต่ไม่มีความรู้ลึกซึ้งในการที่จะพร้อมรับหรือปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนผ่านอย่างไร ตลอดจนควรให้มาตรการสร้างความปลอดภัยในการอาศัยอยู่ในชุมชนที่จะมีคนภายนอกชุมชนเข้ามาโดยเฉพาะเกษตรกรจำนวนมากที่มีฐานะยากจนยังคงดำรงวิถีแบบเดิม เช่น การใช้รถอีแต่นับรวมผลผลิตทางการเกษตร และถ้าหากมีรถขนาดใหญ่และมีรถปริมาณที่มากขึ้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยบนท้องถนนแก่คนในชุมชนที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ดังนั้น ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนรองรับปัญหาในด้านนี้ ทั้งนี้ในระดับชุมชนคงยากที่จะดำเนินการสำเร็จ อาจได้เพียงขอความร่วมมือบุคคลภายนอกที่เข้ามาให้ระมัดระวังในการขับขี่ยานพาหนะ

ในทัศนะของผู้แทนผู้ค้าด้านขายแดนญู้ได้มีความเห็นว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเสนอแนะแนวทางการช่วยเหลือประชาชนในชุมชนขายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้น และผู้ค้าด้านขายแดนญู้ในฐานะที่เป็นตัวแทนของผู้ค้าที่จะได้รับผลกระทบและอาจต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทตามบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงและเพื่อให้คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการค้าข้ามแดน อาทิ ปริมาณหรือขนาดของสินค้าและประเภทของสินค้าที่สามารถนำเข้าและส่งออกได้ ซึ่งเป็นสินค้าที่ผู้ค้าจะได้รับประโยชน์ตามกรอบความร่วมมือ อีกทั้งควรถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพิธีการทางศุลกากร ผู้แทนโรงงานรับซื้อข้าวโพดที่เห็นว่าการที่เปิดเสรีทางการค้านั้นย่อมหมายความว่าประเทศใดในกลุ่มสมาชิกอาเซียนสามารถเข้ามารับซื้อข้าวโพดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ฝั่งไทยและลาว จึงย่อมส่งผลให้ศักยภาพในการแข่งขันในการรับซื้อของผู้ซื้อที่อยู่ในตำบลม่วงเจ็ดต้นลดลง ดังนั้น ในระดับชุมชนจึงเห็นว่าไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือผู้รับซื้อได้ ควรเป็นบทบาทของรัฐบาลที่จะหามาตรการช่วยเหลือ ซึ่งการค้าในระบบขายแดนเดิมก็จะถูกแทนที่ด้วยระบบการค้าที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด รัฐจึงควรเร่งดำเนินการให้ความรู้กับผู้รับซื้อข้าวโพดในชุมชนด้วย(ปัจจุบันการผ่านเข้าออกของรถบรรทุกข้าวโพดจากฝั่งลาวเพื่อมาส่งยังผู้รับซื้อเป็นเพียงการเก็บค่าธรรมเนียม อัตราครั้งละ 200 บาท อาศัยอำนาจตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2523 ข้อที่ 7 การตรวจพาหนะ ณ ที่อื่นนอกจากที่อธิบดีประกาศกำหนด,ผู้วิจัย)

นอกจากนี้แล้วข้อมูลจากเวทีสัมมนาที่เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีข้อมูลที่น่าสนใจ อาทิ ในวันที่ 12 มิถุนายน 2555 ณ โรงแรมฟรายเดย์ อำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขายแดนได้ร่วมเสนอแนวคิดในการบริหารจัดการขายแดนที่เป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและผู้แทนจากสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน. สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์ และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรดิตถ์ ตลอดจนภาคเอกชนและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์เข้าร่วม ซึ่งในที่ประชุมมีข้อเสนอในการที่จะให้ชุมชนขายแดนโดยเฉพาะหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่เป็นพื้นที่ข้ามแดนของทุน สินค้า บริการ และแรงงานเสรีของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเตรียมพร้อมรับการการเปลี่ยนแปลง โดยผู้วิจัยขอเสนอในประเด็นที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ความเห็นของผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอแนวทางในการบริหารจัดการด้านขายแดนและชุมชนขายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตลอดจนพื้นที่ทั้งตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก ออกเป็น 3 ระยะได้แก่

ระยะเร่งด่วน (1-2 ปี) ควรเร่งบริหารจัดการพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของด่านภูมิจากในปัจจุบันจังหวัดอุดรธานีได้ก่อสร้างอาคารสำหรับหน่วยงานราชการที่จะต้องเข้าไปดำเนินหน้าที่แต่ยังไม่มีเจ้าหน้าที่เข้าไปใช้อาคารเนื่องจากเป็นเพียงจุดผ่อนปรน แต่จังหวัดได้เตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานไว้รองรับแล้ว และหากยกระดับเป็นด่านถาวร หน่วยงานของรัฐจะต้องเข้าไปทำหน้าที่ ทั้งในส่วนของศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง ด่านกักกันสัตว์และพืช หน่วยสาธารณสุข อีกทั้งหน่วยงานระดับอำเภอที่จะต้องเข้ามาทำหน้าที่ จึงควรพิจารณาแนวทางการใช้ประโยชน์ของอาคารสถานที่ที่จังหวัดได้สร้างไว้แล้วในปัจจุบัน เพื่อความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ของแต่ละหน่วยงาน และเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

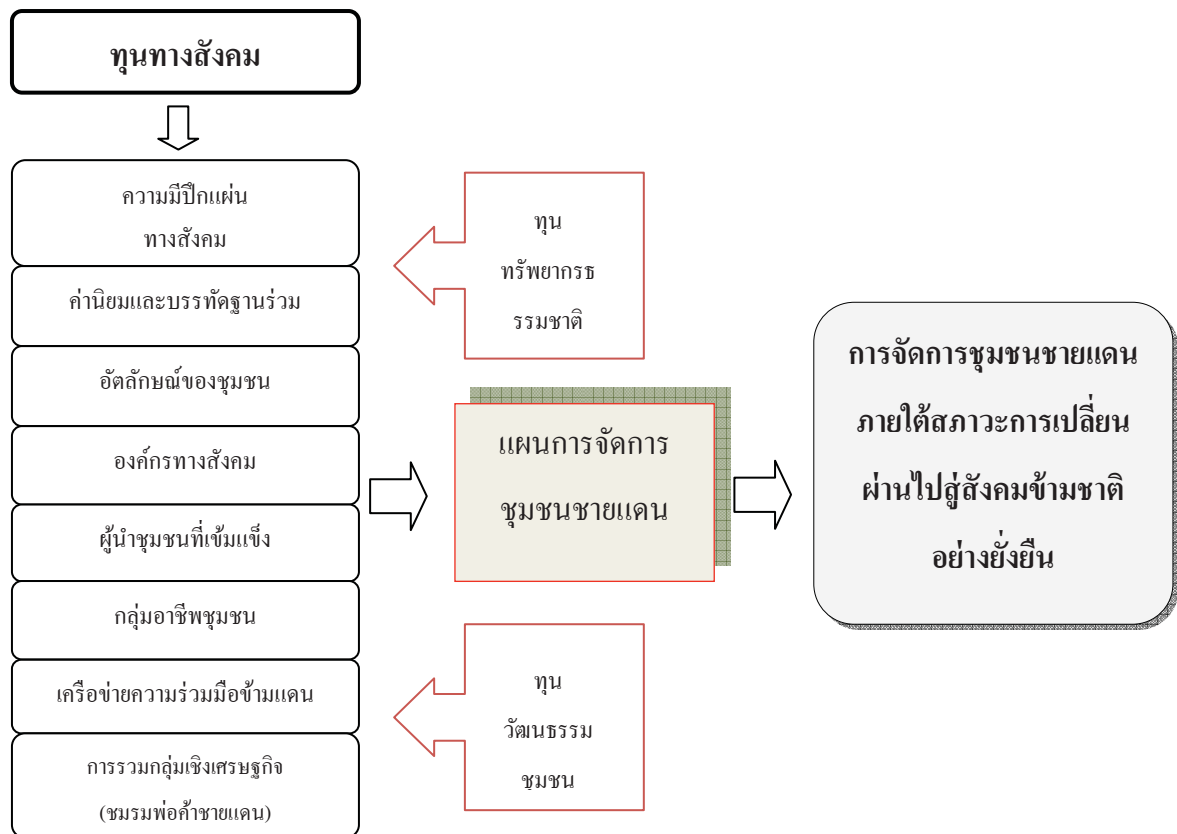
ระยะกลาง ชุมชนร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่น และส่วนภูมิภาคในพื้นที่ควรมีแผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง เช่น การกำหนด(Commercial Zone)หรือ เขตควบคุม (Regulation Zone)เพราะหากไม่แผนรองรับก็จะทำให้การขยายตัวของการใช้พื้นที่โดยรอบและพื้นที่เชื่อมต่อของด่านภูมิจากไม่เป็นระบบ ซึ่งจะกระทบต่อประชาชนในพื้นที่โดยตรง ดังนั้น ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันกำหนดระบบผังเมืองของพื้นที่

ระยะยาวชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับต้องวางแผนรองรับจัดการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจากจีนจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่จะเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยโดยเดินทางท่องเที่ยวเมืองหลักของสปป.ลาว เช่น หลวงพระบาง และเวียงจันทน์ แล้วเข้ามายังประเทศไทย โดยจากผลการศึกษาลำดับความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านพบว่าคนจีนในภูมิภาคตอนเหนือจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวเข้าไทยโดยใช้เส้นทางเมืองปากลายซึ่งเป็นเมืองท่าของแขวงไซยะบูลีมากกว่าเข้าไทยโดยใช้เส้นทางเมืองเงิน และเมืองหงษาของแขวงไซยะบูลีซึ่งอยู่ใกล้กับด่านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านของไทยเพราะเส้นทางดังกล่าวนักท่องเที่ยวต้องโดยสารเรือเฟอร์รี่ ซึ่งไม่สะดวกแก่นักท่องเที่ยว และเมื่อเส้นทางเมืองปากลายถึงด่านภูมิจากเสร็จก็จะเอื้อต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว ดังนั้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามายังประเทศไทยโดยใช้ด่านภูมิจากเข้ามาย่อมส่งผลต่อความสามารถในการรองรับ จึงจำเป็นต้องวางแผนเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยว นอกจากนั้น ผู้แทนจากสองหน่วยงานเห็นพ้องกันว่า การเคลื่อนย้ายข้ามแดนอย่างเสรีของประชาชนย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น สินค้าหนีภาษี ปัญหาอาชกรรม และยาเสพติด เป็นต้น ฉะนั้น แนวทางการบริหารจัดการชุมชนในอาณาบริเวณชายแดน และพื้นที่เชื่อมต่อทั่วทั้งจังหวัดควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบด้านอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ผู้แทนจากกรมศุลกากรได้เสนอว่าประเด็นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ทั้งระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นต้องพิจารณา คือ การหาจุดสมดุลระหว่างผลประโยชน์ด้านการค้าและความมั่นคงของชุมชนจังหวัดและภูมิภาค โดยเฉพาะ“การป้องกันทางสังคม” ที่พึงพิจารณาเป็นประเด็นหลักเนื่องจากการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวข้ามแดนระหว่างไทยและลาวอย่างคับคั่ง แต่พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่พิเศษที่ส่งผลต่อความมีเสถียรภาพของทั้งคนและรัฐระหว่างกัน จังหวัดอุดรดิตถ์จึงต้องให้ความสำคัญในการวางแผนการจัดการชายแดนโดยพิจารณาชายแดนในฐานะที่เป็น “พื้นที่อ่อนไหว” ซึ่งนายนาวัน ถิรธะอาดรองผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์ได้แสดงทัศนะเพิ่มเติมต่อประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นและแนวทางที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการชุมชนโดยรองผู้ว่าฯ ได้ให้ความเห็นว่าชุมชนชายแดนดังกล่าวจะมีการขยายพื้นที่ออกไปทั้งพื้นที่เศรษฐกิจ และที่อยู่อาศัย ซึ่งจะเกิดปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อชุมชนในปัจจุบัน เช่น ปัญหาชุมชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นก็จะเกิดปัญหาขยะ น้ำเสีย ดินเสื่อมจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกที่จะดำเนินในเชิงอุตสาหกรรมการเกษตรมากขึ้น ดังนั้น ชุมชนต้องตั้งกฎเกณฑ์ เช่น การกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยกฎชุมชนนั้นต้องมาจากกระบวนการที่เป็นระบบและเป็นธรรม สำหรับพาณิชย์จังหวัดอุดรดิตถ์ได้ให้ทัศนะต่อการวางแผนเข้าถึงประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนของภาคเอกชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่พึงเคลื่อนย้ายการลงทุนเข้าไปยังแขวงไซยะบูลีซึ่งมีนักลงทุนไทยเข้าไปน้อย โดยเฉพาะในสาขาการเกษตร การท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนประชาชนในพื้นที่ต้องวางแผนพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการแสวงหาโอกาสเชิงธุรกิจที่จะดำเนินภายในชุมชนหรือแสวงความร่วมมือกับภาคเอกชนไทยในฐานะเป็นผู้สนับสนุนวัตถุดิบที่ผลิตได้ในพื้นที่

5.4.2 แผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น

จากผลการศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคกแล้ว จึงนำทุนทางสังคมดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบในการจัดทำแผนการจัดการชุมชนชายแดน ดังนี้

ภาพที่ 23 กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนการจัดการชุมชนชายแดน

ในการจัดทำแผนการจัดการชุมชนชายแดนนี้ อยู่ภายใต้การนำผลการศึกษากับทุนทางสังคมที่ได้จากการศึกษาเป็นฐานวิเคราะห์แนวทางต่างๆ ในแผนการจัดการชุมชนซึ่งนักวิจัยได้สังเคราะห์ผลการศึกษามาเป็นฐานวิเคราะห์แนวทางต่างๆ ในแผนการจัดการชุมชนชายแดนที่จะบรรจุเป็นแผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นจากการรวบรวมจากการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่มย่อย และจากเวทีการสัมมนา แล้วสังเคราะห์เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ชุมชนเพื่อให้แผนการจัดการสอดคล้องกับสภาพและบริบทของชุมชน ตลอดจนสอดคล้องกับประเด็นผลกระทบที่เป็นปรากฏการณ์ในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และตำบลม่วงเจ็ดต้น ในฐานะที่เป็นที่ตั้งของด่านภูมิจากการเชื่อมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจข้ามแดนไปยังสปป.ลาวผ่านด่านผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ด่านภูคู้ จึงเผชิญการเปลี่ยนแปลงทั้งบริบททางเศรษฐกิจ ความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรมด้านจากผลของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอันทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจเสรี โดยแผนการจัดการชุมชนนี้เป็น“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” ที่ควรดำเนินภายในระยะเวลา 1– 5 ปี สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น ที่ด่านภูคู้

ตั้งอยู่ ที่ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และสอดคล้องกับแผนที่เหนือขึ้นไปทุกระดับ ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และแผนยุทธศาสตร์ชาติ

โดยแผนดังกล่าวนี้จะครอบคลุมสภาพปัญหาในปัจจุบันและแนวโน้มผลกระทบที่ชุมชนท้องถิ่นชายแดนจะเผชิญจากผลของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปประเด็นปัญหาและผลกระทบด้านบวกและด้านลบในประเด็นหลักจากผลการศึกษาที่ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านภูค้อมีทัศนะว่าจะเผชิญ ซึ่งประกอบด้วย

(1) โครงสร้างระบบการผลิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมพื้นฐานเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์และการเกิดขึ้นของอุตสาหกรรม (2) ความมั่นคงของการลงทุนดีขึ้น (3) เกิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวขึ้น (4) เกิดบริการทางสังคม (Social Services) (5) การพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการ (6) พัฒนาความสัมพันธ์ข้ามชาติเชิงสร้างสรรค์ในระดับประชาชน ท้องถิ่น และจังหวัดและ (7) เกิดการเลื่อนลำดับทางสังคม (Social Mobility) สำหรับปัญหาประกอบด้วย (1) ปัญหาการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานและการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่ลดทอนบทบาทของผู้ค้ารายย่อย (2) ปัญหาด้านผังเมืองและการจราจรในจุดขนถ่ายสินค้าและจุดรองรับนักท่องเที่ยว (3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน (4) ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย (Illegal worker) จากสปป.ลาว (5) ปัญหาด้านความสามารถในการบริหารจัดการชายแดนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (6) ปัญหาด้านสวัสดิภาพของสังคม (7) เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้นและ (8) วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจโดยผลการสังเคราะห์แผนการจัดการชุมชนจากผลการวิจัย และผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์แผนการจัดการชุมชนดังนี้

แผนการจัดการชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นตำบลม่วงเจ็ดต้น

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
*การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนชายแดน หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และทุกตำบลในอำเภอปานโคกเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทั้งระบบและเสริมสร้างทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมให้ประชาชนในชุมชนทั้งอำเภอ ขยายแดนเพื่ออีกได้กำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองชุมชนและสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชน * เป็นแผนการจัดการชุมชนที่ต้องได้รับการริเริ่มและส่งเสริมในระดับจังหวัดเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทจัดการการเรียนรู้ในระดับชุมชนสอดคล้องกับกรอบระดับจังหวัด	เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในชุมชนชายแดน หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และทุกตำบลในอำเภอปานโคกเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทั้งระบบและเสริมสร้างทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมให้ประชาชนในชุมชนทั้งอำเภอ ขยายแดนเพื่ออีกได้กำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองชุมชนและสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชน	(1) จังหวัดอุตรดิตถ์กำหนดยุทธศาสตร์และงบประมาณการพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการโดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาชายแดนรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว กำหนดให้มีการพัฒนาหน่วยจัดการศึกษาอาเซียน (ASEAN Education Unit) โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดระดับจังหวัด อาทิ สำนักงานพาณิชย์ สรรพากรและสรรพสามิตพื้นที่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานอุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ โดยดำเนินในรูปแบบของโครงการเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อให้ถ่ายทอดความรู้และอบรมทักษะเชิงวิชาชีพที่เป็นภารกิจของแต่ละหน่วยงานรับผิดชอบแก่ประชาชนในชุมชนชายแดน (2) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นวางแผนพัฒนาประชาชนสอดคล้องกับจังหวัดโดยกำหนดแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับตำบลขึ้นมาเพื่อพิจารณากลุ่มประชาชนที่ต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นตามความเหมาะสม (3) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นประสานความร่วมมือไปยังสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุตรดิตถ์จัดอบรมการประกอบธุรกิจระดับชุมชน (Community Business Entrepreneur) แก่องค์กร/กลุ่มธุรกิจชุมชนภายในตำบลตำบลม่วงเจ็ดต้น และอำเภอปานโคก โดยของการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชนและจังหวัดอุตรดิตถ์ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาชายแดนของจังหวัด

แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)(ต่อไป)	เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบ โดยสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนรายเด่นหรือรวมตัวในกลุ่มประเภทอาชีพ เพื่อที่จะเสริมสร้างศักยภาพทางการผลิตและการจำหน่ายสินค้าของชุมชนรายเด่น	(4)ประชาชนในชุมชนรายเด่นต้องกำหนดค่านิยม (Shared Value) ร่วมในการเรียนรู้พร้อมปรับเปลี่ยนแปลง โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง โดยเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นตามความเหมาะสมและนำไปสู่การถ่ายทอดและเรียนรู้ระหว่างกันทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะ และข้อมูลที่สำคัญในการเปลี่ยนผ่าน ไปสู่ชุมชนเศรษฐกิจและสังคมใหม่ภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งการกำหนดค่านิยมร่วมขึ้นมาโดยริเริ่มจากกลุ่มทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชนที่ควรเป็นองค์กรนำร่องในการเรียนรู้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างให้ประชาชนได้เรียนรู้ในระดับต่อไป
การพัฒนาธุรกิจชุมชน	เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบ โดยสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนรายเด่นหรือรวมตัวในกลุ่มประเภทอาชีพ เพื่อที่จะเสริมสร้างศักยภาพทางการผลิตและการจำหน่ายสินค้าของชุมชนรายเด่น	(1) องค์กรทางสังคมระดับชุมชน (คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน, กลุ่มอาชีพ และชมรมพ่อค้าขายเด่น) ที่มีอยู่แล้วภายในหมู่ที่ 2 และกลุ่มอาชีพอื่นๆภายในตำบลวังเจ็ด และอำเภอบ้านโคกผา산ความร่วมมือ โดยร่วมกันกำหนด “แผนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน” ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในระบบการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และรวมกันเป็นองค์กร/กลุ่มธุรกิจชุมชนโดยเป็น “เครือข่ายธุรกิจชุมชน” ที่มีกลุ่มอาชีพต่างๆตามความถนัดภายใต้เครือข่ายธุรกิจเพื่อที่จะได้ดำเนินการพัฒนาธุรกิจตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่กำหนด และมีมาตรการในการติดตามกำกับการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจชุมชน (2) เข้าร่วมการพัฒนาทักษะเชิงวิชาชีพและการประกอบธุรกิจชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพองค์กร/กลุ่มธุรกิจชุมชนเพื่อหาโอกาสเชิงธุรกิจจากการเป็นพื้นที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่จะดำเนินในอาณาบริเวณรายเด่น โดยจัดตั้งมีกรวางแผนประสานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาทักษะเชิงวิชาชีพและธุรกิจในระดับจังหวัดเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนของชุมชนรายเด่น

แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การพัฒนาธุรกิจชุมชน (ต่อ)		(3) เกษตรกรผู้ปลูกพืชและผลไม้หลัก รวมถึงผู้รับซื้อรายย่อยภายในอำเภอเป็นภาคีความร่วมมือเกษตรกรผู้ปลูกพืชและผลไม้ขึ้นมาเพื่อกำหนดราคาค่าจำหน่ายเป็นวัตถุดิบป้อนให้กลุ่มอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาใช้พื้นที่เป็นโรงงานผลิตเพื่อการส่งออก เช่น กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง และสับปะรด ซึ่งจะทำให้กลุ่มมีศักยภาพในการกำหนดราคาในทิศทางเดียวกันและปกป้องผลประโยชน์ของผู้ผลิตที่มีศักยภาพทางการค้า (4) การจัดตั้งกลุ่มธุรกิจผลิตปุ๋ยจากขี้ข้าวโพดหรือมันสำปะหลังโดยสามารถนำมูลค่างาจากการนำเข้ามาจากแขวงไชยะบุรีมาผสมซึ่งปริมาณมาก ซึ่งขี้ข้าวโพดหรือมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบที่หาได้ภายในชุมชนเองซึ่งขี้ข้าวโพดสามารถรับซื้อจากผู้ปลูกข้าวโพดเป็นฝักแล้วนำมาเลี้ยงโรงสีที่ตั้งอยู่ในชุมชนได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการทิ้งและการเผ่าขี้ข้าวโพดด้วย และกลุ่มธุรกิจนี้สามารถผลิตและจำหน่ายสำหรับใช้ในการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดอุดรธานี
การสร้างกฎหมายที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมของชุมชนในการปรับเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมข้ามชาติ	เพื่อเป็นบรรทัดฐานทางสังคมของชุมชนในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของประชาชนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน	(1) ประชาชนชุมชนชายแดนผนึกกำลังเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางสังคมกับทุกภาคภายในชุมชนชายแดนทั้งระดับหมู่บ้าน และตำบลบ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นลำดับแรกในการกำหนดกฎหมายร่วมกัน อาทิ ภาครัฐกิจที่ตั้งอยู่ภายในชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาคที่ตั้งอยู่ภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น องค์การทางสังคมทุกหมู่บ้านภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น กลุ่มอาชีพ สมาคมผู้ค้าค้ากันอยู่เป็นต้น โดยทุกภาคีร่วมกันพิจารณาแนวทางในการพัฒนาและป้องกันผลกระทบจากการสภาวะชุมชนที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นพื้นที่รองรับการเคลื่อนย้ายของปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการค้าเสรีของประชาคมอาเซียน เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติระดับชุมชนตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป็น “กฎหมายชุมชน” และพัฒนาไปสู่การเป็นข้อบังคับตำบลม่วงเจ็ดต้นเพื่อกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมให้ประชาชนในชุมชนชายแดนแห่งนี้ปฏิบัติร่วมกันและให้กลุ่มคนภายนอกที่เข้ามายังชุมชนก็ต้องปฏิบัติตาม

แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การสร้างระบบ สวัสดิการชุมชน ชายแดน	เพื่อสร้างสวัสดิการสังคม รองรับความเหลื่อมล้ำจากความผัน ผวนในระบบเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศที่จะกระทบต่อชุมชน ชายแดน	(1)องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบ้านโคกและประชาชนในชุมชนชายแดนจะต้องร่วมกันผลักดันพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมระดับพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการเป็นพื้นที่ประตูการค้าในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเสรี โดยความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการรองรับความเสี่ยงพื้นฐานที่จะเกิดขึ้นจากการเข้ามาซื้อของทุน สินค้า บริการและแรงงาน และความเหลื่อมล้ำในฐานทางเศรษฐกิจ ปัญหาการว่างงานเนื่องจากมีทักษะไม่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของระบบเศรษฐกิจข้ามชาติ โดยระบบสวัสดิการชุมชนนั้นอาจอยู่ในรูปแบบของการป้องกัน หรือการช่วยเหลือทางสังคม ซึ่งระบบสวัสดิการดังกล่าวสามารถดำเนินในระดับกลุ่ม/องค์กรภายในชุมชน หรือระดับตำบลวงเจ็ดต้น ระดับอำเภอบ้านโคกและระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่จัดตั้งกำหนดยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมรองรับ โดยจัดตั้งดำเนินภายใต้การขอความร่วมมือจากหน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการช่วยเหลือด้านเงินทุนเริ่มต้นในรูปแบบของเงินสวัสดิการชุมชนเพื่อรากฐานสำหรับการพัฒนาในรูปแบบกองทุนช่วยเหลือในรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป
		(2)ในระดับชุมชนชายแดนจะต้องระดมความเห็นในการพัฒนา“ระบบสวัสดิการชุมชน”เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนของชุมชนที่จะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาและการอบรมวิชาชีพต่างๆ ที่ต้องสร้างระบบความช่วยเหลือทางการเงินเบื้องต้น โดยชุมชนให้สามารถดำรงและปรับตัวได้ อาทิ ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นร่วมกันพัฒนา “สหกรณ์การเงินชุมชน” ขึ้นมาจากฐานระบบการเงินภายในชุมชนที่มีอยู่แล้วคือ กองทุนหมู่บ้าน โดยมีการประชุมร่วมกันของสมาชิกเดิมและประชาชนในหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจในการที่จะพัฒนาระบบสหกรณ์การเงินชุมชน และร่วมกันพัฒนารูปแบบสหกรณ์การเงินที่เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและสภาพปัญหาภายในชุมชนที่จะเกิดขึ้นตลอดจนกำหนดระบบการบริหารจัดการขึ้นมาให้สอดคล้องกับรูปแบบสหกรณ์ด้วย

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การพัฒนาแผนการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างยั่งยืน โดยอาศัยฐาน เกษตรกรรม และ ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน วัฒนธรรมโดยชุมชน ช่วยเด่นที่คำนึงถึงศักยภาพใน การรองรับของทรัพยากร ธรรมชาติ	(1) ประชาชนและองค์กร/กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ได้ร่วมกันขึ้นมาในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ริเริ่มกำหนด แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานภายใต้การคำนึงถึงความสะดวกของทุกด้านของชุมชน ทั้งในมิติทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมชุมชน และกำหนดแนวทางการสำรวจ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งร่วมกับองค์การบริหารส่วน ตำบลม่วงเจ็ดต้นและราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ เช่น หน่วยจัดการต้นน้ำขุนน้ำปาดเพื่อร่วมกันสำรวจ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม (2) ขอความร่วมมือไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหมู่บ้านอื่นภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น และ ตำบลอื่นๆ ครอบคลุมอำเภอบ้านโคกเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกันในพื้นที่อาเภอบริเวณชายแดน ทั้งหมด โดยเน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเชิงนิเวศเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเป็น หลักในเบื้องต้น (3) พิจารณาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ของอำเภอบ้านโคก โดยการมี วัฒนธรรมด้านภาษาและการสื่อสารที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากประชาชนในอำเภออื่นของจังหวัด อุดรดิตถ์ ซึ่งชุมชนสามารถนำความโดดเด่นนี้พัฒนาเป็นศูนย์เรียนชุมชนชายแดนหรือศูนย์เรียนรู้ด้านชาติ พันธุ์วรรณนาของชุมชนชายแดนร่วมกับการนำเอกลักษณ์อันของประชาชนในอำเภอบ้านโคกมาบูรณาการ แสดงในศูนย์ฯ ดังกล่าวนี้น เช่น การนำผลผลิตจากทักษะเชิงภูมิปัญญาด้านการทอผ้าตีนจกกลายน้ำไหลของ อำเภอบ้านโคกมาจัดแสดงร่วม	

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน(ต่อ)	เพื่อพัฒนาความร่วมมือภาคประชาชนและเอกชนที่เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการทำงานของภาครัฐในการเชื่อมความสัมพันธ์และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์เพิ่มเติมจากอุตรดิตถ์มีจุดแข็งทั้งสองด้านนี้เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์เพิ่มเติมครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดอุตรดิตถ์เนื่องจากอุตรดิตถ์มีจุดแข็งทั้งสองด้านนี้เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วของจังหวัด อาทิ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระฝาง สว่างบุญมีนาถ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เชื่อมโยงเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถิ่นของอำเภอบ้านโคกและอำเภออื่นๆ ของจังหวัดโดยพิจารณาจุดแข็งของแต่ละอำเภอ นอกจากนี้ควรพิจารณาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวข้ามแดนไปยังวัดสำคัญหรือเชื่อมเข้ากับงานประเพณีสำคัญของเมืองปกาละเยว่งไชยะบุรี	(4) ประชาชนและองค์กร/กลุ่มธุรกิจชุมชนในชุมชนชายแดนอำเภอบ้านโคกผลักดันจังหวัดอุตรดิตถ์โดยสำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาและภาคเอกชนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนชายแดนภายในหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอภายในโลก และพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์เพิ่มเติมครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดอุตรดิตถ์เนื่องจากอุตรดิตถ์มีจุดแข็งทั้งสองด้านนี้เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วของจังหวัด อาทิ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระฝาง สว่างบุญมีนาถ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เชื่อมโยงเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถิ่นของอำเภอบ้านโคกและอำเภออื่นๆ ของจังหวัดโดยพิจารณาจุดแข็งของแต่ละอำเภอ นอกจากนี้ควรพิจารณาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวข้ามแดนไปยังวัดสำคัญหรือเชื่อมเข้ากับงานประเพณีสำคัญของเมืองปกาละเยว่งไชยะบุรี
การพัฒนาแผนการส่งเสริมความสัมพันธ์ข้ามชาติภาคประชาชนและเอกชน	เพื่อพัฒนาความร่วมมือภาคประชาชนและเอกชนที่เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการทำงานของภาครัฐในการเชื่อมความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่จะเป็นฐานมั่นคงในการสนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและสปป.ลาว	(1)องค์กรภาคประชาชนและเอกชนในพื้นที่ชุมชนชายแดนและระดับจังหวัดอุตรดิตถ์ร่วมกันส่งเสริมและสานต่อความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมในการที่จะสร้างความไว้วางใจระหว่างกันให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น โดยการกำหนดปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญภายในแต่ละปีร่วมกันระหว่างประชาชนเมืองปกาละเยว่งไชยะบุรี และอำเภอบ้านโคกโดยมีการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชนทั้งสองประเทศเพื่อกระชับมิตรภาพที่อาจถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจภายใต้ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแทนเงินจาง และ/หรือวางแผนการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมร่วมกันและผลักดันเป็นเจ้าภาพ เช่น งานวัฒนธรรมสองแผ่นดิน เป็นต้น

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การพัฒนาแผนการส่งเสริม ความสัมพันธ์ข้ามชาติภาค ประชาชนและเอกชน(ต่อ)		(2) ส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่อาชีวศึกษาและเด็กร่วมกันในกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่อาชีวศึกษาเด็กร่วมกันที่จะมีความหลากหลายทางประชากรที่มีความต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เคลื่อนที่เข้ามาจากความร่วมมือของประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ถูกต้องในการดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายเหล่านั้นอย่างเหมาะสม และเพื่อป้องกันการขยายตัวทางวัฒนธรรมต่อไปด้วย
การจัดทำแผนการจัดการ สิ่งแวดล้อมชุมชนและการใช้ ประโยชน์พื้นที่สาธารณะของ ชุมชน	เพื่อสร้างระบบและกลไก การป้องกันและการแก้ไข ปัญหาล้างแควตลอดระดับ ชุมชนที่จะเกิดขึ้นจากการ เป็นพื้นที่ของกิจกรรมทาง เศรษฐกิจของประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน และ ปกป้องพื้นที่สาธารณะ ของชุมชนชายแดนเพื่อ ดำเนินกิจกรรมร่วมของ ชุมชน	(1) ประชาชนและทุกภาคีทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในพื้นที่ของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นร่วมกันกำหนดแนวทางรักษา ป้องกัน และส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ซึ่งเป็นปัญหาหลักของชุมชนจากการเป็นพื้นที่รองรับการค้าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ใช้ชุมชนชายแดนเป็นฐานความร่วมมือดังกล่าว (2) ส่งเสริมค่านิยมร่วมและบรรทัดฐานทางสังคมสำหรับประชาชนทุกกลุ่มของหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นในการที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดร่วมกันในการที่จะร่วมกันรักษา ป้องกัน เพื่อให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีคุณภาพดี (3) ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมชุมชนในระดับครัวเรือน โดยการจัดการรูปแบบและวิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้องและเหมาะสมภายในครัวเรือน โรงเรียน ร้านค้า ร้านอาหาร ด้านการค้า และโรงงานภายในชุมชน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันได้

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การจัดทำแผนการจัดการ สิ่งแวดล้อมชุมชนและการใช้ ประโยชน์พื้นที่สาธารณะของ ชุมชน(ต่อ)		(4) พัฒนาและสงวนพื้นที่สาธารณะของชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและในตำบลม่วงเจ็ดต้นเพื่อใช้ประโยชน์ในฐานะพื้นที่ทางสังคม ซึ่งในอนาคตเมื่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทความร่วมมือทางเศรษฐกิจเข้ามาภายในชุมชนย่อมกระทบต่อการแสดงกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนได้
การพัฒนาศูนย์ประสานงานและ ข้อมูลข่าวสารชุมชนชายแดน ระดับหมู่บ้านและตำบล	เพื่อเป็นศูนย์กลางรับและ กระจายข่าวสารของ หมู่บ้านและตำบลม่วงเจ็ด ต้นในการรับและกระจาย ข่าวสารที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตประจำวันและ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในพื้นที่ที่ สัมพันธ์กับการลงทุน การค้า บริการและรองรับ การเคลื่อนย้ายของ ประชาชนข้ามแดน	(1) ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรทางสังคม และกลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีอยู่ภายในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านต่างๆภายในตำบลม่วงเจ็ดต้นรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งศูนย์กลางประสานงาน และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว แรงงาน สิ่งแวดล้อม และการประกอบอาชีพ ฯลฯ ที่จะดำเนินในพื้นที่ชุมชนชายแดนจากความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อให้มีรับและกระจายข้อมูลอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในเบื้องต้นอาจเป็นการก่อกำเนิดศูนย์ฯ อย่างไม่เป็นทางการ จึงอาจใช้บ้านของผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ เช่น บ้านก้านตำบلم่วงเจ็ดต้น หรือผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ แต่อาจกลไกการดำเนินงานที่ชัดเจน ทั้งบุคลากรที่จะเข้าทำทำหน้าที่และกลไกการส่งต่อหรือรับข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ
		(2) ภาคีในข้อที่ (1) ร่วมกันผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นจัดตั้งศูนย์ฯ ดังกล่าว ณ องค์กรบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นและมีบุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบลดำเนินหน้าที่หลักโดยมีภาคีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการของศูนย์เพื่อให้เกิดการรับและกระจายข้อมูลอย่างทั่วถึง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่พัฒนาระบบข้อมูลที่สะดวกรวดเร็ว เช่น การติดตั้งคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตประจำศูนย์

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	เหตุผล	แนวปฏิบัติ
การพัฒนาศูนย์ประสานงานและข้อมูลข่าวสารชุมชนชายแดนระดับหมู่บ้านและตำบล (ต่อ)		(3) องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารเข้ากับหน่วยงานระดับอำเภอบ้านโคก และจังหวัดอุตรดิตถ์ และประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาคเอกชน อาทิ สภาก่อการศำและสภาอุตสาหกรรม สมาคมสมาพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อรับหรือส่งต่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างกัน

โดยสรุปจากแผนการจัดการชุมชนแล้วจะเห็นได้ว่าตั้งอยู่บนฐานของทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและตำบลม่วงเจ็ดต้นซึ่งถือว่าเป็นอาณาบริเวณชายแดน และพิจารณาแผนการจัดการชุมชนเชื่อมโยงระดับอำเภอบ้านโคก และระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ด้วย เนื่องจากแผนการจัดการชุมชนมีความสามารถดำเนินสำเร็จได้หากปราศจากความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนระดับจังหวัดร่วมด้วย แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าแผนการจัดการชุมชนได้พิจารณาโดยยึดความเข้มแข็งของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นทั้งในด้านการที่มีอัตลักษณ์ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การมีองค์กรทางสังคมและกลุ่มอาชีพ การที่คนในชุมชนมีความร่วมมือกันภายใต้การมีค่านิยมร่วมและบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี ตลอดจนภายในชุมชนมีเครือข่ายความร่วมมือข้ามพรมแดนกับประชาชนในหมู่บ้านต่างๆ ของเมืองปากลาย แขวงไชยบุรีที่บางครอบครัวเป็นเครือญาติกันด้วย

ดังนั้น แผนการจัดการชุมชนชายแดนแห่งนี้จึงเป็นการเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่ความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี จึงย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของด่านการค้าผ่านด่านผาแก้วเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ดังนั้นการที่ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคกสามารถตอบสนองหรือได้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวโดยอาศัยทุนทางสังคมเป็นกลไกในการจัดการของชุมชนก็จะทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ และขณะเดียวกันก็สามารถปกป้องชุมชนจะผลกระทบในทางลบที่จะเกิดขึ้นได้ด้วยเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามชุมชนไม่สามารถกำหนดแผนในการจัดการตนเองแล้วนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดีหากปราศจากการผลักดันเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น ดังนั้นแผนการจัดการชุมชนสามารถริเริ่มและดำเนินการได้โดยภาคประชาชนได้ในระดับหนึ่ง ขณะเดียวกันต้องได้รับการรับรองโดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัดด้วย ตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชนที่มีบทบาททางการค้า และการลงทุนที่จะได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะดำเนินผ่านด่านภูคู้ และการผลักดันการสนับสนุนงบประมาณการจัดการชายแดนเข้าสู่การเป็น

วาระระดับชาติ เพื่อแผนการจัดการชุมชนชายแดนจกได้ดำเนินในระดับมหภาคด้วย จึงจะทำให้แผนการจัดการชุมชนที่ยืนบนฐานของทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมและส่งผลดีต่อชุมชนอย่างแท้จริง สำหรับชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นนี้ผู้วิจัยขอสรุปแผนการจัดการที่สังเคราะห์มาจากข้อมูลการศึกษาออกเป็นแผนการจัดการแต่ละด้านดังนี้

แผนการจัดการชุมชนชนชาวยแดนหมูที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์		
• การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) • การพัฒนาธุรกิจชุมชน • การสร้างกฎชุมชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงผ่านไปผู้การเป็นสังคมข้ามชาติ • การสร้างระบบสวัสดิการชุมชนชนชาวยแดน		
• การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน • การพัฒนาแผนการส่งเสริมความสามัคคีในพื้นที่ภาคประชาชนและเอกชน • การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่สาธารณะของชุมชน • การพัฒนาศูนย์ประสานงานและข้อมูลข่าวสารชุมชนชนชาวยแดนระดับหมู่บ้านและตำบล		
แผนการจัดการชุมชนเชิงป้องกัน	แผนการจัดการชุมชนเชิงส่งเสริม/คุ้มครอง	แผนการจัดการชุมชนเชิงพัฒนา
- การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) - การสร้างกฎชุมชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงผ่านไปผู้การเป็นสังคมข้ามชาติ - การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่สาธารณะของชุมชน - การพัฒนาศูนย์ประสานงานและข้อมูลข่าวสารชุมชนชนชาวยแดนระดับหมู่บ้านและตำบล	- การสร้างระบบสวัสดิการชุมชนชนชาวยแดน - การพัฒนาแผนการส่งเสริมความสามัคคีในพื้นที่ภาคประชาชนและเอกชน	- การพัฒนาธุรกิจชุมชน - การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน

เมื่อพิจารณาแผนการจัดการชุมชนดังกล่าวจะแบ่งแผนการจัดการออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ (1) **แผนการจัดการชุมชนเชิงป้องกัน**ประกอบด้วย การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) การสร้างกฎชุมชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมข้ามชาติ การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะของชุมชน และการพัฒนาศูนย์ประสานงานและข้อมูลข่าวสารชุมชนชายแดนระดับหมู่บ้านและตำบล (2) **แผนการจัดการชุมชนเชิงส่งเสริม/คุ้มครอง**ประกอบด้วย การสร้างระบบสวัสดิการชุมชนชายแดนและการพัฒนาแผนการส่งเสริมความสัมพันธ์ ข้ามชาติภาคประชาชนและเอกชนและ (3) **แผนการจัดการชุมชนเชิงพัฒนา** ประกอบด้วย การพัฒนารัฐกิจชุมชนและการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 5 คือ “ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อยที่ว่า “การปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น มุ่งเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้รับรู้และเตรียมพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน ให้สามารถพัฒนาเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมศักยภาพด้านวิชาการและเครือข่ายของสถาบันการศึกษาของไทยที่สร้างความใกล้ชิด และปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาค”

นอกจากนี้แผนการจัดการชุมชนชายชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นนี้ ยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ พัฒนาระบบการผลิต การบริหารจัดการ การตลาดสินค้าเกษตรและสินค้าชุมชน และ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม กีฬาและสุขภาพ และสอดคล้องกับกลยุทธ์ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฐานการผลิต / การค้า / การบริการอย่างมีคุณภาพและคุ้มค่า และส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเป็นต้น อีกทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยว (ทำนุบำรุง รักษา และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงกับการพัฒนาทางสังคม การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจให้เป็นเมือง 3 วัฒนธรรมที่มีเสน่ห์ยิ่งขึ้น, ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าบริการ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการมีรายได้ และส่งเสริมเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว กับเพื่อนบ้านทั้งภายในและต่างประเทศ และยุทธศาสตร์เพิ่มศักยภาพการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน (พัฒนาจุดผ่านแดนถาวรทุกด้านเพื่อให้เป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่นๆ ที่สำคัญของประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, พัฒนาสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับจังหวัดทั้งภายในและระหว่างประเทศ

และพัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดีระหว่างกันอย่างยั่งยืน และสนับสนุนให้มีการปรับปรุง พัฒนาการท่องเที่ยวทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน) ดังนั้น แผนการจัดการชุมชนโดยอาศัยทุนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านภูคู้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับชาติในการที่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินแผนการจัดการชุมชนในพื้นที่ชายแดนที่ชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านภูคู้ และพื้นที่เชื่อมต่อได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ทั้งนี้คนในชุมชนที่ริเริ่มดำเนินแผนการจัดการชุมชนเป็นลำดับแรกโดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐาน และขยายความร่วมมือและการรับการสนับสนุนจากทุกภาคีทุกระดับที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อสังเกต

หน่วยงานที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการค้าข้ามแดนภูคู้-ปากลายในระดับจังหวัด คือ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุดรดิตถ์ ร่วมกับหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ ฉะนั้นแผนการจัดการชุมชนจึงดำเนินตามทิศทางของแผนระดับจังหวัดที่มีผู้แสดงหลักคือ ราชการส่วนภูมิภาคและองค์กรทางการค้าที่เป็นการรวมตัวของภาคเอกชนระดับจังหวัด

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ทุนทางสังคมกับการจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาและป้องกันทางสังคมของชุมชนชายแดนจากนโยบายการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ศึกษาเฉพาะตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยการวิจัยเอกสาร (Document Research) ร่วมกับวิธีการศึกษาภาคสนาม (Field Research) ซึ่งประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยกำหนดชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลบ้านโคก เป็นพื้นที่ในการศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นที่ตั้งของด่านภูมิจังหวัดอุดรธานีไปยังสปป.ลาวโดยผ่านด่านผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรีของสปป.ลาว ดังนั้นชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นจึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักทั้งในด้านการค้า การลงทุน การบริการ และการเคลื่อนย้ายของผู้คนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการเป็นพื้นที่สำคัญในการสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้น ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและพื้นที่หมู่บ้านอื่นภายในตำบลม่วงเจ็ดต้น ตลอดจนพื้นที่อำเภอบ้านโคกจึงเป็นอาณาบริเวณชายแดนที่เป็นพื้นที่แห่งโอกาสในการพัฒนา ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่แห่งการเปลี่ยนผ่านย่อมประสบกับปัญหาที่เป็นภาวะถูกกีดกันที่มาพร้อมกับโอกาสผู้วิจัยจึงกำหนดหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานีเป็นกรณีศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการชุมชนขึ้นมาภายใต้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นสังคมสังคมข้ามชาติอย่างยั่งยืนบนฐานทุนทางสังคมของชุมชนโดยการกำหนดเป็นแผนการจัดการชุมชนขึ้นมารองรับการเปลี่ยนผ่านและการดำรงอยู่ของบริบทใหม่ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มาพร้อมกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การวิจัยครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์ 3 ข้อ โดยขอสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ตามลำดับดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัญหาและแนวโน้มผลกระทบในทัศนะของประชาชนในชุมชนชายแดนของไทยจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ดำเนินผ่านด่านภูมู่ หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิษฐ์ผลการศึกษามีดังนี้

1.1 สภาพปัญหาปัจจุบันของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้นประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ สภาพปัญหาปัจจุบันภายในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และสภาพปัญหาของชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่สัมพันธ์กับการมีเปิดดำเนินการของด่านภูมู่

สภาพปัญหาปัจจุบันภายในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นประกอบด้วย

(1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น การขาดที่ดินทำกินเพราะพื้นที่ของหมู่ที่ 2 และตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่ป่าสงวน ขาดการสนับสนุนการจัดทำระบบชลประทานที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูง และสำหรับประชาชนที่เป็นเกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากเป็นการทำเกษตรที่ต้องอาศัยสารเคมีเป็นหลัก

(2) ปัญหาด้านสาธารณสุขชุมชนเช่น การมีสารเคมีไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และการที่ร่างกายมีสารพิษสะสมจากการทำเกษตรโดยใช้สารเคมีอย่างเข้มข้น

(3) ปัญหาด้านการเข้าถึงการศึกษา เช่น ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับที่มัธยมปลาย และ ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลม่วงเจ็ดต้นไม่สามารถจัดผู้สอนเฉพาะทางได้

(4) ปัญหาด้านการย้ายถิ่นของประชาชน เป็นการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและเศรษฐกิจ

(5) ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมเช่น ถนนสัญจรภายในหมู่บ้านแคบและเป็นหลุม ระบบประปาไม่เพียงพอ

สภาพปัญหาของชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่สัมพันธ์กับการมีเปิดดำเนินการของด่านภูมู่

(1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจเช่น การปัญหาการประเมินอัตราภาษีศุลกากร และปัญหาการอนุญาตผู้ค้าจากต่างจังหวัดจำนวนมากที่กระทบต่อผู้ค้าท้องถิ่น

(2) ปัญหาด้านสาธารณสุขเช่น การเกิดโรคมาลาเรียไข้มาลาเรีย อหิวาตกโรค และไข้เลือดออกจากผู้ป่วยคนลาวที่ข้ามแดนมารักษาพยาบาล

(3) ปัญหาด้านความมั่นคงและความปลอดภัยเช่น ปัญหาการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ปลอม และปัญหาอุบัติเหตุจากรถบรรทุกสินค้าจากลาวที่นำมาจำหน่ายในฝั่งไทย

(4) ปัญหาด้านการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อมโดยรอบบริเวณด่าน

(5) ปัญหาด้านการคมนาคมในเส้นทางไปยังด่านภูมิจุดและเส้นทางจากเมืองปากลาย สปป. เขม่ายังด่านภูมิจุดโดยมีลักษณะเป็นถนนที่ถล่มจากดินผสมลูกรังจึงมีความลำบากในการสัญจร

1.2 แนวโน้มผลกระทบในทัศนะของประชาชนในชุมชนชายแดนของไทยจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ดำเนินผ่านด่านภูมิจุด หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี

ผลกระทบเชิงบวก

(1) โครงสร้างระบบการผลิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมพื้นฐานเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์และการเกิดขึ้นของอุตสาหกรรม โดยการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะส่งผลให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านด่านภูมิจุดที่ตั้งในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างระบบการผลิตของชุมชน

(2) ความมั่นคงของการลงทุนดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร เนื่องจากพื้นที่ของแขวงไซยะบุรีมีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม เนื่องจากมีพื้นที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ และมีปัจจัยด้านวัตถุดิบที่สามารถสนับสนุนการทำเกษตรกรรมขนาดใหญ่ได้ ส่งผลให้มีความมั่นใจในความเพียงพอของปัจจัยในการผลิต

(3) เกิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวขึ้น ทั้งในระดับจังหวัดอุดรธานีที่มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดสุโขทัยซึ่งที่มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นมรดกโลกและในระดับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในเส้นทางเมืองมรดกโลกเมืองหลวงพระบางกับเมืองมรดกโลกเมืองสุโขทัย- ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร โดยสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว “แพ็คเกจเมืองมรดกโลก” (World Heritage Package)

(4) เกิดบริการทางสังคม (Social Services) ในพื้นที่บริเวณอาณาบริเวณชายแดน เช่น บริการทางการแพทย์และการศึกษา เพื่อรองรับประชาชนทั้งสองประเทศที่เคลื่อนย้ายพร้อมกับการค้า การลงทุน และการบริการ

(5) การพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐแบบบูรณาการโดยราชการส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ หน่วยงานด้านความมั่นคง ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนการประกอบธุรกรรมทางการค้า การลงทุน และเอกสารในด้านท่องเที่ยว รวมทั้งดูแลด้านความมั่นคงที่จัดตั้งมาตั้งอยู่ร่วมกัน ณ จุดเดียวกัน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นศูนย์บริหารราชการแบบเบ็ดเสร็จในบริเวณด่านภูมิจุด

(6) พัฒนาความสัมพันธ์ข้ามชาติเชิงสร้างสรรค์ในระดับประชาชน ท้องถิ่น และ จังหวัดโดยเชื่อว่าการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนช่วยส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนทั้งในระดับประชาชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักธุรกิจจากภาคเอกชน และผู้บริหารของราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดมีความแน่นแฟ้นมากขึ้น โดยเป็นความสัมพันธ์ที่มีตัวแสดงหลักคือด้านเศรษฐกิจ ภายใต้พื้นฐานความสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมที่สร้างและตั้งสมในอดีตถึงปัจจุบันเป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านเป็นตัวแสดงสนับสนุน

(7) เกิดการเลื่อนลำดับทางสังคม (Social Mobility) การค้าเสรีที่ดำเนินภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีด้านกฎรองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น จะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น ยังผลให้เกิดโอกาสชีวิต (Life chances) และนำไปสู่การเลื่อนลำดับทางสังคมในทางบวก ซึ่งก็คือเลื่อนสูงขึ้น (Upward Social Mobilization)

ผลกระทบเชิงลบ

(1) ปัญหาการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานและการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่ลดทอนบทบาทของผู้ค้ารายย่อยคาดการณ์ว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในระดับชุมชนชายแดนที่เป็นที่ตั้งของด่านกักกันทั้งในด้านระบบการผลิตและระบบสนับสนุนการผลิตและการจำหน่ายสินค้าจะยังผลให้เกิดการมีประชากรจากพื้นที่อื่นทั้งจากประเทศไทยและ สปป.ลาว อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของชุมชนชายแดน ทั้งในรูปของการเคลื่อนย้ายแรงงานตามการเคลื่อนย้ายของสินค้าและทุน อีกทั้งการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้ารายใหญ่ที่ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ค้าปลีกที่มีศักยภาพและความพร้อมด้านการค้าและการตลาดน้อยกว่า

(2) ปัญหาด้านผังเมืองและการจราจรในจุดขนถ่ายสินค้าและจุดรองรับนักท่องเที่ยว โดยผลกระทบด้านนี้เป็นการสะท้อนภาพปัญหาในอนาคตที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยใช้พื้นที่ด่านกักกันเป็นประตูทางเศรษฐกิจไปสปป.ลาวภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ฉะนั้น พื้นที่ด่านกักกันและอาณาบริเวณชายแดนจึงเป็นพื้นที่รองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด จึงย่อมส่งผลกระทบหากไม่มีการจัดการด้านระบบผังเมือง และวางระบบการบริหารจัดการด้วย

(3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน อาทิ น้ำเสียจากสถานประกอบการ ปัญหาขยะมูลฝอยจากสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว และมลพิษจากการขนส่งสินค้าทางถนนและการสัญจรที่จะมี

ขนาดความหนาแน่นมากขึ้น เป็นต้น โดยปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นตามมาจากที่ด่านกู่เป็นพื้นที่รองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจหากไม่มีการวางแผนการจัดการที่ดีรองรับ

(4) ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย (Illegal worker) จากสปป.ลาว เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายของประชาชนของสปป.ลาวที่อาศัยบริเวณใกล้ด่านกู่ที่เข้ามารับจ้างเป็นแรงงานในไร่ข้าวโพดของคนไทยที่อยู่ใกล้เคียงกับด่านและเข้ามาในยามฉุกเฉิน เช่น การรักษาพยาบาล และหากมีการจ้างงานใหม่ๆ เพิ่มขึ้นจากการเข้ามาของกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว หรืออุตสาหกรรมที่จะมาพร้อมกับการส่งเสริมการค้า การลงทุน และการบริการรอบบริเวณด่านกู่ภายใต้ความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะเป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านอพยพเข้ามาผนวกกับความต้องการแรงงานราคาถูกของผู้ประกอบการที่เป็นปัจจัยให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานผิดกฎหมายตามมา

(5) ปัญหาด้านความสามารถในการบริหารจัดการชายแดนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันการบริหารจัดการพื้นที่อาศรัยให้เข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าของด่านชายแดนกู่อยู่ในอำนาจความรับผิดชอบขององค์การบริหารม่วงเจ็ดต้น โดยทำหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตให้ผู้เช่าพื้นที่จำหน่ายสินค้า แต่หากมีความคับคั่งในการใช้พื้นที่และมีความหลากหลายในด้านประเภทของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการบริหารจัดการพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น

(6) ปัญหาด้านสวัสดิภาพของสังคม การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปริมาณและขนาดที่เพิ่มขึ้นตามการสนับสนุนการค้าเสรีอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและชุมชนโดยรอบในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนในปริมาณและขนาดที่เพิ่มเช่นกัน เช่น ปริมาณของยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้าอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นสืบเนื่องจากจะมีรถสำหรับขนส่งสินค้าทางการเกษตรและขนส่งสินค้าอุปโภคและบริโภคมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มตามปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากกลุ่มมิจฉาชีพที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสภาพปัจจุบันมีปัญหาการขโมยสินค้าโดยคนลาวที่ดำเนินเป็นกลุ่มยังด่านกู่ สภาพปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของชุมชนอาจมีแนวโน้มที่ลดลง

(7) ทุนขนาดใหญ่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้นผลจากการค้าเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีด่านกู่เป็นกลไกการขับเคลื่อนการค้า การลงทุน และการบริการระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาวจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็วและขนานใหญ่ ผู้ที่จะสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าคือ ผู้ที่มีศักยภาพในด้านการเงินและความสามารถเชิงบริหาร ซึ่งก็ย่อมหมายถึงผู้ที่ประกอบธุรกิจในระบบเป็น

ฐานอยู่แล้วจึงเป็นโอกาสทางการค้าของกลุ่มธุรกิจจากภายนอกชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่นำมาสู่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนชายแดนได้

(8) วิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนของโครงสร้างระบบเศรษฐกิจผลกระทบในด้านนี้สืบเนื่องจากผลจากการเกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่คาดการณ์ว่าจะเกิดเพิ่มมากขึ้นตามระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผลกระทบในด้านดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงของคนในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดน ในนัยยะนี้เป็นผลจากการเปลี่ยนตามโครงสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่จะเกิดขึ้นมาพร้อมกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ภาคธุรกิจจะเป็นตัวแสดงหลักแทนทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ทบทวนทางสังคมของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์สำหรับที่ชุมชนใช้เป็นกลไกในการจัดการของชุมชนเพื่อตอบสนองและ/หรือได้ตอบผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาทบทวนทางสังคมภายในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีดังนี้

(1) เครือข่ายความร่วมมือข้ามแดนระดับประชาชนและหน่วยงานราชการระหว่างไทยและลาว

- (2) องค์กรทางสังคม (Social Organization) ในระดับหมู่บ้านชุมชนชายแดน
- (3) กลุ่มอาชีพชุมชน
- (4) การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจ (ชมรมพ่อค้าชายแดน)
- (5) ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง
- (6) อัตลักษณ์ของชุมชน
- (7) ความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Community Solidarity)
- (8) ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วม (Shared Values and Norms)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แผนการจัดการชุมชนชายแดนโดยบูรณาการทุนทางสังคมของชุมชนสำหรับพัฒนาและป้องกันทางสังคมจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาแผนการจัดการชุมชนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

(1) แผนการจัดการชุมชนเชิงป้องกัน ประกอบด้วย

- 1) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)
- 2) การสร้างกฎชุมชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมข้ามชาติ
- 3) การจัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะของชุมชน
- 4) การพัฒนาศูนย์ประสานงานและข้อมูลข่าวสารชุมชนชายแดนระดับหมู่บ้านและตำบล

(2) แผนการจัดการชุมชนเชิงส่งเสริม/คุ้มครองประกอบด้วย

- 1) การสร้างระบบสวัสดิการชุมชนชายแดน
- 2) การพัฒนาแผนการส่งเสริมความสัมพันธ์ข้ามชาติภาคประชาชนและเอกชน

(3) แผนการจัดการชุมชนเชิงพัฒนา ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาธุรกิจชุมชน
- 2) การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาถึงแนวโน้มผลกระทบในทัศนะของประชาชนในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นของไทยจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ดำเนินผ่านด่านศุลกากรหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานีนี้แสดงให้เห็นว่ามีทั้งแนวโน้มผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบเป็นผลจากกระบวนการสร้างความเป็นภูมิภาคเดียวกัน (Regionalization) เพื่อไปสู่การเป็นประชาคมเดียวกันของอาเซียน (ASEAN Community) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งเป็นทั้งโอกาสในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจข้ามแดนระหว่างกันทั้งของไทยและสปป.ลาว ในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียนที่ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนทั้งสองประเทศโดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของด่านในฐานะประตูเศรษฐกิจเช่นกรณีของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น ที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของด่านศุลกากรที่ทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นประตูเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดอุดรธานีไปยังสปป.ลาว ซึ่งในผลเชิงบวกที่ประชาชนในชุมชนชายแดนแห่งนี้เชื่อว่าจะได้รับผลกระทบ อาทิ โครงสร้างระบบการผลิตภายในชุมชนเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมพื้นฐานเป็นเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ โดยเกษตรกรจะทำเกษตรกรรมในฐานะผู้ป้อนปัจจัยการผลิตแก่อุตสาหกรรมที่เคลื่อนย้ายฐานการผลิตเข้ามายังพื้นที่

ชายแดนเพื่อเข้าถึงวัตถุดิบและเพื่อการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่ค้าหลัก เช่น จีนที่มีชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว ดังนั้นของประชาชนในชุมชนชายแดนจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตแบบดั้งเดิมให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจใหม่ที่ก้าวเข้าสู่การผลิตในปริมาณ (Mass agriculture) มากขึ้น และเนื่องด้วยพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีชายแดนเชื่อมต่อกับ สปป.ลาวจึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามชาติเข้ามา จึงย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจชุมชนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเคลื่อนย้ายของคน เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกลุ่มธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวขึ้น ซึ่งมีกรอบของแผนงานเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) รองรับการค้าเสรีธุรกิจ ซึ่งแผนงานดังกล่าวมุ่งเน้นการสร้างอาเซียนให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานฝีมืออย่างสะดวกและเสรีมากขึ้น

อย่างไรก็ตามประชาชนในชุมชนชายแดนที่ดำเนินธุรกิจและมีฐานความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับลูกค้าและข้าราชการของเมืองปากลาย แขวงไชยบุรีจะเป็นกลุ่มที่ได้เปรียบเป็นลำดับแรก เช่น กลุ่มผู้ประกอบการโรงสีและรับซื้อข้าวโพดรายใหญ่ของตำบลม่วงเจ็ดต้นที่จะสามารถพัฒนาธุรกิจให้เชื่อมโยงกับกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น อาจจะสามารถขยายฐานธุรกิจการปลูกข้าวโพดไปยังเมืองปากลาย หรือในพื้นที่ของชั้นในของแขวงไชยบุรีเนื่องจาก สปป.ลาวรับผิดชอบสาขาด้านการพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตรและป่าไม้ของอาเซียน จึงกำหนดพื้นที่และแรงงานคนลาวรองรับการขยายตัวของธุรกิจได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น ประชาชนในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และในพื้นที่ตำบลม่วงเจ็ดต้นส่วนใหญ่จะได้ประโยชน์จะอยู่ในพื้นที่เดิมคือเฉพาะในประเทศไทย ส่วนผู้ที่ได้ประโยชน์จากความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงมีแนวโน้มเป็นกลุ่มธุรกิจจากภายนอกทั้งในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มจังหวัดเหนือล่างที่อยู่ในกลุ่มยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเดียวกัน คือ อุดรดิตถ์ สุโขทัย ตาก พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ ที่จะเข้าไปลงทุนในพื้นที่ชายแดนและข้ามแดนไปยังสปป.ลาวผ่านด่านภูดู่ ทั้งอุตสาหกรรมเกษตร ป่าไม้ และเหมืองแร่ และด้านบริการต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตลอดจนส่งออกสินค้าข้ามแดนในปริมาณมาก จึงอาจส่งผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนชายแดนที่เป็นพื้นที่ในการรองรับการค้า การลงทุน การบริการและรองรับแรงงานที่ข้ามแดนได้อย่างเสรี เช่น ปัญหาการย้ายถิ่นเข้าของแรงงานไทยจากพื้นที่ภายนอกชุมชน และการเข้ามาของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรายใหญ่ที่ลดทอนบทบาทของผู้ค้าด้านชายแดนรายย่อยปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย (Illegal worker) จากสปป.ลาว ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนจากการเป็นพื้นที่ผลิตเพื่อการส่งออกผ่านด่านภูดู่ไปยังสปป.ลาว และการเข้ามาของทุนขนาดใหญ่ในพื้นที่ชายแดนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ คนในชุมชนที่ไม่มีศักยภาพก็จะเป็นเพียงแรงงานมากกว่าการพัฒนาไปเป็นผู้ผลิตหรือ

เจ้าของปัจจัยการผลิต จึงเป็นกลุ่มส่วนใหญ่ที่ได้รับผลประโยชน์จากการเป็นแรงงานให้ภาคการผลิตที่เข้าไปยังชุมชนความเหลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจของคนสองกลุ่มในพื้นที่ชายแดนก็จะมามากขึ้น

ดังนั้นกรณีของพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นจึงเป็นตัวอย่างของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจใหม่จากความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีความเข้มข้นของการเปิดการค้าเสรีจึงทำให้เกิดผู้ได้ประโยชน์ (Winners) และผู้เสียประโยชน์ (Losers) จากการที่ระบบเศรษฐกิจไปผูกตัวเองเข้ากับการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น ซึ่ง Winner ตามทฤษฎีการค้าของ Heckscher-Ohlin คือ ผู้ได้ประโยชน์ คือ เจ้าของปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออกอย่างเข้มข้น ส่วนตามทฤษฎีของภูมิเศรษฐศาสตร์ คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ(Heckscher-Ohlin อ้างใน ตฤณ ไอยะรา.2554) ดังนั้นหากพิจารณาในด้านภูมิเศรษฐศาสตร์ ประชาชนในชุมชนชายแดนบ้านม่วงเจ็ดต้นจึงเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ได้รับประโยชน์ แต่กลับกลายเป็นกลุ่มธุรกิจที่ย้ายฐานการผลิตเข้าไปตั้งยังภูมิเศรษฐศาสตร์ซึ่งก็คือชายแดน หรือข้ามแดนไปยัง สปป.ลาวในฐานะที่เป็นฐานการผลิตเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประชาชนในชุมชนชายแดนดังกล่าวที่ไม่สามารถเข้าถึงผลประโยชน์จะกลายเป็น Losers ซึ่งเป็นผู้เสียประโยชน์ ที่รัฐบาลต้องขยายขนาดการใช้จ่ายและเก็บภาษีมากขึ้นเพื่อนำมาผลักดันนโยบายกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เช่น การจัดสรรสวัสดิการสังคมหรือตาข่ายรองรับทางสังคม (Social safety nets) สำหรับความเสียหายจากความผันผวนในเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือชดเชยให้แก่ผู้เสียประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าในความเห็นของ Rodrik(1998) Adsera and Boix(2002) (อ้างใน ตฤณ ไอยะรา.2554) อย่างไรก็ตามหากภาคประชาสังคมในชุมชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่อาณาบริเวณชายแดนเข้มแข็งก็จะทำให้สามารถเข้าถึงประโยชน์ของการเปิดเสรีทางการค้าได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาและการป้องกันทางสังคมขึ้นมาในระดับชุมชนได้เช่นเดียวกันเพื่อเป็นการเกาะเกี่ยวผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้แต่เป็นเครือข่ายดังกล่าวก็ยังทำหน้าที่ป้องกันหรือโต้ตอบกับกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากระบบการค้าเสรีที่มากกระทบต่อชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือพลเมือง (Citizen's Participation) จึงเป็นมิติของการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยให้ประชาชนในชุมชนชายแดนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการค้าเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอาณาบริเวณชายแดนของไทยและลาวที่ใช้พื้นที่ชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่ดำเนินเศรษฐกิจข้ามแดนซึ่งการมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นการให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีสิทธิทางการเมือง (Political Rights)ตามแนวคิดของ Marshall (1977)ซึ่งเป็นการใช้อำนาจทางการเมือง (Political

Power) ในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชน และเชื่อว่าการการรวมตัวของประชาชนเพื่อทำกิจกรรมสาธารณะนั้นก่อให้เกิด “ทุนทางสังคม” (Social Capital) หรือก่อให้เกิดศักยภาพอันเนื่องมาจากการรวมตัว ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น มีการรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มทั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่ม/องค์กรทางสังคม และกลุ่มธุรกิจที่มีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ของกลุ่มตน แต่อาจยังไม่ดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้ทุนทางสังคมในรูปของกลุ่ม/องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากมุ่งที่จะให้การรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพ หรือ องค์กรทางสังคม ตลอดจนกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีความยั่งยืนได้นั้น ตามแนวคิดของBoudieu(1986) นั้นต้องให้สมาชิกของกลุ่มได้ร่วมสั่งสมทุนหรือศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรตนโดยสมาชิกภายในกลุ่ม/องค์กรเอง หรือให้สมาชิกมีการยอมรับซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกจะถูกทำให้เป็นสถาบันทางสังคมและให้ความมั่นใจในการรวมกลุ่มได้นั้น สมาชิกของกลุ่มทั้งหลายในหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นจำเป็นต้องกำหนดชุดของกระทำที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติขึ้นมาเพื่อพัฒนาและให้สมาชิกของกลุ่มได้ยึดถือปฏิบัติต่อไป ซึ่งก็จะเป็นกลไกที่จะทำให้กลุ่ม/องค์กรต่างๆพัฒนาเป็นทุนทางสังคมที่มีศักยภาพที่สามารถเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการใช้โอกาสจากระบบเศรษฐกิจเสรีที่ดำเนินผ่านหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่เป็นพื้นที่ชายแดนในฐานะที่เป็นพื้นที่ตั้งของด่านกักกัน นอกจากนี้หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นยังมีทุนทางสังคมที่เป็นผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วม เป็นต้น ซึ่งทุนทางสังคมเหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆของผู้กระทำไม่ว่ากระทำในฐานะเป็นผู้กระทำเองหรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำ ทุนทางสังคมจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลผลิต ซึ่งทำให้การกระทำประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างแน่นอนตามแนวคิดของ James Coleman (1988)ซึ่ง Coleman มองทุนทางสังคมในฐานะเป็นเครื่องมือที่เอื้ออำนวยให้การกระทำของบุคคลบรรลุตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ โดยทุนทางสังคมที่เขาได้กล่าวถึงนั้นครอบคลุมบรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อใจระหว่างบุคคล เครือข่ายทางสังคมและองค์กรทางสังคม ซึ่งหากพิจารณาถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ที่บริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมข้ามชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณากำหนดแผนการจัดการชุมชนทั้งในด้านการสร้างผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนชายแดน และป้องกันชุมชนชายแดนด้วย

ทุนทางสังคมยังมีบทบาทในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้กรณีที่ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น และตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก ตลอดจนระดับจังหวัดอุดรดิษฐ์มีเครือข่ายความร่วมมือข้ามแดนระดับประชาชนและหน่วยงานราชการระหว่างไทยและสปป.ลาว จึงถือว่า

เป็นทุนทางสังคมที่ช่วยพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จะส่งผลดีต่อประชาชนในชุมชนชายแดนได้โดยตรงและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทุนทางสังคมในทัศนะของ Francis Fukuyama (1999) เห็นว่ามีหน้าที่เชิงเศรษฐกิจในตลาดเสรีด้วย โดยเห็นว่าทุนทางสังคมช่วยลดต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกับกลไกที่เป็นทางการในระบบเศรษฐกิจโดยทุนทางสังคมจะสนับสนุนในด้านการติดตาม (Monitoring) และการเจรจาต่อรอง (Negotiating) การค้า (Litigating) และการผลักดันให้ปฏิบัติตาม (Enforcing) ในการทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการระหว่างผู้ที่ทำธุรกิจ ดังนั้นการที่ประชาชน ผู้นำชุมชนชายแดน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีเครือข่ายความร่วมมือที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน กรณีผู้ค้าด่านชายแดนผูกกับลูกค้าเมืองปากลาย แขวงไชยบุรีที่นำไปสู่ความร่วมมือเชิงสังคมและวัฒนธรรม และพัฒนาไปสู่ความร่วมมือทางการเมืองกับหน่วยงานราชการระดับอำเภอและจังหวัดกับราชการระดับเมืองและแขวงของสปป.ลาวนี้ทำให้เอื้ออำนวยความสะดวกในการติดต่อและเจรจาด้านความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างกันโดยมีฐานเครือข่ายความร่วมมือดังกล่าวเป็นกลไกการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติให้เพิ่มพูนมากขึ้น ซึ่ง Coleman (1988) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันที่ว่าทุนทางสังคมเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยให้การกระทำของคนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปทัสถานที่มีอยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นตัวสร้างความใกล้ชิดให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งความใกล้ชิดนั้นทำให้บุคคลในสังคมเกิดการพึ่งพาอาศัยและสนับสนุนระหว่างกัน

เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาแล้วชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีความเข้มแข็งในด้านผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารงานท้องถิ่นร่วมกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการและประชาชนที่สนใจในประเด็นปัญหาของท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มผู้ค้าชายแดนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ระบบการเมืองท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง แม้ว่าจะมีความขัดแย้งในเชิงความคิดแต่ก็ยังคงสะท้อนภาพการเมืองท้องถิ่นของชุมชนชายแดนที่ดำเนินอย่างมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ซึ่งในความเห็นของ Gellner(1994) อ้างใน Francis Fukuyama (1999) เห็นว่าผลของการที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งมีความแข็งแกร่งของทุนทางสังคมก็จะช่วยสร้างประชาสังคม (Civil Society) ให้เกิดขึ้นมาในสังคมที่ซึ่งสามารถพบเห็นได้ว่าเป็นสากลโดยทั่วไปในสังคมประชาธิปไตยเสรี ทุนทางสังคมจึงเป็น“ประชาสังคม” ที่มีอยู่ในโครงสร้างทางสังคมจะสามารถสร้างกลไกดูแลระบบสังคมและปกป้องความเป็นปัจเจกของบุคคลในสังคมได้ ดังนั้นประชาสังคมจึงเป็นทุนทางสังคมในเชิงของการเมืองและการปกครอง และมันจะสามารถทำหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อไม่ถูกรบงำโดยอำนาจรัฐ ดังนั้นจากการที่ชุมชนชายแดนแห่งนี้มีทุนทางสังคมดังที่ได้อธิบายก็ย่อมเชื่อมั่นได้ระดับหนึ่งว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการที่ชุมชนจะ

แนวทางการบริหารจัดการชุมชนจากผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะใช้ด้านกฎที่ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านภูดู่เป็นประตูดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามแดนไปมาระหว่างไทยและสปป.ลาวและเชื่อมโยงไปยังพื้นที่อื่นในและนอกภูมิภาคประชาคมอาเซียน

ดังนั้นในการกำหนดแนวทางต่างๆในแผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นจึงจำเป็นต้องบูรณาการทุนทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาและป้องกันทางสังคมจากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 แห่งนี้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะต้องมิปฏิสัมพันธ์ในเชิงตอบโต้และรองรับกระแสโลกาภิวัตน์และการรวมภูมิภาค หรือภูมิภาคภิวัตน์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใต้ประชาคมอาเซียน การบริหารจัดการชุมชนชายแดนภายใต้การนำทุนทางสังคมมาเป็นฐานแนวคิดการจัดการจึงถือได้ว่าเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์สองระดับที่เรียกว่า “Global Reach - Local Link” คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (อ้างใน ขจิต จิตตเสวี.2552) โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นร่วมกับการตอบโต้หรือรองรับกับกระแสของการรวมภูมิภาคในด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการบริหารจัดการพื้นที่ตั้งแต่ระดับชุมชนชายแดนจนถึงระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเป็นแนวทางที่จะรองรับกับ Global Reach - Local Link ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการจึงต้องเปลี่ยนแปลงตามบริบทการรวมตัวของภูมิภาคอาเซียนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการในระดับชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณชายแดนในฐานะที่เป็นพื้นที่สัมผัสกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีลักษณะจำเพาะแตกต่างจากพื้นที่ท้องถิ่นอื่นๆจึงต้องมีความเหมาะสมกับทั้งบริบทสังคมโลก ภูมิภาค และความเป็นชุมชนท้องถิ่นไปพร้อมกัน

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเป็นแผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 มีลักษณะของแผนที่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับการรวมตัวของภูมิภาค ขณะเดียวกันก็มีลักษณะเฉพาะของความเป็นชุมชนท้องถิ่นชายแดน โดยแผนการจัดการดังกล่าวประกอบด้วยแผนการจัดการชุมชนเชิงป้องกัน อาทิ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างกฎชุมชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมข้ามชาติ ฯลฯ และแผนการจัดการชุมชนเชิงส่งเสริม/คุ้มครองที่ซึ่งประกอบด้วยการสร้างระบบสวัสดิการชุมชนชายแดนและการพัฒนาแผนการส่งเสริมความสัมพันธ์ข้ามชาติภาคประชาชนและเอกชน รวมถึงแผนการจัดการชุมชนเชิงพัฒนาที่ประกอบด้วย การพัฒนาธุรกิจชุมชนและการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าแผนการจัดการชุมชนนี้เป็นแผนที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับชุมชนชายแดนที่ศึกษา ขณะเดียวกันต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดน และส่วนภูมิภาคระดับอำเภอ และจังหวัด ตลอดจน

ความร่วมมือกับประชาชน และหน่วยงานราชการระดับเมืองและแขวงของสปป.ลาวด้วยที่ทั้งฝ่ายจะต้องสนับสนุนและรักษาเครือข่ายความร่วมมือข้ามแดนระหว่างกันให้แน่นแฟ้นเพื่อเป็นฐานสำคัญในการจะผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศให้บรรลุความครอบคลุมความร่วมมือในฐานะประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยกัน โดยแผนการจัดการชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 นี้อยู่บนฐานของทุนทางสังคม อาทิ การสร้างกฎชุมชนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมข้ามชาติการสร้างระบบสวัสดิการชุมชนชายแดนและการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรกรรม และวัฒนธรรมโดยชุมชน เป็นผลมาจากการที่ชุมชนมีค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมและมีอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะการมีฐานวัฒนธรรมและภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนมีผู้นำชุมชนและองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งสิ่งเหล่านี้เป็นทุนของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับตำบลม่วงเจ็ดต้นทั้งตำบลด้วยที่ถือว่าเป็นพื้นที่ในอาณาบริเวณชายแดน

นอกจากนี้แผนการจัดการชุมชนชายแดนดังกล่าวยังตั้งอยู่บนฐานของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่มุ่งให้อำนาจของประชาชนในชุมชนชายแดนมีสิทธิทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการบริหารจัดการกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่จะเกิดขึ้นจากผลของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังตัวแบบประชารัฐที่มีมุมมองในเชิงสังคมวิทยาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองแบบมีส่วนร่วมหรือประชารัฐผสมผสานเข้ากับวิถีประชาธิปไตยแบบรากหญ้า โดยพยายามให้ประชาชนและองค์กรประชาสังคมได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น และยังส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อดูแลพัฒนาตนเองบนพื้นฐานของจิตสำนึกสาธารณะหรือผลประโยชน์ส่วนร่วมโดยพยายามกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกและความกระตือรือร้นในการเข้ามารวมตัวกันเป็นชุมชน ประชาคม หรือองค์กรประชาสังคม (Civil society organization) และถักทอเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีการให้ความร่วมมือผูกพันและแสดงความเอื้ออาทรต่อกัน พยายามให้ศักยภาพและภูมิปัญญาของตนในการคิดริเริ่มและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองชุมชนและสังคมอีกทั้งแผนการจัดการชุมชนมีลักษณะของการมุ่งเน้นให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทจัดการชุมชนของตนเองบนพื้นฐานของความเป็นส่วนรวม (Collectivism) ที่ต้องการให้มีการรวมกลุ่มเป็นหมู่คณะและใช้พลังในเชิงสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมภายใต้ฐานคิดชุมชนนิยม (Communitarianism) ที่เน้นให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจและการเพิ่มอำนาจประชาชนเข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน ประสานงานช่วยเหลือเกื้อกูลและร่วมมือกันอย่างอิสระและไม่เป็นทางการ เพื่อเรียนรู้และดูแลรับผิดชอบตนเอง รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการของชุมชนและ

สังคมโดยรวม ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากแผนการจัดการชุมชนชายแดนแล้วเห็นได้ว่ามีลักษณะของการเปลี่ยนผ่านการบริหารจัดการที่ให้บทบาทของหน่วยงานภาครัฐให้แสดงบทบาทมาเป็นให้ภาคประชาสังคมในชุมชนชายแดนได้รวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไปควบคู่กับการดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนจากการเคลื่อนย้ายของกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจที่จะเข้ามายังพื้นที่ชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นและข้ามพรมแดนไปมาระหว่างไทยและสปป.ลาว อย่างเป็นพลวัตภายใต้กรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มุ่งให้มีฐานการผลิตและตลาดเดียวกัน ฉะนั้นพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศจึงเป็นพื้นที่แห่งโอกาสและพื้นที่ที่ต้องรองรับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายของทุน สินค้า บริหารและประชากรข้ามแดนที่มาพร้อมกับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างกัน ซึ่งในแผนการจัดการชุมชนดังกล่าวจึงเป็นเสมือนการทำงานของ “ภาคที่สาม” (Third sector) ในชุมชนชายแดนที่มีการจัดการชุมชนคู่ขนานไปกับภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนนั่นเอง

Boudieu ได้อธิบายว่าทุนทางสังคมเป็นที่รวมของทรัพยากรที่เกิดขึ้นจริงหรือที่มีศักยภาพที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงสถาบันที่มีความใกล้ชิดและการรับรู้ร่วมกันไม่ว่าจะมีมากหรือน้อยก็ตามภายในสังคม หรืออาจเรียกว่าการเป็นสมาชิกภายในกลุ่มที่อยู่ในสังคม และความยั่งยืนของการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์และการแลกเปลี่ยนเชิงกายภาพภายในสังคม การกำเนิดขึ้นและการดำรงอยู่ของสิ่งที่ได้ตั้งสมมติฐานข้างต้นนั้น (ซึ่งก็คือทุนทางสังคม, นักวิจัย) ขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดทางสังคม และทุนนั้นอาจลดลงตามวัตถุประสงค์ของความใกล้ชิดในพื้นที่ทางกายภาพ (ทางภูมิศาสตร์) หรือแม้กระทั่งในพื้นที่ทางเศรษฐกิจและสังคม

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแผนการจัดการชุมชนของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคกที่มีฐานคิดมาจากโครงสร้างทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนที่ซึ่งจะนำมาสู่การนำแผนการจัดการไปปฏิบัติได้สำเร็จ อย่างไรก็ตามทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนชายแดนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุนที่ดำรงอยู่นั้นสามารถขับเคลื่อนแผนการจัดการชุมชนได้อย่างแท้จริง รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐทุกระดับจะต้องส่งเสริมให้ทุนทางสังคมนั้นเป็นกลไกหลักในการจัดการชุมชนที่เปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสังคมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพึงต้องเริ่มจากการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชายแดนเป็นลำดับแรก เพื่อให้ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้สามารถที่จะพัฒนาและดำรงทุนทางสังคมที่ดีไว้สืบต่อไปในชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะระดับชุมชนชายแดน

สำหรับข้อเสนอแนะในระดับแรกนี้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับประชาชนในชุมชนชายแดน หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้น ตำบลม่วงเจ็ดต้นและประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เชื่อมโยงในอาณาบริเวณ ชายแดนภาคใต้และเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาความเข้มแข็งของทุนทางสังคมของชุมชนที่ ศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ประชาชนและผู้นำหมู่บ้านตามโครงสร้างของคณะกรรมการหมู่บ้านชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ควรจัดให้มีการพบปะทางสังคมเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นต่อประเด็นทางสังคมและ เศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในชุมชนชายแดนในฐานะที่เป็นพื้นที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ ซึ่งผู้นำชุมชนจะต้องริเริ่มสร้างพื้นที่ทางสังคมให้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นในประเด็น ต่างๆที่จะเกิดขึ้นและกระทบต่อชุมชนจากการค้าเสรี เพื่อนำไปสู่การกำหนดบรรทัดฐานและ กฎเกณฑ์ที่จะได้ปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งการมีพื้นที่ทางสังคมนี้จะช่วยให้เกิดพลังชุมชนในอันที่จะเป็น ฐานสำคัญให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมได้แน่นแฟ้นมากขึ้น ที่จะช่วยสร้างเสริมและใช้ ประโยชน์ทุนทางสังคมจากกลุ่ม/องค์กรต่างๆภายในชุมชนชายแดนแห่งนี้ได้ เช่นกลุ่มอาชีพ กลุ่ม ผู้ค้าด่านชายแดน และผู้ประกอบการโรงงานข้าวโพดในชุมชนได้ การมีเวทีทางสังคมในการ แลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกันก็จะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกันความใส่ใจ ต่อผู้อื่นการแบ่งปันกับผู้อื่นและความร่วมมือร่วมใจ (Collaborating) ซึ่งก็จะนำไปสู่การเพิ่มผลิต ภาพทางสังคม (Social Production) อันเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนชายแดนเพื่อตอบสนองหรือได้ตอบกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการค้า เสรีที่ดำเนินในอาณาบริเวณชายแดนยังบ้านม่วงเจ็ดต้นนี้ได้

2. ขยายฐานและต่อยอดกิจกรรมทางสังคมที่ประชาชนในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 ได้มีส่วน ร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นต่างๆ จากผลของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้ใน เวทีทางสังคมของชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งในระดับ ชุมชนและพัฒนาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของอาณาบริเวณชายแดนทั้งตำบลม่วงเจ็ดต้น และอำเภอ บ้านโคก เพื่อร่วมกันวางแผนกำหนดตำแหน่งการพัฒนาชุมชนชายแดน (Market positioning) ให้ สอดคล้องกับแนวโน้มผลกระทบที่จะเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะดำเนินผ่านด่าน ภูเก็จ เพื่อบ่งชี้จุดหมายปลายทางการพัฒนาตัวเองของชุมชนชายแดนบนฐานของทุนทางสังคมที่มีอยู่ ในชุมชน

3. ชุมชนชายแดนพึงต้องกำหนดแผนการจัดการชุมชนโดยคำนึงความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมควบคู่กัน ทั้งนี้เพื่อคงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นที่มีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมขณะเดียวกันชุมชนก็ต้องได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากการที่เป็นพื้นที่ของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัดอุดรดิตถ์ อาทิ แผนการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน แผนการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือบ้านโคก เป็นต้น โดยแผนดังกล่าวจะส่งผลต่อการผลักดันให้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า หรือทุนทางสังคมในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้านได้ต่อยอดกิจกรรมของกลุ่มและของชุมชนในการพัฒนาสินค้าหรือการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยฐานทรัพยากรในชุมชนเพื่อปรับเปลี่ยนสภาพให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่อาศัยโอกาสจากการเป็นประตูเศรษฐกิจของด่านการค้าสำคัญของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีแนวโน้มให้เกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรและสินค้าตลอดจนทุนได้ในปริมาณที่หนาแน่นมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่ไม่ใช่ประตูเศรษฐกิจสำคัญอื่นของจังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างไรก็ตามแผนการจัดการชุมชนพึงให้ความสำคัญกับการสร้างแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงจากการดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจของกลุ่มทางสังคมของชุมชนร่วมด้วย

4. ควรพัฒนาทุนทางสังคมขึ้นมาใหม่โดยอาศัยฐานทุนทางสังคมเดิมที่ชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นมีอยู่ อาทิ คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน และชมรมพ่อค้าชายแดน ซึ่งจากฐานทุนทางนี้สามารถขยายความร่วมมือเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ขึ้นทั้งในระดับหมู่บ้านที่อยู่ในอาณาบริเวณชายแดนของตำบลม่วงเจ็ดต้น และระดับอำเภอบ้านโคก และเมื่อสร้างเครือข่ายที่สามารถพัฒนาเป็นทุนทางสังคมภายในของประชาชนในระดับตำบลและอำเภอได้แล้ว จักต้องพัฒนาเป็นเครือข่ายข้ามแดนไปยังระดับ ระดับหมู่บ้านในอาณาบริเวณชายแดนและเมืองปากลายของสปป.ลาว ขึ้นมาในรูปของเครือข่ายความสัมพันธ์ข้ามแดนอย่างเป็นทางการ เพื่อพัฒนาเป็นทุนทางสังคมใหม่ที่เป็นทุนทางสังคมระหว่างประชาชนของเมืองปากลาย อาทิ การสร้างเครือข่ายเยาวชนบ้านโคก-เมืองปากลาย และคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่ร่วมบ้านโคก-ปากลาย

5. ควรสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมที่เป็นองค์กรทางสังคม (Social Organization) ในระดับหมู่บ้าน โดยเริ่มจากหมู่ที่ 7 บ้านม่วงเจ็ดต้นชายแดน โดยเฉพาะ“คณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน”ของหมู่บ้านที่ทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านนี้โดยควรมีการพบปะเป็นประจำเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความเคลื่อนไหวของชุมชน และทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการประสานงานเรียกร้อง หรือการทำหน้าที่ใดๆในฐานะตัวแทนของประชาชนเมื่อประสบปัญหาจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนของตน โดยวิธีการ

เสนอประเด็นปัญหาผลกระทบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และทำหน้าที่วิเคราะห์ชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแผนในการพัฒนาชุมชนรวมเข้ากับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำบล ผู้วิจัยเห็นว่าคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านม่วงเจ็ดต้นเดิมนี้ประกอบด้วยจำนวน 12 คน ที่ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการ,ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คนที่ 1,2,สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน,ประธานพัฒนาสตรี,ประธานกองทุนหมู่บ้าน, ปราชญ์ชาวบ้าน และอาสาพัฒนาชุมชนจำนวน 3 คนเป็นกรรมการ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับองค์กรเครือข่ายจำนวนของคณะกรรมการให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น อาทิ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้าน/ตำบลที่มีพื้นที่บริการของหมู่ 7 ด้วย สมาชิกจากกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านตัวแทนร้านค้า หรือผู้ประกอบการค้าที่ด่านภูมิจุด และผู้นำเยาวชน ตลอดจนตัวแทนประชาชนที่สนใจเพื่อสามารถวิเคราะห์ชุมชนได้รอบด้านมากขึ้นและเป็นพลังขับเคลื่อนกิจการสาธารณะของหมู่บ้านได้

ข้อเสนอแนะระดับจังหวัดอุดรดิตถ์และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

1. หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดอุดรดิตถ์ควรกำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กรทางสังคมในชุมชนชายแดนหมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นพื้นที่นำร่อง โดยยุทธศาสตร์นั้นพึงครอบคลุมการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรที่สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเปลี่ยนผ่านให้ชุมชนชายแดนเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมภายใต้ระบบเศรษฐกิจใหม่จากกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2. ควรเร่งรัดจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ โดยร่วมกับองค์กรภาคธุรกิจโดยการประสานงานระหว่างสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ และสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิตถ์ ร่วมกับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ที่ประกอบด้วยจังหวัดตาก อุดรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ ในการจัดทำยุทธศาสตร์เร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 พัฒนาพื้นที่บริเวณด่านภูมิจุดเป็นศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอุดรดิตถ์-ไชยะบูลี ในรูปของการทำข้อตกลง (MOU) เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างทางการและกลุ่มธุรกิจของแขวงไชยะบูลีในรูปแบบที่สามารถกระทำได้โดยยึดตามกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของทั้งประเทศ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. รัฐพึงต้องพัฒนาธุรกิจเกษตรสนับสนุนธุรกิจการเกษตรแก่ประชาชนในชุมชนชายแดน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการทำพาณิชย์กรรมแก่ชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาค้นคว้าในพื้นที่ชุมชนชายแดน หมู่ที่ 2 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะปลูกข้าวโพดที่เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน ที่ซึ่งมีทั้งผู้ปลูกขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่เป็นทั้งผู้ปลูก ลงทุนแก่เกษตรกรรายอื่นทั้งคนไทยและคนลาวในเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี และรับซื้อเพื่อจำหน่ายด้วย ดังนั้น จึงถือได้ว่าเกษตรกรมีความชำนาญในพืชพาณิชย์ประเภทนี้ รัฐบาลจึงต้องให้การสนับสนุนพัฒนาเกษตรกรไปสู่การทำการเกษตรกรรมเชิงอุตสาหกรรมมากขึ้น ทั้งในรูปของการรวมกลุ่มสหกรณ์เชิงพาณิชย์ หรือแก่บุคคลที่มีศักยภาพในการทำเกษตรกรรมเชิงอุตสาหกรรมอยู่บ้างแล้ว ซึ่งเชื่อได้ว่าเกษตรกรจะสามารถใช้ประโยชน์จากผลการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ตรงกับทักษะทางเกษตรกรรมที่เกษตรกรมีอยู่แล้ว ซึ่งสามารถต่อยอดไปสู่การผลิตและการลงทุนในเชิงอุตสาหกรรมภายในพื้นที่หรือข้ามแดนไปยังสปป.ลาวได้หากได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมจากรัฐบาลไทยร่วมกับรัฐบาลลาวด้วย

3. รัฐบาลจะต้องส่งเสริมยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยให้จังหวัดบริหารงานแบบบูรณาการที่ให้ทุกภาคส่วนในจังหวัดอุดรดิตถ์เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์จังหวัด และมีการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชายแดนเพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้บรรลุเป้าหมายความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยอาจพิจารณาให้จังหวัดดำเนินการพิจารณาจัดตั้งศูนย์บริหารราชการข้ามแดนแบบเบ็ดเสร็จ ณ ด่านคู่ ซึ่งศูนย์ดังกล่าวมีลักษณะองค์กรเฉพาะที่มีอำนาจเฉพาะในการบริหารจัดการ (Area Based Management) ในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน การค้า การบริการ ตลอดจนบริหารจัดการด้านแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน

4. ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยบูรณาการเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งมรดกโลกสำคัญของทั้งสองประเทศ ได้แก่ เมืองมรดกโลกเมืองหลวงพระบางกับเมืองมรดกโลกเมืองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย โดยสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว “แพ็คเกจเมืองมรดกโลก” (World Heritage Package) โดยใช้เส้นทางแขวงหลวงพระบางเข้ามายังเมืองปากลายของแขวงไชยบุรี และผ่านมายังด่านภูมิจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเข้าสู่อำเภอศรีสัชนาลัยและอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งเส้นทางนี้เน้นท่องเที่ยวโดยมีจุดหมายหลักคือมรดกโลกสามแห่ง แต่จังหวัดอุดรดิตถ์สามารถกำหนดยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยการบูรณาการเส้นทางท่องเที่ยวเชิง

นิเวศและวัฒนธรรมในพื้นที่ใกล้เคียงและติดต่อกับเส้นทางท่องเที่ยวหลักนี้ได้ เช่น การผนวกเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำขุนน้ำปาด ในตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว วนอุทยานสักใหญ่ อำเภอน้ำปาดและเชื่อมเส้นทางเข้าสู่เขตอำเภอมือง จังหวัดอุดรดิคต์ โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับศาสนาเข้าด้วยกันเนื่องจากจังหวัดอุดรดิคต์มีวัดที่มีชื่อเสียง เช่น วัดท่าถนน เป็นต้น

5. รัฐบาลไทยถึงต้องพิจารณาลงทุนด้านการการศึกษาและสาธารณสุขชุมชนชายแดน โดยในพื้นที่ชายแดนบ้านภูคู้เป็นพื้นที่รองรับการเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามแดน โดยเฉพาะแรงงานที่จำต้องมีทักษะ ดังนั้นหากพิจารณาด้านความเหมาะสมในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อรองรับประชาชนลาวจากแขวงไซยะบูลี สปป.ลาว เพื่อเข้ามาศึกษาในระดับอาชีวะหรือวิชาชีพเฉพาะก็เชื่อว่าจะสามารถสร้างประโยชน์ด้านการลงทุนด้านการการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานคนลาวและคนไทยในพื้นที่อาณาบริเวณชายให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานที่สปป.ลาวและไทยเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบในกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เช่น อุตสาหกรรมเกษตรและป่าไม้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยรัฐบาลให้อำนาจจังหวัดอุดรดิคต์กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละทักษะวิชาชีพในพื้นที่ชายแดนและใกล้เคียงตลอดจนพิจารณาจัดการศึกษาข้ามแดนไปลงทุนในเขตแขวงไซยะบูลีได้ โดยรัฐบาลไทยและลาวเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างกัน นอกจากนี้รัฐบาลไทยต้องกำหนดยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขชายแดนในระดับประเทศให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของการกลายเป็นภูมิภาคเดียวกันของประชาคมอาเซียน ซึ่งมีการข้ามแดนไปมาระหว่างกันเป็นภาวะปกติของประชากรในประเทศสมาชิกเพื่อให้หน่วยงานสาธารณสุขระดับจังหวัดและพื้นที่ชายแดนได้กำหนดแนวปฏิบัติสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุขได้อย่างถูกต้อง และเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ประชากรข้ามแดนที่เปรียบเสมือนเป็นพลเมืองในประชาคมเดียวกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2554). **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Factbook)**

[ออนไลน์].แหล่งที่มา : http://www.cpd.go.th/cpd/cpdinter/download/aec/inside_aec_factbook.pdf.

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)**.

[ออนไลน์].แหล่งที่มา : <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20130128-161036-636094.pdf>.

ก้านนคะนอง ไม้เรียง. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการก้านนคะนอง ม่วงเจ็ดต้น เมื่อ วันที่ 4 กรกฎาคม 2555

ขจิต จิตตเสวี. (2552, กันยายน – ธันวาคม). “อาณาบริเวณชายแดนไทยในศตวรรษที่ 21: ปัญหาและบริบทใหม่ของนโยบายต่างประเทศต่อเพื่อนบ้าน,” **รัฐศาสตร์สาร**. ปีที่ 30.

คณะอนุกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนไทย-ลาว อำเภอบ้านโคก-เมืองปากลาย.

เอกสารประกอบการประชุม.เทศบาลตำบลบ้านโคก วันที่ 18กันยายน2555.

จังหวัดอุดรดิตถ์. (2557). **วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์ 2557**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.uttaradit.go.th/acrobat/vmgo_utt57.pdf

จุมพล หนิมพานิช. (2548). **การบริหารจัดการภาครัฐใหม่: หลักการ แนวคิดและกรณีตัวอย่างของไทย**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เจ้าของร้านขายของชำ เมืองปากลาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี เมื่อ 30 ตุลาคม 2554.

เจ้าของร้านซ่อมรถยนต์ เมืองปากลาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี เมื่อ 30 ตุลาคม 2554.

เจ้าของร้านอาหาร เมืองปากลาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี เมื่อ 30 ตุลาคม 2554.

เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองด่านผาแก้ว เมืองปากลายเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ด่านผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไชยบุรี เมื่อ 29 ตุลาคม 2554.

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เมื่อ 3 กรกฎาคม 2554.

บรรณานุกรม

- ตฤณ ไอยะรา. (2554, มกราคม – เมษายน). “บทสำรวจความรู้ว่าด้วยผลกระทบของการค้าเสรีประชาธิปไตยต่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ,” รัฐศาสตร์สาร.32(1).
- นางกุลลาบ(ผู้ค้าด่านภูดู่)เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, บุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่หมู่ที่ 2 เมื่อ 4 กรกฎาคม 2554.
- นางสายใจ(ผู้ค้าด่านภูดู่)เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, บุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่หมู่ที่ 2 เมื่อ 4 กรกฎาคม 2554.
- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เมื่อ 2 กรกฎาคม 2554, 21 สิงหาคม 2554 และวันที่ 27 กันยายน 2555.
- นายเจริญ(ผู้ค้าด่านภูดู่)เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ด่านภูดู่ เมื่อ 23 สิงหาคม 2554 และ 4 กรกฎาคม 2555.
- นายยุทธนา (ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดจอมแจ้ง)เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, เมื่อ 27 กันยายน 2555.
- นายวัชรพงษ์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ด่านภูดู่ เมื่อ 23 สิงหาคม 2554 และ 27 กันยายน 2555.
- นายสมพรเพ็งพา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ด่านภูดู่ เมื่อ 23 สิงหาคม 2554 และ 27 กันยายน 2555.
- นายสมาน (หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำขุนน้ำป่าด)เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดจอมแจ้ง เมื่อ 27 กันยายน 2555.
- ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เมื่อ 3 กรกฎาคม 2554 และ 27 กันยายน 2555.
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านม่วงเจ็ดต้นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, บุรภา ปันแดนเป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 เมื่อ 4 กรกฎาคม 2554.
- ประธานสภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิศต์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สภาหอการค้าจังหวัดอุดรดิศต์ เมื่อ 24 กรกฎาคม 2554.
- ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, บุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เมื่อ 20 สิงหาคม 2555.
- ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิศต์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรดิศต์ ศาลากลางจังหวัดอุดรดิศต์ เมื่อ 19 สิงหาคม 2554.

บรรณานุกรม

- ประธานสมาพันธ์สมาคมการท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา
 ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ทำการสมาพันธ์สมาคมการท่องเที่ยวภาคเหนือจังหวัดอุตรดิตถ์
 เมื่อ 25 สิงหาคม 2554.
- ป้าน้อย (เจ้าของป้าน้อยรีสอร์ท) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ป้าน้อย
 รีสอร์ท เมื่อ 4 กรกฎาคม 2555
- ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลากลาง
 จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อ 19 สิงหาคม 2554.
- ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดจอมแจ้ง
 เมื่อ 4 กรกฎาคม 2554 และ 27 กันยายน 2555.
- พัชร สีโรรส และคณะ.(2546). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปริญาโท
 นักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงานพาณิชย์
 จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อ 20 สิงหาคม 2554.
- แม่ยุन्नาน(อาสาสมัครสาธารณสุข)เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ และบุรภา ปันแดน
 เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่หมู่ที่ 2 เมื่อ 4 กรกฎาคม 2554 และ 22 สิงหาคม 2555.
- ยศ สันตสมบัติและคณะ. (2551). **อำนาจ พื้นที่และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของ
 ชาติไทยในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, บุรภา ปันแดน เป็นผู้สัมภาษณ์,
 ที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เมื่อ 20 สิงหาคม 2555.
- เลขานุการประธานสภาหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้
 สัมภาษณ์, ที่สภาหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อ 24 กรกฎาคม 2554.
- วรวิไล โรมรัตนพันธ์. (2548). **ทุนทางสังคม**. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2549). **นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ**.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้นเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ดันติจริยาพันธ์ เป็นผู้
 สัมภาษณ์, ที่องค์การบริหารส่วนตำบลม่วงเจ็ดต้น เมื่อ 20 สิงหาคม 2555.

บรรณานุกรม

- สุวรรณคำมั่นและคณะ. (2551). “ทุนทางสังคมกับการพัฒนาทุนมนุษย์,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนา
วิชาการประจำปี2551เรื่องสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน.กรุงเทพฯ :สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. (เมษายน, 2545). “ทุนทางสังคม,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.45(45) : 34.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555).แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 11. [ออนไลน์].แหล่งที่มา :<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>.
- สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน. (2555).ยุทธศาสตร์ความร่วมมือพัฒนา
เศรษฐกิจของสพพ.กับ สปป.ลาว ระหว่างปี 2556 – 2560.กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักปลัดจังหวัดอุดรธานี. (2555). เอกสารประกอบการประชุม เรื่อง ความพร้อมในการยกระดับด้านกฎ
เป็นจุดผ่านแดนถาวร.โรงแรมฟรายเดย์ วันที่ 12 มิถุนายน 2555.
- สำนักยุทธศาสตร์ภาคเหนือตอนล่าง 1. (2556). วิสัยทัศน์ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1.[ออนไลน์].
แหล่งที่มา : [http://www.osmnorth-sl.moi.go.th/index.php?option=com_content&task=](http://www.osmnorth-sl.moi.go.th/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=37)
[view&id=25&Itemid=37](http://www.osmnorth-sl.moi.go.th/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=37)
- หัวหน้าส่งเสริมการท่องเที่ยวของแขวงไซยะบูลี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์ เป็น
ผู้สัมภาษณ์, ที่ด่านผาแก้ว เมื่อ 29 ตุลาคม 2554.
- อकिनรีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.
กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- อนันต์ เกตุวงศ์.(2541). หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย ก๊กผล และปรัชญา ชีพเจริญรัตน์. (2547). การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น.นนทบุรี :
สถาบันพระปกเกล้า.

บรรณานุกรม

- Coleman S, James. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. The American Journal of Sociology, Vol 94, Supplement : Organizations and Institutions : Sociological and Economic Approachs to the Analysis of Social Structure [Online]. Available <http://econ.tau.ac.il/papers/publicf/Zeltzer2.pdf>. (14 November 2009).
- EastonDavid. (1971). **The Political System : An Inquiry into the State of Political Science**. 2nd ed. New York : Knopf.
- Ernest Gellner. (1994).**Conditions of Liberty: Civil Society and Its Rivals**. London: Hamish Hamilton.
- Fukuyama Francis.(1999). **“Social Capital and Civil Society”**. [Online]. Available <http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/fukuyama.htm#II>.
- J. Richardson. (Ed.). The forms of capital.**In Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education**. New York : Greenwood.
- Portes Alejandro.(1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. **Annual Review of Sociology**, Vol. 24: 1-24.
- RobbinsStephen and CoulterMary.(1996).**Management**. [Online]. Available [http://sirpabs.ilahas.com/Management,%20e,%20Robbins-Coulter%20\(Student%20Ed.\).pdf](http://sirpabs.ilahas.com/Management,%20e,%20Robbins-Coulter%20(Student%20Ed.).pdf)